

GENEALOGIA

IESV CHRISTI

DEMPTORIS NOS

SECUNDVM MATTHEVM,

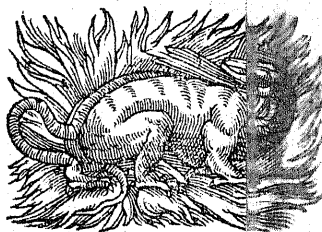
accuratissimè explicata.

*cui adiecta sunt morales quæcum Synopses suæ
contuitus, in usum concinatorum.*

Accessit etiam commentariolus, in caput secun-
dum de aduentu Magorum eiusdè D. Mattheæ,
cum eisdem synopsibus suæ conde-
rationibus moralibus.

*Autore fratre Stephano de Salazar, monacho
Cartusiano, sacre Theol. Doctore.*

DVRARE, MORI,

LUGDVNI,
APVD CAROLVM PESNOT

M. D. LXXX. III.

Cum privilegio

del colegio de granada

GENEALOGIA

IESV CHRISTI RE-
DEMPTORIS NOSTRI

SECUNDVM MATTHEVM, R. 1524

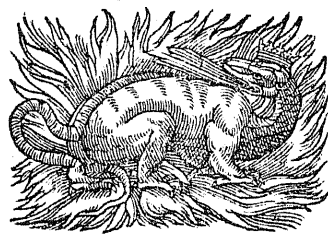
accuratissimè explicata.

*cui adiectæ sunt morales quædam Synopses siue
contuitus, in vsum concionatorum.*

Accessit etiam commentariolus, in caput secundum
de aduentu Magorum eiusdè D. Matthæi,
cum eisdem synopsis siue confide-
rationibus moralibus.

*Autore fratre Stephano de Salazar, monacho
Cartusiano, sacre Theolo. Doctore.*

DVRARE, MORI,

ET NON PERIRE.

LVGDVNI,
APVD CAROLVM PESNOT.

M. D. LXXXIIII.

Cum priuilegio.

del colegio de granada. de la Comp^a de 1305

Regis Catholici priuilegium.

EL REY.

POR quanto por parte de vos Don Esteuan de Salazar monge de la Orden de la Cartuxa, Prior de la casa y conuento que de la dicha Orden ay iunto a Xerez de la Frontera, Doctor en sancta Theologia : nos fue hecha relacion diziendo. Que vos auia des compuesto vn libro, intitulado. *Genealogia Iesu Christi, secundum Matheum.* En el qual auia des puesto muncho trabajo y cuidado, y no contenia cosa contra nuestra sancta fe Catholica, y seria muy en prouecho de nuestros Reynos imprimille, por ser obra muy prouechosa y necessaria. Y nos supplicauades, vos mandafemos dar licencia, para que vos, y no otra persona alguna, pudiesedes imprimir el dicho libro, y priuilegio por veinte annos, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los de nuestro consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligencia que la pragmatica por nos ahora nueuamente sobre ella hecha dispone. Fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien. Por la qual vos damos licencia y facultad, para que vos, o la persona

que para ello vuestro poder tuuiere, y no otra persona alguna, podais hazer imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion, en estos nuestros Reinos de Castilla, por espacio de diez annos cumplidos, primeros siguientes. Que corren y sequentan, desde el dia de la data desta nuestra cedula en adelante. So pena que la persona o personas, que sin tener para ello vuestro poder, le imprimiere, o vendiere, o hiziere imprimir, o vender: pierda toda la impressiõ que hiziere y vendiere, con los moldes y aparejos della. Y mas incurra en pena de cinquenta mil maravedis, por cada vez que lo contrario hiziere. La qual dicha pena, sea la tercia parte para el juez que lo sentenciar, y la otra tercia parte para la nuestra Camara: y la otra tercia parte, para el que lo denunciare. Y mandamos a los de nuestro Consejo, Presidentes, Oydores de las nuestras Audiencias, Alcades, Alguaziles, de la nuestra casa y Corte, y Chancillerias, y a todos los Corregidores, Asistentes, Governadores, Alcaldes mayores y ordinarios: e otros juezes y justicias qualesquier, de todas las Ciudades, Villas, y Lugares de los nuestros Reynos y Señorios, así a los que ahora son, como a los que seran de aqui adelante: os guarden y cumplan esta nuestra cedula y merced que así vos hazemos. Y contra el tenor y forma della, ni de lo en ella contenido, no vayan ni passen: ni consientan ir ni passar en manera alguna, so pena de
la

la nuestra merced, de diez mil maravedis para la nuestra Camara. Dada en Madrid a 22 dias del mes de Enero 1584.

YO EL REY.

Por mandado de su Mag.

Antonio de Erasso.

Vallejo,

Libelli huius approbatio.

EX decreto supremi Senatus Regij, expendimus hanc Christi genealogiam, & visus est nobis liber pius atque Catholicus, & varia eruditione refertus. Madridi in collegio nostro Societatis Iesu die 12. Octobris 1583.

Castro.

*Licentia Reuerendissimi Patris,
litteris ad autorem datis
inserta.*

ET vt commodius sacrarum litterarum studiis incumbas, concedimus tibi facultatem, vt quæ à te sunt hætenus elaborata volumina, aut quæ in posterum Christi fauore & gratia à te pariter elucubrabitur: vbi oportunum fuerit, publicentur. Cartusie 16. Septembris 1578.

Bernardus. Prior Cartusie.

ILLV

ILLVSTRISSIMO

AC REVERENDISSIMO

PRINCIPI D. D. GASPARI

à Quiroga, sanctæ Romanæ Eccle-

sie Presbytero Cardinali, Archiepif-

copo Tolerano; Hispaniarum Primi-

ti, Supremo rerum fidei censori & In-

quisitori, Archicancelario Castiliæ,

& Regi Catholico ab intimis Status

consiliis &c. Viro Optimo & erudi-

tissimo: Fr. Stephanus de Salazar mo-

nachus Cartusianus, Paremi tantis ti-

tulis pietatem, & vitam æternam.

*ATIS compertum
habeo (Princeps opti-
me & pientissime) no-
minis tui claritati,
meis scriptis nihil lucis posse con-
ferri: verum contra egregia mihi
laudi, & summa gloria apud bo-*

nos omnes & a quos rerum aestimatores futurum, quod tuo favore fretus, non dubitem lucubrationes nostras nomini tuo clarissimo consecrare. Feci id quidem non ita pridem cum fœnore. Nam cum cathechismum viginti discursibus comprehensum, materna lingua sub Amplitudinis tue illustrissimæ patrocini in lucem dedissem: nominis tui reuerentia tanto illum favore & alacritate excepit Hispania, ut vix credendo & recudendo, exemplaria quærentibus sufficiant. Nunc verò in Galliam ad comitia generalia profectus, cum almam & sacram Cartusiam peruenissem totius religionis nostræ Principem atque parentem: literis illustrissimæ D.T.

mihî

mihî ibi redditis, intellexi planè quantum Cartusia tibi debeat, & quàm ex animo & effuse illi faueas. Quapropter temperare non potui, quin pro eximijs tuis erga ordinem nostrum meritis & beneficijs, communi nomine illustrissimæ D.T. gratias agerem immortales: edito in reditu nostro in Hispaniam Lugduni, & nomini tuo amplissimo dicato hoc libello, quem sub protectionem nostram in Galliam, è Madrito Barchinonem, approbatum profectò, & Catholici Regis priuilegio munitum amici miserant. Quem non voluminis magnitudine, sed argumenti grauitate & offerentis affectu C.T. probatum iri confidimus. Nec ingratum tibi

Epist. dedicatoria.

futurum arbitror, si paucis vitā
et institutum incolarum Cartu-
sia exposuero, ut dignos eos procul
dubio illustrissima D. T. favore
omnes intelligant. Habitant pe-
nitissimam alpium Sabaudicarū
solitudinem, usque adeo gelu rigē-
tem et perpetuis niuibus obductā
ut decantata illa nimium, et an-
tiqua Sanctorum Ascatarum
Scytis præ hac eramo: pro tempe-
ratissima et amœna regione ha-
beri possit. Vestis etiam intima
illis ex sacco, dira subtus ad car-
men cilicia, victus tenuis, panis
cibarius ex siligine. Somnus mo-
dicus, vigilia immensa, et quæ so-
lennioribus diebus ad horas qua-
tuor cātando protrahantur. Quid
agam de continentia, in tanta vi-

Epist. dedicatoria.

ta parsimonia et sobrietate? Obe-
dientia illis prompta, paupertas
verè voluntaria. Nam cum mul-
ta domus opulenta, et copiosa al-
ma matris Cartusie extremam
fermè inopiam, et rei familiaris
angustiam, suis voluerint opibus
subleuare: maluit ipsa tamen stu-
diosè antiquam paupertatem re-
tinere, et tenuem atque exiguum
censum iure hæditario sibi à suis
maioribus per manus traditum,
religiosè conseruare. Oratio illis
frequens et assidua, altissimum in
claustro silentium, mira in vultu-
bus illorum alacritas et pulchri-
tudo, incredibilis abiectio et hu-
militas: etsi multi sint summo
loco nati, et plerique non vulgari
ingenio et eruditione præditi. Ar-
dentis

Epist.dedicatoria.

dentissima illis erga Deum & proximos charitas. Nam quò Deo intimius per amorem uniuuntur, eò magis inter sese inuicem dilectionis vinculo copulantur. Ut eleganter à D.Dorotheo Archimandrita in Parenasi scriptum est. Chorum hunc ducit admirabilis quidam & diuinus senex nomine Bernardus, cognomine Carrassus, patria Tarbēsis, aetate octogenarius, ardore pietatis sic incēsus: ut cum tot domestica administrationis, & totius Reipublicæ Cartusianæ negotijs obruatur, non die non nocte ab actibus conuentualibus absit, perinde ac modo in anno probationis & ordinis tyrocinio versaretur. Non victu, nō vestitu, sed indefesso labore

Epist.dedicatoria.

bore, animi tranquillitate, modestia, iustitia, aequitate: cæterisque Principe dignis virtutibus omnibus prælucens. Quid dicam de fidei zelo integritate atque constantia? Cartusiam ab hæreticis incensam & penè in cineres redactam, restaurauit, extruxit, refecit, auxit, coluit: ne propugnaculum illud Ecclesiæ & munitissimam in ipso hæreticorum collimitio arcem, videretur vera religionis hostibus prodere. Succenturiantur huic viro clarissimo viri duo alij excellentes & egregij, qui ad rectæ rationis libellam omnia componi curant, Deum tantummodo præ oculis habentes: quorum nominibus ob insignē eorum pudorem & humilitatem parcimus. His præ-

sidijs

*fidijs adeò religio, pietas, rerum
 visibilium & temporalium negle-
 ctus, propria voluntatis abnegatio
 & resignatio, animi à rerum om-
 nium transeuntium & interitu-
 rarum umbris abdicatio, & reli-
 qua virtutes in maiori Cartusia
 floruerūt: ut quicumque eam vi-
 derint, iure testentur, nullum esse
 in Ecclesia Catholica monasteriū,
 in quo hac atate magis vigeant
 disciplina & obseruantia regula-
 ris. Quo fit, ut cum ex lapsu &
 ruina monasteriorum quæ suis or-
 dinibus erāt capita, Ordines mo-
 nachales labefactati sint atque
 corrupti: sola Cartusia steterit pri-
 mis Patrum suorum institutis &
 passibus insistens. Ut membra
 quedam collapsa forsan & debi-
 lia*

*litata reperiri queant, ceterum
 caput minimè languidum, & cor
 minimè mœrens, sed validum, fi-
 ducia & alacritate plenū. Qua-
 propter nullū futurum spero, tam
 iniquum rerum aestimatorem &
 Iudicē, qui Cartusia his moribus
 viuēti, Ordinis Principatum in-
 uideat: & non potius fateatur in-
 genuè, sicut loco & dignitate, sic
 merito & pietate, uniuersas alias
 eiusdem instituti domos superare
 & antecellere. Talis est Cartusia
 (Princeps illustrissime) quā C. T.
 Optamus esse commendatissi-
 mam. Tuum erit, uti cœpisti, eam
 pro singulari tua humanitate &
 equitate in posterum quoque
 tueri & ornare: nostrum verò as-
 siduis & ardentissimis precibus*

Epist.dedicatoria.

*Deum Opti.Maxi.rogare,ut il-
lustrissimam. D.T. Ecclesia sua
sancta diu seruet faelicem & inco-
lumem.Lugduni ex sacro di-
ni Francisci caenobio,*

20. Maij.

1584.

GENEALOGIA

CHRISTI IESV

SERVATORIS NOSTRI,
secundum Matthæum.

LIBER PRIMVS.

Euangelium.

VANGELIVM, Græca Suidas in
vox est: quæ (vt clarissimi verbo E-
eius linguæ Professores uangelij.
testantur) bonû, faustum Et Bu-
& optatum nuntium si- deus in
gnificat: quare repprata insigni aliqua annota-
ab hostibus victoria, Imperatores suis tione, Pã
Rebus publicis renuntiare sunt soliti. dectarû:
de officio
præfecti
prætorio.

Significat præterea supplicationes,
& sacrificia: quæ pro rebus prosperè ge-
stis, & iucundo ac faelici nuntio susce-
pto, numini decernuntur. Explicat præ-
terea mercedem, strenas, & præmia: qua

A

fausta, ac foelicia nūtiantibus reddi solent: & Hispanicè, *Albricias* appellamus. Qua Græcæ vocis significatione, vñ sunt Cicero ad Atticum: & Vlpianus in l. falsus. §. qui alienum. ff. de furtis. Sunt qui tradant, Scriptores Ecclesiasticos ea voce, Hebraicum בשרה *Bbessorah*. à radice בשר *basar*. id est nuntiavit, euangelizavit, &c. exprimere voluisse. *Bbessorah* enim, publicam rei peroptatæ, & vehementer, ac diu expectatæ, renuntiationem significat: cui renuntiationi, & nuntio, egregia merces proposita, & opulentissimum præmium paratum sit. Nam 2. Reg. 4. quo loci nos legimus, Cui oportebat me mercedem dare pro nuntio: Hebraïca habent, *Aser lethithi lobbessorah*, Vbi vnica vox Hebræa *Bbessorah*, complectitur totum illud: mercedem pro nuntio. Et eodem libro c. 18. vbi nos legimus, Nō eris boni nūtij baiulus: Hebraïca habent, *Vlechah enbbessorah mozereth* Quo loci, *Bbessorah* nūtiū vtile, & quod habeat paratum emolumentum, significat. Obseruandū præterea, verbū illud, *Basar*, quo d nuntiare fausta, atque foelicia significat: & quod septuaginta interpretes, linguæ sanctæ peritiff-

peritiffimi, nunquam nō in *εὐαγγελιστῶν* trāsferunt: à quo vox *Bbessorah*, ducta est: duci à nomine בשר *Bbasar*: quo carnem, carneum homines, & propinquos Hebræi significāt: & à quo trahitur etiam vox. בשר *Bbessur*, id est incarnatio: Vt eo ipso vocabulo, quo illi, veluti in typo, Euangelium adumbrabant, ad diuinæ incarnationis sacramentum alluderent: & archanissimè explicarent, non aliud foelix, faustumque nuntium habiturum vnquā genus humanum, quàm id, quo Verbum caro factum, & Deum naturam humanam propter nostrā salutem, & propter nos homines suscepisse, nuntiaretur: quos sibi iam in peculiū, & in cognationem asciscere destinabat. Hæc fuit optatissima quondam, piorum hominum expectatio: quā iam à Deo optimo maximo re ipsa exhibitā, atque completam, renuntiat Euangelium.

Quadrant etiam mirificè res, Græca Euangelij voce significatæ, Christianæ professioni, & Philosophiæ. Christi siquidem Euangelium, publico præconio mortalibus proponit, atque renuntiat insignem illam victoriam, & splen-

didissimum triumphum, quem Christus Iesus Redemptor noster, humanitate assumpta, de truculētissimis humani generis hostibus, peccato, morte, & Satana egerit, atque retulerit: & memorabile illud expiationis Sacrificium, tot victimis, & ceremoniis, antiquitūs adumbratum, quod victor Christus æterno Patri in Cruce obtulit: constituens posteris iuge sui corporis, & sanguinis holocaustum: quod illi, in gratiarū actione pro victoria adeptæ, & in victoris memoriam, & propriā salutem eidem Patri perpetuò offerrent. Interest verò quamplurimum inter sublimem hanc, & diuinam prorsus nūciationem, & cæteras. Nam Duces, Imperatores, & Reges, deuictis, triumphatīisque hostibus, victoriæ nuntium viris, ac vrbibus suarum ditionum, & Rerum publicarum Principibus mittunt: illæque, supplicationes, vota, ac sacrificia, pro victoria adepta decernunt, atque suscipiunt: & Euangelia, hoc est, strenas, & amplissima præmia, optatum nuntium ferentibus reddūt. At Christus Iesus Seruator noster, verus Christianæ militiæ Princeps, & Imperator, cum singulari certamine,

mine, & suo Marte infestissimos humani generis hostes excidisset, sequissimam illorum tyrannidem suo benedicto sanguine funditūs euertēs: ipse qui Imperator, & Dux noster est: & clarissimam victoriam de mundo, peccato, & Satana, suis viribus & auspiciis reportauit: eam primus omnium pauperibus nuntiat, à quibus nullam mercedē, aut strenas pro faustissimo, & optatissimo nuntio recipiat: verum contrā, immensas illis opes, pro suscepto victoriæ suæ nūtio, magnificentissimè cōferat: scilicet, Spiritus sancti primitias, Apostolici muneris dignitatem, atque functionem, omnium linguarum peritiam, Euāgelicæ prædicationis gloriā, atque successum, & mortem martyrij laurea foelicem. Et quod multò est mirabilius: Se ipsum obtulit in sacrificium gratiarum actionis, & in holocaustum. Huc profectò pertinebant verba illa Isaie, quæ ab ipso Domino, in doctorum corona lecta sunt, *Spiritus Domini super me, eò quod vixit me: euangelizare pauperibus misit me.* Et illud alterum. *Ite, & renuntiate Ioanni quæ audistis, & vidistis. Cæci vident, claudi ambulāt, leprosi mundantur, mortui resurgunt:*

& (quod ultimo loco, perinde ac omnium facinorum suorum maximum, collocauit) pauperes euangelizantur: hoc est, recipiunt foelicem, ac faustam Euangelij nuntiationem: quam æternus Pater, non Iudaicæ gentis Magistratibus, atque Proceribus, nec mundi Principibus, sed pauperibus voluit renuntiari: id est, his qui suæ imbecillitatis sibi sunt conscij, & diuinis præsiidiis nituntur, & fiunt. Hos enim in his locis, diuinæ literæ pauperes appellant.

3 Nos ergo Euangelij nomine, non solum aut res à Christo in carne gestas intelligimus, aut cœlestes tantum promissiones de peccatorum remissione, de reditu in gratiam cum Deo Patre, & gloria adeptæ per Christum: verum leges etiam ab eo latas, consilia quoque, ac Sacramenta: quorum vsus homini Christiano, cum fide, spe, & charitate, & cæteris virtutibus, necessarius est ad salutem consequendam. Quapropter eleganter à Paulo Roma. i. vocatum est, virtus Dei, in salutem omni credenti.

4 Eleganter verò Paulus cum comperit haberet, suspectam esse viris prudentibus doctrinæ nouitatem, suspectas pariter,

pariter, & vanas reputari rerum nouarum nuntiationes: Roma. i. cum præmisisset splendidissima illa verba, quæ amplissimam sui Apostolatus dignitatem vehementer commendabant. (*Paulus seruus Iesu Christi, vocatus Apostolus segregatus in Euangelium Dei*) intelligeretque non nihil nouitatis præferre Euangelij nomén: per elegantissimam subiectionem, & Antipophoram, tacitæ huic obiectioni occurrit, dicens: *Quod antè promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis, de filio suo: qui factus est ei ex semine Dauid, secundum carnem &c.*) Hoc est. Nemo existimet, novos merumores ferere (nam & eum, Seminiuerbium Epicurei Athenis vocauerunt, & nouorum Dæmoniorum præconem) aut nouam aliquam doctrinam afferre, quam haud à grauibus auctoribus hauserim, & dignis, quibus fides habeatur. Renuntio quippè mundo, Christi Euangelium: quo aduentus Dei in carnem, redemptio generis humani per eius dirissimam mortem, & sanguinem, ex antiqua mortis, & peccati seruitute, & multa alia foelicia, & salutaria mortalibus continentur: re quidem nuper exhibita, noua, atque

recentia; promissione verò, vetustissima. Nam iam olim hæc à Deo optimo maximo sunt pollicita, atque promissa, & suorum Prophetarum Oraculis ac vaticiniis explicata, atque prædicta. *Quod antè (inquit) promiserat per Prophetas suos, in scripturis sanctis, &c.* Eandemque fidem renuntio, quæ olim fuit in sanctis Patribus. Iustitia enim Dei in Euangelio, reuelatur ex fide in fidem: hoc est, (interprete Augustino in lib. de spiritu & litera) ex fide præcedentium Patrum, in fidem subsequentiū filiorum. Euangelium namque (vt Irenæus auctor est) iungit vltima primis: eadēque tradit fidem, quæ olim fuerat ante Circumcisionem in Abraham, & post Circumcisionem, & Legem, in sanctis Patribus.

5 Vocatur verò Euangelium, Lex noua, & mandatum nouum, per Methonimiam: causa, effectus nomen induente: scilicet, quia facit credentem, & obsequentem, nouum hominem, & nouam creaturam. Sicut mors, pallida ab effectu dici solet, quòd reddat homines pallidos. Quò fit, vt aptissimè à

7. Ioan. 2. Ioanne Euangelium, (quo potissimum Charitatis præceptum commendatum est) mandatum vetus, & nouum appellatum sit.

Irenæus
libro: 4.
c. 42.

7. Ioan. 2.

Charitatis præceptum commendatum est) mandatum vetus, & nouum appellatum sit.

Liber generationis, &c.

Libri nomine frequentius diuinæ literæ significant id quod nos vulgò librum, codicēque appellamus. Explicant præterea eo nomine Iob. 31. causam litigiosæ prosecutionem, publicis literis comprehensam. *Et librum (inquit) scribat, ipse qui iudicat.* Quarto lib. Reg. 5. Epistolas. Naum. 1. vaticinationem, siue Prophetiam. Exod. 32. Psalm. 39. & 68. & 138. Daniel. 2. Philip. 4. Apocaly. 3. & 10. & 21. diuinam prædestinationem, atque notitiam: qua firmiter Deus tenet, se quosdam prælegisse, & destinasse, in vitam æternam. Quam præcognitionē, & notitiam, nunc absoluzè librum: nūc cum adiectione, librum vitæ appellant. Vsurpant pariter eam vocem, pro publico instrumento emptionis, venditionis, & possessionis. Hiere. 32. Et pro enumeratione, serie, & cathalogo. Gen. 15. Quò fit, vt plerique hunc locum sic interpretentur. Liber generationis Iesu Christi

Liber Hebraicè dicitur *ספר* *sepher* à *ספ* *saphar*. 1. enarrare numerare &c. vnde *sepher*. 1. liber, significat omnem scripturam & enarrationem. Hispanice *Proceso*.

Christi, id est, enumeratio, series, siue cathalogus eorum, à quibus Christus, secundum carnem originē duxit. Quāquam probabilius sit multò, librum hoc loco pro codice, & libro (vt vulgò solet) vsurpari. Nam generationis nomen (vt confestim dicemus) pro Historia, & rebus gestis, archanis in literis accipi solet: vt sensus sit. Hic est liber rerum gestarum, siue Historia, Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham. &c.

2 Obseruandum est prætereà hoc loco, homines, ad consequendam fœlicitatem conditos, duobus maximè titulis niti. Alter ad diuinam prædestinationem, & voluntatem pertinet: cuius non datur causa: quæ est liber vitæ. Quò pertinent verba illa Pauli. secundo ad Timotheum. 2. *Firmum fundamentum Dei stat: habemus signaculum hoc. Nouit Dominus qui sunt eius.* Alter ad diuinam, & inenarrabilem Christi charitatem: qui propter nos homines, & propter nostrā salutem, descendit de cælis: & homo factus est. Quò pertinent verba illa Pauli Ephesio. 2. *Erasmus natura filij iræ, sicut & careri.* Deus autem (qui diues est in misericordia) propter nimiam charitatem

tem suam, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo (cuius gratia estis saluati) & cōresuscitauit, & confedere fecit in cœlestibus, in Christo Iesu &c. His ergò duobus titulis, ius regni cœlestis, & hæreditatis æternæ obtinemus. Si verò importunè exigas publica instrumenta patrimonij huius excelsi, sempiternæque hæreditatis, atque primogenituræ: duo exhibemus fidelissima, & authêtica. Fundationis alterum, quod est liber vitæ. Nouit enim Dominus, qui sunt eius. Et, quos præsciuit, hos & prædestinauit, cōformes fieri imaginis filij sui &c. Possessionis alterum: quod est, Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham. &c. Nam eam ob causam, Verbum caro factum est: vt filij Dei nominemur, & simus. Non ergò abs re diuinæ literæ æternam prædestinationem, & publica emptionis, & venditionis instrumenta, libri nomine appellari voluerunt.

3 Docet insuper hic locus, quantum distet liber hic, quo mortales in libertatem afferuntur, ab eo, de quo Gen. 5. scriptū est, *Liber generationis Adam &c.*

Primus

Primus siquidem homo, de terra, terrenus: secundus homo, de cœlo cœlestis. Qualis terrenus, tales & terreni. Quales cœlestis, tales & cœlestes.

Generationis Iesu Christi, &c.

Generationis nomen diuinis in literis, aliquando pro seculo, ætate, & hominis duratione vsurpatur: quæ omnia Hebræi voce, *Dor*, דור cōplectuntur, à radice, *Dur*, דור id est habitare, peregrinari &c. Gene. 15. Deut. 32. Psalm. 13. Ecclesiast. 1. Isai. 38. & 53. Aliquando pro eo, quod est generare, aut esse genitum, aut natum: vt generatio, nihil sit aliud, quàm natiuitas, origo, & productio actiua, aut passiuua. Quod Hebræi uocula תולדה *Tholdath*, exprimunt: cuius fœmineum *Tholdoth*, תולדות id est, generationes, sacris literis est frequentius, à radice ילד *Ialad*, hoc est, parturire, generare, nasci, in lucem producere, & parere. Vnde, ad significandum genus, & genealogiam, transfertur, Gen. 5. & 25. & hoc loco (vt quidam sentiunt) & nos paulò superiùs diximus. Nonnunquam verò rerum gestarum historiam expli-

cat

cat (quòd rerum euentus tempus pariat) quemadmodum Prouerb. 27. scriptum est. *Ne glories in crastinum, ignorans, quid superuentura pariat dies.* Sic accipitur planè Gen. 6. & 36. Quibus in locis, non diui Noë, aut Iacobi posteritas solùm: verùm etiam ea, quæ ipsorum ætate, & temporibus acciderunt, à Legislatore describuntur. Quamobrem rectè hunc locum de historia, & libro rerum gestarum Iesu Christi, Domini nostri, interpretari diximus. Sunt inter nostrates Hispanos, docti, & elegantes auctores, qui ex hac Hebraïca voce, *Tholdoth*, Toleti, urbis Regiæ, & insignissimæ, nomen ductum putent: quam Hispani, expresso puncto, *Seba*, & tacito finali *Thau*, Toledo dicimus.

5 Porro vox *Hebræa*, *Tholdoth*, qua generationes significari, diximus: his sex elementis, seu notulis תולדות integrè, perfectè que scribitur: quas habet Gen. 2. Quò loci, mudo à Deo condito, & homine adhuc integro, & innoxio: scriptum est, *Iste sunt generationes cali & terre, quando create sunt.* At post miserum prothoplastorum lapsum, atque ruinam, ex illis sex literis, vna subtrahitur

tur

tur: quæ & secundo, & quinto loco collocatur, quocunque diuinarum literarum loco vox Hebraïca, *tholdoth*, scripta est. Subtrahitur autē, *vau*, quæ vim habet coniunctionis copulatiuæ. Nec illi deinceps restituitur, nisi Ruth. 4. quò loci, Davidis genealogia, non iam ex Abrahami solùm posteritate: verùm ex gentibus quoque ducta contexitur: vthuius literæ subtractione (quarum iudiciis ingentia nonnunquam, & reconditissima Sacramenta archanæ literæ subindicant) apertè *Almus* spiritus explicet, mundum quidem à Deo perfectum, & suis numeris absolutum, esse procreatum, & conditum: Adami verò perfidia, & defectio-
ne contraminatum, atque corruptum: per Christum, Davidis filium, esse reparandum, & pristinæ suæ dignitati restituendum: cuius illustrissimæ ac generosæ profapiæ, & stirpis seriem, atque cathalogum, hic diuus *Matthæus* à Davide orditur, inquiens. *Liber generationis Iesu Christi, filij David, filij Abraham.*
Etc.

6 Observandum tamen, has duas voces, *Dor*, qua seculum, ætatem, & hominis

minis durationem significari diximus: & *tholdoth*, quæ natiuitatem, productionem, & originem explicat: aliquando confundi. Quamobrem variè explicatur locus ille *Isaiæ. 53. Generationem eius, quis enarrabit?* Quem hîc diuo *Matthæo Hieronimus* opponit: perinde ac ipse narrare incipiat, quod per reticentiam diuinus *Vates* significauerit, prorsus esse ineffabile. Nam pro (generatione eius, Hebraïca habent, *Doro.*) Vox autē *Dor*, pro ea generatione, quæ seculum, ætas, & tempus, & hominis duratio est, archanis in literis vsurpatur. Nec compertum habeo, quòd alicubi pro ea generatione, quæ est natiuitas, aut origo, siue productio, vsurpetur: nisi hîc forsàn apud *Isaiam*, sic vsurpata sit. Quòd sit, vt *Vatablus*, atque alij elegantissimi sanè auctores (verùm *Iudaïcarum* commentationum nimium tenaces) locum illum sic interpretentur. *Generationem eius, id est seculum, ætatem, & tempus eius: hoc est, homines qui victuri sunt seculo, tempore, & ætate Christi, quis enarrabit: vt sensus sit. Quis poterit, et si rara, & insigni polleat, & præditus sit eloquentia, vllis verbis expli-*

explicare hominum, & præsertim Iudæorum malitiam: qui uiuent tempestate Christi, atque illi synchroni, & contemporanei futuri sunt? Ipsi siquidem Deo incorporato, & carne uestito, impias & crudeles manus iniicient, & inrentabunt: inenarrabilibus ab eo prius affecti beneficiis: & tandem illum in Crucem agent.

7 Cæterum qui uocem, *Dor*, eo loco, pro generatione actiua, aut passiuua usurpant: longè aliter eum locum interpretantur. Quidam enim id de generatione æterna Christi passiuua intelligunt; quidam de temporalis: utraq; autem est ineffabilis, & incomprehensibilis. Quidam uerò id referunt, ad generationem Christi actiuam: qua ipse ineffabiliter etiam, morte sua nos genuit. Cùm enim generatio, uitæ expertibus non possit contingere: hoc planè superat humanæ rationis, & linguæ captum, & facultatem, quòd tam fecundam sobolem, & tot filios Christus Iesus, Redemptor noster, Cruce adita, dirissima sua morte propagauerit, atque sustulerit. Sicut scriptum est. *Si exaltatus fuero à terra: omnia traham ad me ipsum.* Et iterum

iterum. *Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit: ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit: multum fructum afferet.* Quæ sententiam probare uidetur sequentia, *Si deriderit pro peccato animam suam: uidebit semen longeuum.* Et post pauca. *In scientia sua iustificabit ipse iustus, seruos meos multos.* Et iterum. *Ideo disperdiam ei multos.* &c. Hinc est, quòd Diuus Matthæus, nihil sacre Isaiæ uaticinationi proponat contrarium. Tantum enim explicat, à quibus progenitoribus secundum carnem Christus originem duxerit: modum autem generationis non attingit et si Auctorem explicat, nempe Spiritum sanctum.

Filij Dauid, filij Abraham) Ex ambiguitate uocum Græcarum, illud (filij Abraham) referri potest ad Christum: & ad ipsum Dauid, ad quem ea uerba retulit Euthimius: ut scelus sit. Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid: qui Dauid, fuit filius Abraham. Planius uidetur, utrumque ad Christum referre. Præcedit autem Dauid Abrahamum, aut ad uitandam tautologiam (ut uult Hieronymus) aut quòd eum, regni titulo & dignitate præcesserit (iuxta Chrysostrum) aut quòd mos Hebræorum fue-

rit, à recentioribus genealogiarum indices auspicari: vt constat in Paralipomenis. Sunt quibus rectè videatur, per Periphrasim, filiū Dauid, hoc est Messiam, vocari Christum: quòd sic eū vocauerint diuini Vates Isai. 11. & 55. Hiere. 23. & 33. Ezechiel. 34. & 37. & Oseæ. 3. Et vulgus pariter Hebræorum Messiam vocabat filium Dauid, cū eam loquēdi formulam ex sacris Oraçulis hausisset. vt constat Matth. 15. & 21. & 22. Luc. 18. Ioan. 7. Habuit verò multa Dauid cū Christo communia, quæ maximè eius sacratissimam vitam & regnum adumbrabant. Quale est Pastoris officium à puero: animus eruendi agnos, & oues suas, quouis discrimine adito, à ferarum (nempe leonum, & vrsorum) faucibus. Duellum, & singulare certamen, quod cum Gigante illo famatissimo, iniit: qui terrori erat vniuerso exercitui filiorum Israël: quem ictu lapidis deiectum, proprio suo gladio iugulauit. Nam de peccato damnauit peccatum (vt ait Paulus.) Et tandem Regnum summis laboribus, atque periculis, patientia, & virtute partum.

Iudas genuit Phares, & Zaram, de Thamar.

mar. Plerique cēsent) quibus fatent Hebræus Philo, & Rabbi Simeon *Ben Io-chai. li. Zoar.* in Penthateucum) non sine fide, & præcognitione Messiae, ex se oriuri secundum carnem, Thamar, socero suo Iudæ se miscuisse: atque ea ratione, incestam Iudæ congressionem, à peccato liberant Ambrosius li. 3. commentario. in Luc. & Theodoretus quæstio. 94. in Gen. Chrysostomus anceps est. Nā Homi. 62. in Genesim, hoc idem sentit: Homi. tamen prima in Matthæum, & aliis locis, vtrumque damnat. Quod faciunt etiam Augu. li. 22. contra Faustū: & Hieronymus in quæst. Hebræicis in Genesim. Peccauit autem Iudas (vt ait Lypomanus) sæpe, inuidia, dolo, prodicione, mendacio. &c. Quare non est excusandus.

10 *Salmon autem, genuit Boos de Rahab. Boos autem, genuit Obeth ex Ruth.*) Torfit hic locus plurimos vehementer: tūm quòd diuinis legibus Chanaanitidum connubia prohiberentur: tūm etiam, quòd inter, ætatem Iosue (cuius tempestate vixit Rahab, Hiericuntina vxor Salmon) & tempora Elon: aut (vt aliis placet) summi Sacerdotis Eli (sub qui-

276.
325.

bus vixisse creditur Ruth, vxor Booz) lapsi sunt, secundum eos, qui hæc tempora arctissimè calculantur: anni ducèti septuaginta sex. Nam alij, trecentos viginti quinque exactos esse annos, nõ omninò improbabiliter contendunt. quo igitur pacto Booz, Salmone & Rahab genitus, tot annis elapsis, propagare, & gignere potuit Obeth ex Ruth? Theophilactus, his difficultatibus victus, asserit, aliam esse hanc Rahab, ab illa Hiericuntide: & alium Salmonem, ab eo qui fuit Princeps tribus Iudæ sub Iosue. Pagninus verò, vir alioqui valde religiosus, & pius, nescio quo consilio, quæue ratione, aut autoritate fretus, harum duarum scæminarum Rahab, & Ruth, nomina ex sacro Euangelij textu, in editione Bibliorum suorum expunxit: cum omnia exemplaria, Græca, pariter & Latina, quæ extant, imò verò Hebræica Matthæi, quæ vulgò circumferuntur, & Syriaca: constantissimè nobiscum legant, *Salmon genuit Booz de Rahab: Booz autem genuit Obeth ex Ruth.* Quam lectionem, esse germanam, & incorruptam: docent omnia sanctorum Patrum Commentaria. Sacri igitur Interpretes, priorem

rem dubitationem dissoluunt, asserentes, peculiari diuini numinis dispensatione, & consilio, propter insignem scæminæ virtutem, & fidem, Salmonem, vxorem Rahab duxisse: quanquam & Chananea esset, & Hiericuntis. Secundam verò, non eodem modo explicant. Nam Lyranus, & quidam alij censent, Booz (cuius hîc, & Luc. 3. nomen collocatum est, qui genuit Obeth ex Ruth Moabitide) non esse filium: sed abnepotem Salmonis, qui coniugem habuit Rahab. Intermittit verò tres alios intermedios, tam hîc, quàm in Paralipomenis: quòd eodem nomine omnes appellarètur, scilicet Booz. Abulenſis vir doctissimus, quæst. 14. in hunc locum, affirmat, neminem intermedium, siue hîc; siue in Luca, siue in Paralipomenis relinqui. Sed verè Booz, non abnepotem; sed filium esse Salmonis: quem à Rahab Hiericuntidis coniugio sustulerit: Historiam verò Ruth, non temporibus Heli Sacerdotis, nec Elon Iudicis Hæbræorum: sed tempestate Gedeonis, aut certè Barach, accidisse. Exactissima verò, & diligenti annorum, & temporum supputatione ostendit, potuisse Booz &

Obeth, cùm essent longævi, & solito viuaciores: quibûsque cruda à Deo, viridîsque senectus contigisset: in vltima senectute filios procreare. Nam Abrahæ centenario natus est filius: & Massinissa Numidarum Rex, anno ætatis. 86. genuit filium. Vtrique aptè nostro iudicio discordiam componunt: Sed Abulensis aptius, si illi ad vnguem tempora consentiant, atque respondeant: quem fermè sequutus est Caietanus.

11 Sunt qui tradant, Deum optimû maximum. Num. 25. cùm Madianitas supplicio affecisset: Moabitis pepercisse, quòd ex eorum sobole, & posteritate secundùm carnem, per Ruth Christus effet oriturus. Tradit prætereà Philo libello de Biblicis antiquitatibus, Orphã, & Ruth Moabitides, vxores Mahalon & Cheilõ, filiorum Elimelech & Noëmi: sorores germanas fuisse. Orphãque post reditum focus suæ Noëmi, in patriam Bethleem, eû sorore sua Ruth: nupsisse viro Palestino, stirpis Ænachim: cuius pronepos fuerit Golias, ille Gethæus: cum quo Dauid, eiusdem sanguineus, & alterius sororis, scilicet Ruth

Ruth pronepos, pro Religione, & gentis suæ gloria, singulare certamen fœlici euentu inierit.

12 *Iesse autem genuit David regem,*) Iesse (vt multi alij, qui in hac serie collocantur) fuit binomius. Appellat eum siquidem diuinæ literæ Isai. Vocatus est autem ab æmulis frequenter Dauid, probri, ignominia, atque contumelia gratia, filius Isai: quòd ex gētibus, Chananeis scilicet, ac Moabitis, genus duceret. Non enim minùs turpe, id olim inter Hæbreos fuit, quàm inter nostros hodie sit, ex Hæbræorum, aut Mahometonorum genere originem ducere.

13 *Salomon autem genuit Roboam.* Hieronymus Epistola ad Vitalem, contendit, Salomonem, vndecim tantùm annos natum, genuisse Roboam.

14 *Ioram autem genuit Oziam.*) Ex libro Reg. 4. c. 11. & 2. Paral. c. 22. & 23. fati constat, Ioram genuisse Ochoziam: hûc Ioas: Ioas verò. Amasiam: hunc autem, Oziam. Quò fit, vt non sine insigni aliquo, & archano sacramēto, (diuino certè consilio) hi tres Reges, nēpe Ochozias, Ioas, & Amasias, à diuo Matthæo intermittantur. Hunc diuinæ orationis

hiatum, & cicatricem, multis plerique rationibus obducunt. Quidam arbitratur, diuum Euāgelistam, numeri sacramentum, his tribus Regibus expunctis, conseruasse: cū principio proposuisset, tres tantū tessaradecades describere, quibus triplicem Hebraicæ Reipublicæ statum, vsque ad Christum, cōplecteretur: Sub Patriarchis, atque Iudicibus: sub Regibus: & tandem sub Pōtificibus, ac Ducibus. Hieronymus, & Hilarius, hoc referunt ad impietatem Athaliæ, vxoris Ioram, filiæ impiissimorum Regum Israël, Achab, & Iezabelis. Quæ pariter. 4. Reg. 8. filia Amri, ab auo nuncupatur. Quibus Augustinus libro quæstionum veteris ac noui Testamenti, & Chrysostrmus hoc loco, consentiunt.

15 Sunt qui, Philonem Annianum sequuti, affirmant, Dauidem diuina reuelatione cognouisse, Salomonis filij sui posteritatem, propter peccata perituram: Deoque statuente edixisse, vt Salomonica stirpe sublata, posteri Nathan filij sui, fratris germani Salomonis, Regno inaugurarentur. Eamque familiam à Ioas (qui ex posteris Nathan primus

mus in regnum est euectus: qui à Luca vocatus est Simeō: cū Ahiasar etiam, & Mathath vocaretur) Ahisarim, & Mathathim appellatam. Euerfam porro Salomonis posteritatem stirpitis septima generatione, ab Athalia: cū prius filius eius Ochozias, mandato Iehu Israëlitarum Regis, concidisset: vt cōstat. 4. Reg. 10. & 11. & 2. Paralip. 22. & 23. seruario tantū Ioa infante, adhuclactente, & internecioni ac cædisublato (qua Athalia in omne semen Regum grassabatur) diligentia, & misericordia Iosabeth, sororis Regis Ochoziæ: quæ nupta erat summo Sacerdotum Principi, Ioiadæ. Ioas autem vnus erat ex posteris Nathan: vocatus tamen sepe filius Ochoziæ, & Salomonis, quod illorū regno successerit. Hæc sine vllis aut testibus, aut rationibus, proponuntur à Philone illo Aniano: cuius Chronographiam, & Biblicas antiquitates, cū aliorum Auctorū libellis, quos Ioannes ille Annus produxit in lucem: nonnulli clari Auctores, supposititios, & cōmentitios esse, non leuibus coniecturis suspicantur. Cæterū in eius sententiam, pedibus ac manibus à recentioribus itū

Canus.
lib. 11. de
locis. c. 6
Volater-
ra. li. 14.
Antropo-
Viues de
veris nar-
ratio. lib.
7. & lib. 5.
de tradé.
dif. & in
proëmio
lib. 1. 8. de
ciuita. &
Faber in
li. 1. Poli.
& Cor-
nelius Iá-
fenius in
hunc lo-
cum.

est. Eam enim sequuntur Ioannes Luci-
dus, Georgius Vuicellius, Petrus Iruroz-
quius, Claudius Guilialdus, ac multi
alij. Quæ quidem sententia, duobus po-
tissimum argumentis poterat persuaderi.
Primū: quod non sit verisimile, Atha-
liam (etsi crudelissima & ambitiosissima
esset mulier) nepoti suo infanti, filij sui
filio minimè parcituram: cū præser-
tini iure propinquitatis ad ipsam, tan-
quam ad auiam, Regni gubernacula,
quousque nepos adolesceret, pertine-
rent. Deinde, quod si tanta sæuitia fuis-
set prædita, vt in sua quoque charissi-
ma pignora, & in proprium sanguinem,
atque nepotem, manus verteret: nō vi-
detur rationi consentaneū, quod illius
diligentiam, rabiem, atque crudelitarē,
filius Ochoziæ viuens, potuerit effuge-
re. Omnem quippè moueret lapidem,
& exquisitissima cura, solertia, atque
indagine quæreret, quid factum esset
de nepote suo Ioa. Verū cū esset de
posteritate Nathan, quorum exactam
rationem, atque notitiam, minimè ha-
bebat Athalia: potuit cædi subtrahi, &
simul cum nutrice in intimis templi re-
cessibus latere. Vtitur præterea Ioannes
Luci-

Lucidus lib. 2. de temporibus c. 9. ad ro-
borandam hanc sententiam, testimo-
nio beatæ Brigittæ de Suetia li. 3. suarū
reuelationum. c. 19. dicentis. Salomō,
cui tam mirifica data, & promissa sunt,
excessit à bonitate, & non est comple-
ta in eo promissio, propter ingritudi-
nem eius. Hactenū Brigitta.

16 Ad ostendendam ergo hanc tan-
tā Dauidici Regni, excissa stirpe Salo-
monis, mutationem, & Imperium ad fa-
miliam, & posteros Nathan translatum
esse: affirmant Matthæum, hos tres Re-
ges missos fecisse. Hunc igitur Regem
Ioa, iidem Auctores (vt prædiximus)
ferunt, eundem esse, quē Lucas Symeo-
nem appellauit: à quo vsque ad Regem
ipsum Dauidem, lineam Nathan idem
Euāgeliographus Lucas describit. Hæc
illi confidenter, & serid. Verū Mel-
chior Canus, Episcopus Canariensis, vir
proculdubidō doctissimus, libro de locis
Theologicis. II. c. 6. multis & rationi-
bus, & sacrarum literarum testimoniis,
horum sententiam euertit, atque con-
uellit: quæ illinc hauriri poterunt pu-
rius, atque suauius. In primis enim do-
cet, libros illos Philonis esse euentos,
atque

atque fictitios, in quibus disertissimi Philonis desideretur eloquentia, & multa contineantur falsa, quæ ostendant illorum auctorem, sacræ, pariter & prophanæ historiæ, esse imperitissimū. Deinde producit multā, & copiosa diuinarum literarum testimonia: in quibus Ioas, filius Ochoziæ vocatur, & inter Salomonis posteros recensetur. 4. Reg. 11. & 12. & 13. & 1. Paralip. 3. quod ipse inuictum putat testimonium. & 2. Paralip. 23.

17 Nobis verò, nec tot auctores doctos, & Catholicos refellere, in animo est: nec contra, libelli illius fidem, nostro (licet infirmo) suffragio confirmare. In quo etsi multa sint falsa, ut obijcit Canus: (quod planè dubitari non potest) possunt tamē aliqua esse vera. Nec eius Auctor, disertus est ille Philo Platonicus: cuius Suidas, Hieronymus, atque alij Ecclesiastici Auctores, meminerunt: cuiusque adhuc elegantissima opera supersunt. Verum aliis cōmune cum illo nomē habēs, multò eo posterior (quod à Driedone quoque obseruatū est): qui nō Græcè, sed Hebraicè scripserit. Testimonia verò Scripturarū, quæ aduersus hanc sententiam Canus profert: etsi videam

videantur vrgere, vnica respōsione solvuntur. Nempe quòd Ioas filius Ochoziæ nuncupatur, & ipse, ac eius posterij, inter Salomonis filios recēsentur, quòd in illius Regnum successerint, & antiqua illa progenitoris sui Davidis designatione, non aliter ac adoptione quadam in eius stirpem, genus, atque familiam sint inserti, atque transferint.

18 Solui etiā haud multo negotio posunt rationes, quas nos, pro recentiorū probabili opinione produximus. Damus quippè, ad eò scāuiturā fuisse Athaliā: ut nec nepoti quidē suo parceret. Damus pariter, nullā illius diligentia, nullā industria subtractū cædi infantē, & in intimis tēpli adytis ac penetralibus delitescentem: ab ea deprehendi potuisse. Ad auctoritatem beatæ Brigittæ, responderi potest: non esse illius verba de Salomonis posteritate, & Regni successionē interpretāda: sed forsitan de Regni integritate: nam in eius filio Roboā, diuisum est. Nihil tamen morabuntur aduersarij diuæ Brigittæ auctoritatem: si qua in re illius Reuelationes, aut diuinis literis, aut sanctorum Patrum doctrinæ refragentur. Canus verò censet, hanc

hanc recentiorum sententiam, diuinis literis refragari.

Iofias autē genuit Iechoniā, & fratres eius, in transmigratioe Babilonis.) Prepositio, in, pro ante hoc loco vsurpatur Quemadmodū Exo. 21. *In die primo non erit fermentū in domibus vestris: id est, ante diē primū.* Et quōd locinos legimus Gē. 2. *Cōpleuitque Deus die septimo opus suum.* Biblia Hebraïca habēt *ביום* Baïom: id est, in die septimo: hoc est, ante diem septimum. In transmigratioe Babilonis: id est, ante transmigratioem Babilonis. Ostendit verō temporis propinquitatem: vt sensus sit. Iofias autem genuit Iechoniam, & fratres eius, instante transmigratioe Babilonica, aut sub transmigratioem Babilonicā. Obseruauit hīc Hieronymus, Iofiam non genuisse Iechoniā, sed Ioakim: Ioakim verō, Iechoniā: qui etiam 4. Reg. 24. vocatur Ioachin. Sciamus (inquit Hieronymus) Iechoniam priorem, ipsum esse, quem Ioakim: secundum verō, filium, non patrem: quorum primus, per k, & m, secundus per ch, & n, scribitur: Quod scriptorum vitio, & longitudine temporum, apud Græcos, Latinosque, confusum est. Constat autem 4. Reg.

Reg. 24. & 1. Paralip. 3. Iechoniam fuisse binomium: & Ioakim eius patrem, ætate quidem primogenitum fuisse Iofias: dignitate verō Iohanan (sic enim appellatur. 1. Paralip. 3.) siue Ioachaz (eo siquidem nomine appellatur 4. Reg. 23.) Populi namque concursu, posthabito fratre Ioakim, qui erat maior natu: Regno est inauguratus. Constat autem, biēnio fermè maiorem natu fuisse Ioakim. Nam 4. Reg. 23. scriptum est. *Viginti trium annorum erat Ioachaz, cum regnare coepisset: & tribus mensibus regnauit in Hierusalem.* De Ioakim verō, qui immediatē ei in Regnum successit: scriptum est. *Viginti quinque annorum erat Ioakim, cum regnare coepisset.* Ergō diuinis in literis, alij sunt Primogeniti ætate: alij dignitate. Quōd si Ioakim, pater Iechonię (de quo modō diximus) in hac serie reponatur: in secunda tessaradecade, nullus desiderabitur ex numero quaterdeno.

20 *Iechonias autem, genuit Salathiel,* Non obstat, quōd, Hieremię. 22. scriptum sit. *Scribe virum istum sterilem, virum qui in diebus suis non prosperabitur.* Hęc enim verba non sunt referenda ad filiorum orbitatem: sed ad amissionem Regni, quod

quod ab eo, eiusque posteris, à Chaldeis ablatum est. Quod explicant sequētia. Sequitur namque. *Neque enim erit de semine eius vir, qui sedeat super solium David. & potestatem (scilicet Regiam) habeat ultra in Iuda.* Hactenus Hieremias. Rabi Salomon, & Rabi David Chimhi, in c. vltimum Aggæi, cēsent, Iechoniam, in Babilonico carcere egisse pœnitentiam, & inter captiuos genuisse filiū Salathielem, patrem Zorobabelis. Verba Chimhi sunt huiusmodi. Magna resest pœnitentia, quæ abrumpit legem latam, & fatalē: sicut dictū est Hiere. 22. Cæterū, quia egit pœnitentiā, versa est ei decreta sententiā in bonū: quia natus est ei filius inter captiuos. Ergo quod cōminando dixerat Deus, *Viuo ego; dicit Dominus, si erit sigillum super dextera mea. &c.* Versum est, vt per pœnitentiam, diceret nepoti illius (*Sumam te serue meus, & ponam te quasi sigillum &c.*) Philo ille Annianus tradit, Iechoniam, anno septimo Euilmerodach, eductum de carcere: ab Hebræis, *Neri*, hoc est, lucernam cognominatum: quod lucerna Davidis iam propè extincta, splendens rursus, & restituta videretur. Moxque ei natum esse filium:

Agg. 2. n. 24

filium: nomine quidem Mesezebeel, sed cognomento Salathiel.

²¹ *Salathiel autem, genuit Zorobabel.)* Idem Philo, & qui eum sequitur, affirmant, anno septimo ante restitutam Hebræis à Cyro libertatē, Mesezebelem, cognomento Salathielem, genuisse filium, nomine Barachiam: quē Rex Cyrus profectio, & reditui, quem populus Israëliticus in patriam parabat, præficiēs: & expeditionis illius Ducem constituens: Zorobabel, hoc est, Magistrū militiæ Babilonicum, siue Principem, appellauit. Huncque diuersum esse omninò, & alium, ab eo Zorobabele, qui. 1. Paralip. 3. filius Phadaia, filij Iechonia, vocatur. Lucam præterea, & Mattheum, ad Zorobabelem vsque cōuenire. Verū quod is duos haberit filios, Resa, & Abiud: Lucam quidē, per Resa lineam Christi, vsque ad Heli, virginis Mariæ patrem, profectum: Mattheum verò per Abiud, vsque ad beatissimæ Virginis sponsum, Ioseph. Nam & ab Ozia, nepote Ioas, (qui primus omnium posterorum Nathan, Regnum iniit) Mattheus quoque texit seriem stirpis Nathan: quemadmodum à

C

nobis, paulò superiùs dictum est fufiùs.

22 Et certè locus hic de Zorobabele, nō nihil habet difficultatis, cū tam expeditè. 1. Parali. 3. Salathiel & Phadaias fratres germani, appellentur filij Iechoniæ: & Zorobabel, filius Phadaia planissimè ostendatur, non Salathielis. Versantur in eadem difficultate Hebræi, vt hunc locum ex libro Paralipomenon, cum Aggæo, Ezra, & Neemia, concordent: apud quos Zorobabel, filius, non Phadaia: sed Salathielis vocatur. Quidam hunc nodum soluunt, dicentes, Salathielem, ac Phadaiam, qui erāt germani fratres, habuisse filios cognomines, Zorobabelòsque vocatos. Quod plerumque inter propinquos accidere solet. Hi autem patruales erāt. Zorobabel autem, Phadaia filius, filiū procreauit, nōmine Mosollam. Zorobabel verò, Salathielis filius, genuit filium, nomine *biud: cuius Matthæus meminit. Variablis, & alij, putant Salathielem, non patrem: sed auum fuisse Zorobabelis. Dicit tamen patrem: peculiari diuinarum literarum locutione, & vsu: in quibus frequenter progenitores (aui scilicet, & proau) patres appellantur:

*Exius in
c. 7 Ag-
gei.*

2. Paral. 3.

lantur: & filij, eorum posterij. Sunt qui arbitrentur, eundem esse. c. illo. 3. 1. li. Parali. Salathielem, Phadaiam, & Melchiram: vt tria hæc nomina, vnus sint hominis, nempe Salathielis. Quam sententiam, quidam Hebræi sequuntur, quòd locus ille Paralipomenicus, adeò sit confusus, & ambiguus: vt vix ex Hebræico contextu diiudicare possis, fuerintne Iechoniæ filij, Assir, Salathiel, Phadaia, Melchiram, & cæteri, qui eo loco nominantur: an verò filius quidem Iechoniæ, Assir: huius, Salathiel, huius, Phadaia, Melchiram, & cæteri: an rursus idem homo, eo loco, nomine, cognomine, & agnomine, Salathiel, Phadaia, & Melchirā, vocatus sit: quod Romanis profectò familiare, & Hæbreis nō omninò insolitum fuit. Hieronymus apertè sentit, eundem esse virum, duobus nominibus nuncupatum, Salathielem, & Phadaiam. Sunt quibus placeat, Salathielem quidem, patrum fuisse Zorobabelis: fratrem scilicet Phadaia, eius patris. Vocari verò Zorobabelis Patrem: quod eum apud se educauerit, atque instituerit. Sic Micholi, filia Saulis. 2. Reg. 21. tribuuntur liberi: quos A-

driel, ex eius sorore Merob, altera Saulis filia, suscepit. Nam Micholem, nūquā sobolē procreasse: & Adrieli Merob nupuisse legimus. 1. Reg. 18. & 2. Re. 6. Dicuntur autem Micholis filij: quod eos apud se Michol, ut proprios, educasset. Sic etiam Num. 3. Aaronis, atque Mosi generatio, proponitur describenda: cum postea Aaronis tantum posteritas describatur: quod non minus ad Mosem, Aaronis germani, sui fratris filij pertinere, qui ipsos educaverat, & diuinis legibus imbuerat: quam ad legitimum eorum parentem, Aaronem, qui ipsos genuerat. Hæ verò quatuor sacrorum Interpretum sententiæ probabiles videntur: etsi ea, quam primo loco recitauimus, sit expeditior.

23 *Zorobabel autem genuit Abiud.*) 1. Paral. 3. scriptum est, Zorobabelem genuisse Mosollam: quem docti omnes, eundem esse censent, quem hoc loco Matthæus vocat Abiud: quod fuerit binomius.

24 *Iacob autem genuit Ioseph. &c.*) Locus perdifficilis, & qui ex Diametro cum Luca pugnare videtur: qui c. 3. ita inquit. Et ipse Iesus erat incipiens, quasi annorum

rum triginta; ut putabatur, filius Ioseph: qui fuit Heli. &c. Nō enim potuit idem homo Ioseph, cuius genealogiam Matthæus, & Lucas, explicare instituūt: duos naturales habere patres: Iacob scilicet, de stirpe Salomonis: & Heli, ex familia Nathanis. Verum hanc Matthæi, & Lucæ dissonantiam, & Paganorum objectionem, aperte, & luculenter in concordiam reducunt, atque dissoluunt, non solum antiqui Patres: verum recentiores etiam, sacrarum literarum Interpretes. Non eodem sanè modo omnes: aliter siquidem antiqui, aliter qui eos sequuti sunt Auctores: sed vtrique commode, atque perspicue. Prisci quippè Patres, Iustinus Philosophus, & Martyr. q. 66. ad Orthodoxos. Eusebius lib. 1. Ecclesi. Historiæ c. 7. Hieronymus hinc Ambrosius lib. 3. Commentari. in Lucā. Augustinus lib. de consen. Euang. 2. c. 3. & lib. 2. retracta. c. 7. & 16. & contra Faustum lib. 3. c. 3. & lib. 28. contra eundem. c. 5. Beda lib. 1. in Luc. c. 10. Theophila. in c. 3. Lucæ. Damascenus lib. 4. summæ Orthodoxæ fidei. c. 15. Nicephorus li. 1. Histo. Eccles. c. 11. Africaniū Historicum sequenti, proximum

temporibus Apostolorum : affirmant, diuum Ioseph, duos habuisse patres; naturalem alterum, nempe Iacob filium Matham: cuius stirpem, per Salomonē, ad Abrahamum vsque, rexit Matthæus. Legalem alterum: nempe Heli, filium Mathat: cuius Progenitores, per Nathā, ad Deum vsque generis humani Conditorum, profequitur Lucas. Nec enim dubium est, patris nomen, diuinis in literis latissimè patere: vt sint patres, non propagatione solùm, & natura: verùm fidei etiã propagatione, & doctrina: quo pacto Gen. 17. Abraham, Pater multarum gèrium, dictus est. Morum similitudine: *Zechi. 16. Pater tuus Amorrhæus, Mater tua Chethæa. 10. 8. Vos ex patre Diabolo estis.* Authoritate, & munere. *Gen. 45. vocatur Ioseph, pater Pharaonis & 4. reg. 2. Eliæ acclamat Heliseus. Pater mi, pater mi: currus Israël. & auriga eius.* Affectu: *Iob. 29. Pater eram pauperum.* Inuentione, & officio: *Gen. 4. Pater canentiũ cytharæ,* id est, cytharæ Inventor. Inchoatione, & principio: *Isai. 9. Pater futuri seculi,* id est, Inchoator. Dicitur etiã quispiam, adoptione pater: quod celebre Romanis fuit; Aramæis pariter, Hebræis, atque

Ægy-

Ægyptiis, non insolitum. Quod docent diuinæ literæ *Gen. 30. de Rachele, & Lia Aramæis, (quæ filios ancillarũ suarũ.)* Et de Iacob (qui *Gen. 48. Manassen, & Ephraim, filios Ioseph*) Et de Meri, Ægyptiorum Principe generosissima, filia Pharaonis (sic enim eã vocat Arthabanus, Græcus Historicus: quem sequutus est Augustinus: et si sciam, eam, Therimuth, à Iosepho nuncupari) quæ *Exod. 2. diuinũ Legislatorem, Mosem; atque alij, alios in adoptionem receperunt.* Cæterum erat insignior quædam alia, inter Hebræos, adoptio, ante latã quidem legem recepta (vt constat *Gen. 38. Quò loci Thamar, nurus Iudæ: quæ nupsit Her, eius Primogenito: eo extincto, nupsit Onam. Qui sciens, non nasci sibi filios: semen fundebat in terram, ne liberi, fratris nomine nascerentur.)* Verùm Legis postea Mosaicæ præceptis, *Deut. 25. altius confirmata. Qua viuens frater, germanus, aut propinquus (quod probat Historia Ruth c. 4.) tenebatur, fratri, vita functo, suscitare semen ex relicta. Et nomen (inquit) Primogeniti, nomine illius appellabit.* Non est sensus, quòd si maritus relicte vocabatur Her: filius

ortus ex fratre superflite, & relicta, vocandus erat Her. Nam Obeth, non est vocatus nomine patris sui legalis, Mahalon: cuius vxor fuit Ruth. Sed sensus est. Primogenitus, ex relicta ortus, dicitur filius mortui: & ad illum, defuncti pertinebit hæreditas. Hanc Hebræi, legalem adoptionem vocabant, quando filius, propagatione, & natura, ad alterum: ad alterum vero consuetudine, & legis beneficio, pertinebat. Sic ergo Aphricanus putat, natura diuum Ioseph, ad Iacob quidem: lege autem, ad Heli pertinere. Quo autem pacto, naturalis pater fuerit ex familia Salomonis: legalis vero ex stirpe, & posteritate Nathan: Aphricanus in Epistola ad Aristidem, his verbis indicat (vt sunt apud Eusebiū lib. 1. Hist, Eccles. c. 6.)

25 Vt autem clarius fiat, quod dicitur: ipsas generationum consequentias narrabimus à Dauid, per Salomonem: Generatio, quã dinumerat Matthæus, tertium à fine facit Matham: qui dicitur genuisse Iacob, patrem Ioseph: Per Nathan vero de Dauid, Lucas, generationum ordinem texens: tertium eiusdem loci facit Mathat. (Admonemus hoc loco

loco lectorem: plerōsque codices Eusebianos, pro Mathat, corruptissimè legere Melchi: quod ante nos, à viris doctis obseruatum est.) Dicit enim Ioseph, qui fuit Heli: q̄ fuit Mathat. Nobis autem imminet ostendere, quomodo Ioseph secundum Marthæum quidem, patrem habuerit Iacob: qui deducitur per Salomonem: Secundum Lucam verò, Heli; qui deducitur per Nathan. Vtque isti ipsi, id est Iacob, & Heli, qui erant duo fratres, habentes quidem diuersos patres, Matham, & Mathat, ex diuerso genere venientes: & isti, Ioseph aui esse videntur. Est ergo modus iste: Matham, & Mathat, diuersis temporibus, de vna eademque vxore, Estha nomine, singulos filios procrearunt. Quia Matham, qui per Salomonem descendit, primus illam vxorem acceperit: & relicto vno filio, Iacob nomine, mortuus est. Post eius obitum (quia Lex, viduam, alteri viro non vetat nubere) Mathat, qui per Nathiam genus ducit: cum esset ex eadem tribu, & familia Dauidica (licet non ex eadem linea: quia Matham pertinebat ad Dauid, per Salomonem: Mathat verò, per Nathian) relictam Ma-

tham, accepit: ex qua & ipse filium suscepit, nomine Heli: per quod, ex diuerso patrum genere efficiuntur Iacob, & Heli, vterini fratres. Quorum alter, id est Iacob, fratris Heli, sine liberis, defuncti, vxorem ex mandato legis accipiens: genuit Ioseph: natura quidem germinis, filium suum. Propter quod, & scribitur. *Iacob autem, genuit Ioseph.* Secundum verò legis præceptum, Heli efficitur filius: cuius Iacob (quia frater erat) vxorem, ad suscitandum fratris semen, acceperat. Et per hoc, rata inuenitur, & integra, generatio: & ea, quam Matthæus enumerat, inquit: Iacob autem genuit Ioseph: & eam, quã Lucas competenti obseruatione designat, dicens: quòd putabatur esse filius Ioseph. Hæc autem, nõ nobis ad subitum reperta, aut absque vllis auctoribus commemorata: Sed ipsa hæc, nobis, Saluatoris propinqui secundum carnem, seu studio tanti sermonis demonstrandi, siue edocendi quæ secundum veritatem gesta sunt: tradiderunt. Hactenùs Aphricanus.

26 Montanus (solus quod sciã) hinc censet, Matthæum, naturalem beatissimæ

mæ Virginis genealogiam contexuisse. Ipsumque Iacob, quem Matthæus ait, genuisse Ioseph: ipsum fuisse Ioa-chim, Virginis patrem. Vocari verò filium, quòd Ioa-chim, generum Ioseph, in filium adoptauerit, vt sibi mascula prole carenti, semẽ suscitaret legis beneficio. Secũ tamẽ pugnat. Nam Luc. 3. ait, Lucam, Mariæ Virginis genus, per Nathan descripsisse: Matthæum verò, genus Ioseph, per Salomonem.

27 Aphricani verò, & sanctorum Patrum sententia, maximam habet probabilitatem. Nam quæ aduersus eam Osiander argumenta produxit, adeò sunt infirma, atque futilia: vt præter calumnias, atque contumelias, quibus ille Hæreticorum more abundat (quibus Gentile est, omnibus maledicere, & vniuersas ciuilitatis, & vrbauitatis leges violare) nihil habeãt, quod aut responsione, aut explicatione dignum sit. Refutauit ea tamen sigillatim Canus lib. de locis Theologicis. 11. ca. 5. Attigit ea etiam Augustinus lib. 5. questionum in Deuteron. q. 46. & lib. retractatio. 2. ca. 12. Nec eam, certam, in tãta sacrorum interpretum, & Auctorum Ecclesiasticæ

cæ Historiæ, consensione, sed probabilem dicimus: quòd Aphricanus, eius sententiæ auctor, eam, non vt omninò certam, & indubitatam, sed vt probabilem, tantùm proponat: post illa quæ proposuimus verba, sic ad Aristidē testatus: Siue ergò in hunc modum, siue aliter habeat res ista: non poterit quispiam meo iudicio, clariorem expositionem reperire. Quisquis autem æquo animo præditus est: idem quod nos, curabit, etiam si certū desit testimonium. Hęc Aphricanus. Quamobrem studiosè, & piè, Augustinus, & Thomas, conati sunt, hanc, quæ videbatur esse inter sacros Euangelij Scriptores, discrepantiam, aliis rationibus componere: quos nos hîc pariter pro virili imitabimur.

28 Recentiores verò, quos superius Nū. 15. nominauimus, & plerique alij, alia profectò ratione: sed planè dilucida: atque probabili, hæc Matthæi, & Lucæ loca, conciliant. Aiunt enim, vtrumque Euangelistam, genealogiam naturalem describere: Matthæum quidem, beati Ioseph, sponsi Dei genitricis Mariæ, & patris putatij, Seruatoris nostri.

nostri Iesu Christi: quòd Iudæis, scribentem non deceret, contra morem Scripturarum, per scēminam, Christi Domini progeniem, & genealogiã cōtexere. Lucam verò, Christi Iesu Redemptoris nostri, verum, ac naturale genus: per Heli, naturalem genitorem, ac patrem sacratissimæ Virginis. Heli quippè, Ioachim, & Eliachim, Hebræis, nomina sunt Sinonima: vt constat. 4. Reg. 23. & 2. Paral. 36. Quamobrem, eundem esse affirmant apud Lucam, Heli, & Ioachim, Virginis Deiparæ Mariæ genitorem, atque parētem. Verùm dubitant viri docti, nomina hæc, Heli, & Ioachim, siue Iehoiacim, Hebræis, esse synonima: et si fateantur loca illa citata. 4. Reg. 23. & 2. Paral. 36 probare, eundem Regem, siue hominem, vocatum fuisse Heli, & Eliachim, & Ioachim. Quapropter animaduertēdum est, institutum fuisse priscorum Iudæorum (quem morem nunc etiam Iudæi seruant) vt si quis in suo nomine, tres, vel quatuor literas habeat nominis ineffabilis: ob reuerentiam nominis sacrosancti, non temerè, nec vulgò, suo nomine appelletur: præsertim in familiaribus,

ribus, & quotidianis colloquiis: Sed alio aliquo factitio, quod aut idem significet quod proprium, aut illud insigni aliqua notatione insinuet. Sic eum cui nomen est Iudæ: Lebi, id est, Leonem appellant, quod Leoni comparatus sit Iudas. Gen. 49. Eum etiam, qui vocatur Iehoacim, siue Ioachin: hoc est, extollendum, eadem ratione, nempe ob reuerentiam nominis Tetragrammati, vocant Heli: id est, altum. Quod alio quidem loco, & aliud agens, obseruauit Iansenius in caput concordia suæ. 39. in illa verba, *Et cum dies factus esset. vocauit ad se, quos voluit ipse discipulos.* Verba autem illa Luc. 3. *Et ipse Iesus erat incipiens, quasi annorum triginta: ut putabatur, filius Ioseph: Qui fuit Heli.* &c. Sic interpretantur: ut relationum illud, qui, non referat Ioseph, sed Iesum: ut sensus sit. Qui Iesus, fuit Heli: filius scilicet, aut nepos: nam nepotes diuinis in literis, crebro filij etiã appellantur. Potest prætereà cõmodè referre ipsum Ioseph, hoc sensu. Ut putabatur, filius Ioseph: qui Ioseph, fuit Heli: gener scilicet, aut filius. Nam gener etiam apud nos hodiè filij nuncupantur.

29 Si verò quæras, quidnã ad Christum

stum pertinuerit genealogia naturalis Ioseph, descripta à Matthæo: poterunt huius sententiæ assertores respondere, plurimum pertinuisse. Nam beatissima Virgo, & Ioseph, non solum erant ex eadem tribu (hoc enim argumẽto probari non posset, Christum, secundum carnem, stirpis esse Dauidicæ: cum plurimas familias eadem tribus habuerit: ut cõstat in Numeris, & in Paralipomenis,) verum etiam ex eadem familia Dauidicã: ducta (iuxta hos Auctores) non diuersis lineis, Nathan, & Salomonis: sed ab eodem Dauidis filio, Nathan, & eadem linea. Itaque sunt qui obnixè affirmant, atque contendunt (inter quos est Iansenius) beatum Ioseph, iure propinquitatis Virginem duxisse, iuxta legis præceptum Num. ultimo: eò quod Virgo sacratissima esset ex earum numero, quæ secum transferebant paternam hæreditatem, in viri familiam: eò quod Primogenita esset, nec parentes prolem masculam suscepissent. Lucas enim, & Matthæus (ut ipsi censent) in Zorobabele conueniunt, & lineam Nathan describunt. Ex qua, tam beata Virgo per Resa, quàm Diuus Ioseph per

Abiud,

Abiud. originem ducebant. Quod erat tunc temporis Iudæis, genealogiarum studiosis, exploratum, atque comper- tum. Nam (vt iidem Auctores tradunt) posteritas Salomonis, septima genera- tione defecit. Nec sunt hæc, antiquis Scriptoribus ignorata. Nam hanc sen- tentiam attigit Augustinus lib. 2. quæ- stionum in Euangelia q. 5. & Auctor li- belli, De ortu Virginis. Qui siue Hiero- nymi sit (cui vulgò tribui solet) siue alte- rius: certè antiqui Auctoris est. Nec pla- cuit Africani sententiã Augustino (si is fortè libri illius Auctor est) libro quæ- stionum noui ac veteris testamēt. q. 56.

30 Et quando in re pia, pro asseren- da, & explicanda veritate, probabilibus coniecturis vt illicet: ex his duabus tan- torum Doctorum sententiis, tertiam quandam aliam nostram, mediam, & veluti sequestram, collocabimus. Quæ non à nobis, aut temerè, aut subitò) vt dixit Africanus: sed assidua, & conti- nenti meditatione excogitata primùm: ac deinde delecta, & probata est. Arbitramur siquidem primùm omnium cū priscis illis, & antiquis Patribus, Iacob, & Heli (quorum prior, apud Matthæū, posterior,

posterior, apud Lucam, pater Ioseph ap- pellatur) fratres germanos, & vterinos fuisse, ex eadem matre Estha propaga- tos. Quæ duobus, eiusdem tribus Iudæ, & eiusdem Dauidicæ familię, viris, Ma- tham primùm, ac mox eo extincto, Ma- that, nupserit. Siue prior ille Matham, à Dauide per Salomonem genus duxerit (vt antiqui Patres existimant) siue per Nathan (vt recentiores credunt:) ex eã- que filium Iacob procreauit. Hic verò posterior Mathat, per Nathan planè ex eodem Dauide propagatus, ex eadem vxore Estha, quæ ei, priori viro mortuo, nupserit: filium Heli suscepit. Negamus tamen, recentiores sequuti, Heli sine li- beris defunctum: cuiusque vxorem du- xisse Iacob, ad suscitandum semen ger- mani fratris sui, sine liberis defuncti, iuxta legem Deuter. 25. ex eãque Iose- phum, Virginis Deiparæ sponsum, sus- cepisse. Verù cōtrà affirmam⁹, Iacob ex ppria vxore, Iosephū sustulisse: Heli ve- rò, siue Ioachin (sunt enim hæc Hebræis nomina synonyma, vt superius probauim⁹. n. 28.) ex beatissima Anna sua cōiuge sacratissimam virginē Mariã suscepisse: q̄ interiecto deinde t̄p̄e, patrueli, & cō-

sobrino suo, Ioseph, nupserit. Cēsēmū-
que diuū Matthæū naturalē beatissimi
Ioseph genealogiā texuisse: Cōtrā ve-
rò Lucā, seriem naturalē progenitorū
sacratissimæ Mariæ Virginis, profecu-
tum. Christūque, Seruatorem nostrū
(vt recentiores, cum multis antiquis Pa-
tribus, sentiunt) ad Dauidis familiam,
& genus, nō per Salomonē: sed per Na-
than, pertinuisse. Aberrant enim valde,
qui Nathan, natura quidem, Vriæ esse
filium: adoptione autem filium esse Da-
uidis, arbitrantur, quòd Salomon vni-
genitum se vocet Prouer. 4. coram ma-
tre sua: cū dictio (vnus) sēpissimē He-
bræis dicat ordinē, accipiatūque pro
primo. Vna sabbathi, id est, primo die
Hebdomadis. Vna mensis, id est, primo
die mensis. Gen. 1. quò loci nos legi-
mus, Factūque est vespere, & ma-
ne, dies primus: Hebraica habent,
dies vnus. Hac igitur loquendi formu-
la, vnigenitus vsurpatur pro Primoge-
nito Prouer. 4. & Primogenitus, pro vni-
genito, inferiūs. n. 48. *Non cognoscebat eam,
donec peperit filium suum, Primogenitum.*

31 Sunt autē multa, quæ hāc nostrā
sententiam vehementer probant, atque
confir-

confirmant. In primis, quòd hac ratio-
ne, omnia sunt sartatecta, & integra,
quæ ad componendam hanc litteram per-
tinēt: & aptius, ac dilucidius, Matthæi,
& Lucæ genealogiæ, inuicem cōcilian-
tur. Nec oporteat, aut contra vrgentissi-
ma Scripturarum testimonia, Salomon-
nicam stirpem euersam, & funditus ex-
tinctam, affirmare: nec Reges, & proa-
uos Christi, qui sunt apud Lucam, bino-
mios, & trinomios efficere: vt moderni
faciunt. Nec contrā, in eas Legalis ado-
ptionis leges incurrere, quas antiqui
Patres præscribunt: quas (impudenter
quidem) calumniatur eas tamen O-
slander.

32 Cæterū ab antiqua illa prisco-
rum Patrum sententia, hæc nos ratio
potissimū abduxit. Demus enim, v-
trūque Euangeliographum, Matthæū,
& Lucam, beati Iosephi genealogiam
recēsisse: Matthæum quidem natura-
lem, Lucam verò legalem: vix potest
ingenio, aut ratione concipi, quid series
illa patrum, ab Abraham ad Iosephum,
vel à Iosepho ad Deum, vsque repetita:
ad Christum, Seruatorem nostrum, per-
tinerit. Si afferas consuetudinem Scri-

pturarum, deducuntur genealogias per viros, & non per fœminas: hoc planè ad rem faceret, si genealogia ducta per virum, ad eum, cuius gratia deducitur, pertineret. Verùm, cùm Christi Iesu, Seruatoris nostri, putatitius tantùm pater fuerit, Ioseph non probaretur satis, Christum, esse natum ex semine Dauid, secundùm carnem: ea ratione: quòd Ioseph, qui secundùm naturalem generationem ad Christum nihil pertinebat, filius fuerit Dauid secundùm carnem. Nec suader illa ratio: quod oporteret coniuges esse contribules, Tum, quòd tribus Regia Leuiticæ tribus, coniugia admitteret: tum etiam maximè, quòd poterant quidem beata Virgo, & sacer Ioseph, esse eiusdem tribus Iudæ: verùm non ex eadem familia Dauidica: cùm singulæ tribus, multas habuerint familias (quemadmodùm à nobis dictum est superius.) Sola enim vna, non dico tribus: sed domus Aaronis, 24. habuit familias. 1. Paralip. 24. & constat in Numeris, ac Paralipomenis. Diuini verò Euangelistæ demonstrandum suscepissent, Christum, Seruatorem nostrum, non solùm esse ortum

ex

ex tribu Iuda: verùm etiam, ex familia Dauid.

33 Quapropter, cùm olim Adolescens, rem hanc altiùs cogitarem: & pro singulari nostra, erga sacratissimã Virginem, Deiparam, & beatissimum eius sp̄sum, Ioseph, pietate, & affectu (sub cuius Diui sanctissimi tutela, & patrocinio, domus, & familia nostra paterna sita est: in cuiusque Æde sacra, Iustralibus Baptismi aquis sumus abluti) & iterùm, atque iterùm, eam mente reuoluerem: in eam cogitationem, & persuasionem, ductus sum, iam senex: vt planè crediderim, & diuam Virginem, & beatum Ioseph, altissima se consanguinitate contingere. Nam (vt dudum ostendimus) patruelles, & consobrini erant. Iacob namque beati Ioseph pater, & Heli sacerrimæ Virginis genitor, fratres germani, & vterini fuere, ex eadem matre, ex diuersis tamen parentibus prognati. Hinc est, quòd genealogia Matthæi, ab Abrahamo ad Iosephum vsque perducta, ad Christum quoque pertinuerit: quòd omnibus compertum esset, Iosephum, Virginis Mariæ sponsum, & patruelè: & ipsam beatissimam

D 3

Virginem, Iosephi consobrinam, & Sponsam: Daudicæ stirpis, & familiæ esse. Quòd si demus, posteritatem Salomonis, septima generatione in Ochozia defecisse (vt obnixè recentiores affirmant) & vtrumque Euangelistam, vsque ad Zorobabelem conuenire: & posteros Nathan referre, à quo tam beatus Ioseph, quam sacratissima Virgo trahunt originem: profectò satis constat, plurimum ad Christum, etiam Iosephi, hominis sibi sanguine cõiunctissimi: genealogiã pertinuisse: nec eam frustra, Matthæum prosequutum: cum iure propinquitatis, vt primogenitam, & quæ secum in viri familiam transferbat hæreditatem, eò quòd eius patres masculam prole minimè suscepissent (vt paulò superius diximus) diuus Ioseph eam duxerit, iuxta Legem. Nu. ultimo, quò loci nos legimus, *Cũctæ feminæ de eadem tribu maritos accipient, vt hæreditas permãeat in familijs*: Hebraïca habent. Omnis filia, quæ possederit hæreditatem, ex tribubus filiorũ Israël: erit in vxorem vni, ex cognatione patris sui. Probant etiam mirificè hanc nostrã sententiam, loca illa Euangeliã: in quibus

quibus fratres, & sorores Domini memorantur. Quæ ad nepotes beati Ioseph, & beatissimæ virginis: hoc est, ad filios fratrum & sororum Diui Ioseph, aptissimè referri possunt: seruata monogamia beatissimæ Annæ: & perpetua Diui Ioseph virginitate, & continentia. Quem non senem octogenarium, & pene decrepitum (vt vult Epiphanius) sed virum, ætate integrum, & triginta tantum annos natum, Virginem despondisse: non leuibus argumentis arbitramur: quæ alibi à nobis proposita sunt aptius. Nam & Eusebius, ex Egesippo, Cleopham fratrem esse affirmat, beati Ioseph: cui Maria illa, cognomine Cleophæ, cuius memoria celebris est in Euangelio: nupta fuerit. Quibus derebus, non est in præsentiarum futuris disputandum.

34 Ea verò, quæ Paulus de interminatis genealogiis, quas, quæstiones magis quam ædificationem præstare, ad Timothæum affirmat: & Titum alloquens, virandas esse docet: ad nos nõ pertinent: quemadmodum illis in locis sacri interpretes ostendunt: & eruditè Augustinus, statim in limine secundi li-

bricontra Aduersarium Legis, & Prophetarum: Qui hæc eadem loca, aduersus veteris instrumenti fidem, & auctoritatem, producebat: ita inquires. Nescit autem, habere præter Scripturas legitimas, & Propheticas, Iudeos, quasdam traditiones suas: quas non scriptas habent, sed memoriter tenent, & alter in alterum loquendo trãsfundit: quam Deuterofim vocant. Vbi etiam dicere audet, & credere: Deum primo homini, duas creasse mulieres: ex quibus texunt genealogias, verè (sicut ait Apostolus) infinitas, parientes infructuosissimas quæstiones. Hactenùs August.

SUPERIORIS

Euangelici fragmenti moralis synopsis.

N hac Christi genealogia ad viuum contemplari possumus, mundi, ac earum rerum quæ in ipso magni habentur,

bentur, & suspiciuntur, vanitatem, inconstantiam, vicissitudinem, atque fragilitatem. Quæ enim nunc in summo pretio, & honore habentur: atque humanæ æstimationis, & gloriæ culmen attingunt, & fastigium obtinent: paulò post aut ætate, aut bello, aut ipsarum rerum humanarum incōstantia, & imbecillitate concussa, & labefactata, miserè planè corruet, & excindetur. Cœpit quippe Christi genealogiam Matthæus à Patriarchis Regibus, atque Principibus: *Liber generationis Iesu Christi, filij David filij Abraham &c.* quam tãdem in Fabris lignariis, & Opificibus terminat. *Mathan* (inquit) *genuit Iacob, Iacob autè genuit Ioseph, &c.* Vt eleganter à Platone dictum sit sanè: nullum vnquam extirpasse sceptrum, ligonis expers: nec contra ligonem, ad quem non aliquando Regni sceptrum pertinuerit. Quapropter non abs re mundi gloria, statuæ illi, quæ visa est à Nabucdonosore, confertur. Tum, quòd Colossi ea sit natura, vt exterius quidem, numinis alicuius speciem præferat: interiùs verò, faxis ingentibus, trabibus, araneorum prætereà telis, atque ruderibus, sit plenus.

Hispanice Altibaxos del mundo Comiença de Principes y Reyes, y para en officiales, y carpenteros.

Tum quod statua illa, caput, principiumque habuerit aureum: pedes vero luteos: hoc est, finem sine honore (vt ait Paulus.) Nam si hi, quibus extraria specie mundus blanditur, intimas illius sordes, edaces curas, turpemque, & infelicitissimum exitum earum rerum, quæ pollicetur, penetrarent, atque perspicerent: proculdubio eius præstigias vehementer execrarentur. Intelligerentque, quantis fluctibus, atque procellis obruantur, qui in eo eminere, & plurimum posse iudicatur. Vt verè scriptum sit: *Gemunt gigantes sub aquis* &c. Nam in maligno positus est: id est, sine firmo fundamento: *fundado sobre falso*. Et nihil præter ambitionem, libidinem, & cupiditatem habet (vt ait Ioannes) & tandem vana isthæc huius Colossi figura præterit. Verte oculos ad potentissimas illas, orbis terrarum Monarchias: ad celebratissimos Imperatores, & Reges: ad florentissimas, & opulentissimas vrbes: ad ipsa denique septem decantatissima mundi miracula: & perspicue deprehendes, ea omnia quæ mirata est antiquitas, aut è stirpe interijisse: aut vix tenuissima quædam earum rerum vestigia super-

superesse. Quod si mundus hic per se esset æternus (vt rudes quidam rerum diuinarum Philosophi sunt arbitrati) satis erat ad auocandos mortalium animos ab eius fluctibus, sollicitudinibus, & curis, vitæ huius breuitas: quæ illum nobis reddit momentaneum (nam breue est, quod finem habet) & firma æternitatis spes, quam eo calcato, atque neglecto, per Christum pij omnes, nec falso, nec inaniter animo concipiunt. Quod non ineleganter cecinit Prosper Aquitanicus, his versibus.

Vltima quæque vides.

Et si concluso superessent tempora seculo,

Vt posset longos, mundus habere dies:

Nos tamen, occasum nostrum obseruare deceret.

Et finem vitæ, quæmque videre suæ.

Nam mihi quid prodest, quod longo flumina cursu,

Semper inexhaustis, prona ferantur aquis?

Multa quod annosæ, vicerunt secula siluæ:

Quodque suis durant, florea rura locis?

Ista manent nostri, sed non mansere parentes:

Exigui vitam temporis, hospes ago.

Nam ergo hic sumus, nec quicquam in secula nati:

Quæ pereunt nobis, & quibus occidimus.

Sed vitam æternam, vita mereamur in ista:

Vt subeat requies longa, labore breui.

Haftenus

Haftenus Prosper. Quò pertinere putamus verba illa Psalmographi. *Ecce mensurabiles posuisti dies meos: & substantia mea, tanquam nihilum, ante te.* Per mensurabiles siquidem dies, explicat Interpretres voculam Hebraicam (*Thepakorb*) qua exiguam quatuor digitorum mensuram: hoc est, palmi minoris, Iudæi significant: vt beneficus, & munificentissimus Deus, qui ad eò propenso est animo, ad effundendas in genus humanū opes, ac diuitias suas, liberalissimè: in vna hac re (nempe in protoganda vitæ meta) parcus quodammodò extitisse videatur. Cætera quippe omnia, veluti effuso copiarū cornu, copiosè, vbertim, atque magnifice mortalibus cōtulit, vlnæ mensura vsus: vitam tantum parvè digitis est metitus. Iure ergò diuinæ literæ tradunt: homini iustæ magnitudinis (& vt plerique opinantur) molis Gigantæ, ex argilla condito; Deum optimum maximum spiraculum vitæ tantum inhalasse, & contulisse: vt mortalitatis quidē multum: vitæ verò minimum, nempe habitum, illi tribuisse videatur. *Diote mucho de muerte, y vn soplo de vida.* Quid enim est aliud vita nostra! (inquit Iacobus.) Va-

Hispanice. *Quæro Diosdolo alcembre midio auaras. Sola la vida a dco.*

Hispanice. *muchos de muerte, y vn soplo de vida.*

pos

por est, ad modicum parens: & deinceps, aut cōfestim, exterminabitur. Quã obrè elegãter à diuo Iob dictum est. *Homo natus de muliere, breui viuens tēpore: repletur multis miserijs:* aut (vt alij vertūt) affatim habens turbarū. Et p verba illa (& substantia mea) expressit Hebraicū, Cheldi, quod nō in elegãter Annotatores Cōplutenses vertūt: Et mūdus meus, tanquã nihilū, ante te: vt sensus sit. Et si mūdus sibi esset æternus: si tamen mihi comparetur, qui breui sum illum relicturus: aut tibi Domine qui verè es æternus: erit tanquã nihilum. Nam de vniuersa rerum vniuersitate, & mole: alibi scriptum est. *Omnes gentes, quasi non sint, sic sunt coram eo: & quasi nihilum, & inane, reputatæ sunt ei.*

36 Damnat prætereà hæc Christi genealogia, ex gentibus, & peccatoribus ducta, nimiam quorundam arrogãtiam: qui cum nihil vnquã præclari ediderint: eo solum nomine gloriantur, quòd nobili & generoso orti sunt sanguine: vt olim Iudæi, filij Abrahæ sumus. Ex eodem tamen feminis grano, diuersa pullulant spicæ: hæc quidem elegans, & plena: illa verò lurida, & vacua. Consolatur etiam peccatores: quibus resipif-

centi-

centibus, non vulgaris locus est apud Christum. Recipit namque peccatores: & gaudium est in cælo super vno peccatore, poenitentiam agente. Ostendit pariter ingens illud sacramentum vocationis gentium, quod tantoperè celebrat Paulus, Ephesis scribens, in hunc modum. *Sicut nunc reuelatum est sanctis Apostolis & Prophetis, in spiritu: gentes esse iohæredes, & concorporales, & participes promissionum eius in Christo Iesu, per Euangelium.*

37 Ostendit tandem verbi Dei fidem, firmitatem, atque constantiam: cum tandem re exhibuerit, quod tantò antè promiserat per Prophetas suos, in scripturis sanctis, de filio suo: qui factus est ei, ex semine Dauid, secundum carnem. Hinc est, quòd tantoperè archanz literæ iactant verbi Dei firmitudinem, fidem, ac veritatem: quæ per Christum facta est. veritas enim Domini, & verbum Domini, manent in æternum. Quapropter, ab hac promissionum suarum fide, & constantia: nomine planè ineffabili, vocatur *Iehouah*, id est, qui stat promissis: qui cum sit: facit esse, & re præstat, ac exhibet, quæ verbis est aliquando pollicitus. Hoc est autem omninò ineffabile: quod
tam

tam sanctè, tantòque studio, fidem, & veritatem Deus colat: cum hominibus agens cœdifragis, diligentibus vanitatem, & quærentibus mēdaciū: de quibus verè scriptum est. *Vani filij hominum: mendaces filij hominum in stateris, vt decipiant: ipsi de vanitate, in idipsum.* Hoc est, Qui si simul cum mendacio, & vanitate appendantur in bilanci: multò inueniuntur ipso mendacio mendaciores, & ipsa vanitate inaniore. Hoc est, quod vehementer cupit Spiritus Almus, mortales imis suis pectoribus recondere. Nam cum Isai. cap. 40. verba illa consolationis, & iucunditatis plena, præmisset, *Consolamini; consolamini popule meus &c.* post aliquot periodos addens, *Reuelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro, quod os Domini loquutum est:* (gloria quippè Dei reuelata, Verbum, caro factum, est) tandem se auribus hauisse vocem profiteatur, dicentem: *Clama. Vox dicentis: clama. Vox inquit, dicebat, clama. At ego non ignarus, quantum afferat saeris vatibus turbarum, Verbum Dei syncerè proclamarum: dixi. Quid clamabo? Omnis caro fœnum: & omnis gloria eius, quasi flos agri. Exiccatum est fœnum, & cecidit flos: quia spiritus Domini sufflauit*

sufflauit in eo. Verè fœnum est populus. Exiccatus est fœnum, & cecidit flos: verbum autem Dei nostri manet in æternum. Reformidabat quidem diuinus Vates (vt Hieronymus annotauit) diuini verbi vaticinationem, atque præconium: memor quàm malè illi cefiffet, prior illa sua animofitas: cùm audiuit vocem Domini, dicentis. *Quem mittam? & quis ibit nobis!* Ipfeque iam purgatis labiis, fe muneri parem existimans: ad fubeundum vaticinandi officiũ, fponte fe obtulit, inquit. *Ecce ego: mitte me.* Existimabat namque Propheta, fe feftinam aliquã, atque incundam nuntiationem, fuo populo allaturum: eius ea ratione, gratiam initurus. Verùm longè aliter res accidit, quàm ipfe principio animo deftinauerat. Iuffus eft enim, nuntium ferre graue, & genti Ifraëliticæ peracerbum, *Vade* (inquit) *& dices populo huic. Audite audientes, & nolite intelligere &c.* Cùmque huius, vfque adedò feueræ fententiæ, lenimentum aliquodà Deo postularet: optans, vt hæc populi fui obduratio, & obcœcatio, breui tãtùm aliquo temporis fpacio duraret: dixit, *Vfquequo Domine?* Cui repulfam paffo, duriffimum hoc redditum eft

est oraculum. *Donec defolentur ciuitates abfque habitatore, & domus fine homine, & terra relinquatur deferta.* Nihil ergò mirũ, quòd cunctetur nunc diuinus Vates: & priufquam diuina Oracula Hebræis proponat, rationem cum Deo ipfe inire velit, & doceri, quænam fint eius nomine fibi cum populo Ifraëlitico tranfigenda. Et dixi (inquit) quid clamabo? Trepidat enim, & timet, ne nuntium aliquod infaustum, & execrabile, ad fuos deferre iubeatur. Verùm, nihil eft quòd verearis (inquit Spiritus fanctus) nihil quòd formides Ifaia: optatiffimam namque & fœliciffimam nuntiationem afferes, & renuntiabis gèti tuæ. Omnis caro fœnum &c. Sensus eft. Cùm tam defpecti fint mortales, & tam nihili: vt qui maximè inter eos ingenio, honore, opibus, & potentia pollent (quales funt principes) fimiles funt herbarũ floribus (fœni quippe nomine, gramen, & herbas, diuinæ literæ significât) qui à feris etiam, & brutis animantibus, impunè conculcantur, & eduntur: vulgus verò mortalium fimilis fit herbis ipsis (verè enim fœnum eft populus.) Et cùm tot fe fe flagiriis, atque fcleribus, genus humanum conta-

minauerit, conspurcauerit, atque corru- perit: vt iure esset formidandum, ne ho- minum fordibus, atque perfidia deter- ritus Deus, ab assumendæ carnis propo- sito, atque consilio abstineret: Verbum Domini manebit in æternum. Idest, sta- bit adhuc promissis, quibus nunquam hætenus ex bono & æquo genus hu- manum stetit: seruabitque pacta con- uenta, quæ nunquam à mortalibus bo- na fide seruata sunt: & tandem homo fiet, tempore à patre præfinito: quæ vna res, vniuersas diuini numinis pollicita- tiones complectitur: quia verbum Do- mini manet in æternū. Hanc verbi Dei, & diuinarum promissionum fidem, sta- bilitatem, atque cōstantiam: docet hæc Christi genealogia, tot generationum serie ducta: cum tot annis, atque tempo- ribus exactis, re tandē exhibuerit Deus, atque præstiterit, quod olim verbis fue- rat pollicitus. Quamobrem à Ioanne in Apocalypsi, Amen, Sanctus, & verax vocatus est. Et ipse sese in Euangelio, viam, veritatem, & vitam, appellauit.

Scholia

Scholia in sequentem sacri Evan- gelij contextum.

38 **I**oseph virum Mariæ &c.) Almat Virginis sponsum: & filij Dei nutritium, ac putatiuum patrē Iosephū, verisimile est, vniuersos mortales reli- gione, pietate, iustitia, ac veris virtutibus superasse: vt quemadmodum in legiti- mam, & veram matrem, delecta est Vir- go sacratissima, omni pura creatura præ- stantior, & excellentior: ita in eius spon- sum, & filij sui Iesu creditum patrem (à quo in sinu gestatus, nutritus, & sæpissi- mē exosculatus est in illa tenerrima æta- te, quæ & pulchritudine, & innocentia, mortalibus solet esse gratissima) cunctis (suarum saltem tēpestatis) hominibus, mul- tō sanctior, & æterno Patri gratior, fue- rit.

39 *De qua natus est Iesus, qui vocatur Chri- stus.*) His paucis verbis cōplexus est Mat- thæus, quidquid æncomiorū, in beatissi- mæ Virginis Mariæ Theotochu prædi- cationem, conferri potest. Ea namque omnia, quæ ad eius gloriam celebra- dam, aut mens humana concipere, aut

lingua eloqui, & efferre potest: multò sunt infra matris Dei titulum, & dignitatem. Quò fit, vt nò absre pietas Christiana illi concedat, quicquid fauoris, & gratiæ, quicquid dignitatis & excellentiæ, vlli puræ creaturæ (cuius modò capax sit sexus fœmineus; & humana natura) concessum est: vt sunt, nomen (Deo reuelante) ab Angelis prædictum: ortus ex infœcundis parentibus: educatio sacrosancta inter Ædituos in templo, singulari virtutum omnium demõstratione, & indole. Cui addunt conceptum, absque natiuæ, & originalis culpæ labe: perpetuam virginitatem: vitam impolutam, & totius peccati expertem: virtutes, non eas, quas, aut purgatorias, aut purgati animi dicunt: sed heroïcas, & summas. Assumptionem denique ad filium (degustata quidem morte, sed mox vita restituta) in anima, pariter & corpore. Tanra porrò gloria, speciosissimum triumphum agens, cælum inuecta est: vt verè sancta mater Ecclesia canat. *Exaltata es sancta Dei genitrix, super choros Angelorum, ad caelestia regna.* Ostendit autem aperte hoc loco, Christi Iesu generationem, ad Iosephum minimè pertinere. Cùm enim

enim præmississet, *Iacob autem genuit Ioseph, virum Mariæ: non intulit, Ioseph autem, genuit Iesum: verùm mox addidit, virum Mariæ: de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* Vsurpauit verò more Hebraïco, vocari, pro esse. Sic Luc. 1. *Hic mensis est sextus illi, quæ vocatur sterilis: de qua paulò superiùs dixerat. Eò quòd Elisabeth esset sterilis, & ambo processissent in diebus suis. Qui vocatur Christus: id est, qui est Christus.*

40 *Cùm esset despõsata &c.*) Nuptiæ celebratæ sunt inter diuam Virginem, ac beatum Ioseph, maritalis congressus penitus expertes. Sola enim indiuisibili animorum coniunctione, quæ prima, & præcipua est matrimonij dignitas, & ratio, & forma: fuerunt contenti. Quapropter rationi cõsentaneum est, hos sacratissimos coniuges, Deo reuelante, & cõmuni consilio, virginitatem, & perpetuam continentiam, numini deuouisse. Hoc explicant verba illa Mariæ ad Angelum. *Quomodò fiet istud? quoniam virum non cognosco.* Quò loci more Hebraïco, cognosco, pro cognoscam: hoc est, præsens pro futuro collocatur. Aut certè ea loquendi formula, qua vulgò dicimus. Nò

Quòd de
beata vir
gine affir
mât: Gre,
go. Nall. o
ra. de Na
tiuitate
Domini.
Aug. lib.
de S. vir
ginitate
Ber. in
sermo. si
gnum.
Tho. 3. y
q. 28. 2. 4

comedo carnes: Non bibo vinum: id est, perpetuò à vino, & carnibus abstineo: nunquam comedam carnes, nunquam bibam vinum: dictum est, virum non cognosco, id est, non cognoscam. Alioqui nihil difficile afferebat legatio Gabrielis nuptæ virgini, ni perpetuæ virginitatis votum iam animo concepisset. Nam etsi virgo tum esset intacta, & incognita viro: poterat tamen facillè deinde cognosci.

41 Nec decet curiosus huius initi, inter diuos, Mariam & Ioseph, matrimonij, rationem inuestigare. Nam cum Deo statuente initum sit: non potest non ratio esse æquissima, & honesta. Quidam publicam honestatem, alij Virginis indemnitatem, alij sacratissimæ proles decus, iustas, & religiosas causas huius matrimonij, prætexerunt. Alij, hac ratione Dæmonibus tenebras effusas, arbitrantur: ne in diuinæ Incarnationis adyta penetrarent, & Deum carne velatum, cognosceret. Quod planè Deus potuit efficere. Virgine etiam sacrosancta manente innupta: illos intellectu acrisa feriens, vt olim sensili Pentapolitanos, Syrosque percussit. Hi enim Samariam, in cuius

ius erant conspectu, subductis à Deo ab eorum oculis, vrbis imaginibus: eam minimè cernebant: cum cætera omnia perspicuè, & apertè contemplaretur: nec illi ostium domus Loth, videre potuerunt. Nam contracto matrimonio, Dæmones, in agnoscenda Mariæ virginitate, ludificatos fuisse: dici quidem potest: probari, & intelligi, non potest. Quamobrem, semper mihi visum est, hanc fuisse diuinæ Sapientiæ, in primo, & humili Seruatoris aduentu, œconomiam: hoc diuinum consilium, atque propositum: vt cum omnia essent diuinis sacramentis plena in recessu: nihil fermè extra vulgarem rerum cursum, fronte promitterent: vt extrema hac humilitate, veluti Sylenis Alcibiadis, immensa rerum archana tegerentur. Quapropter, cum multa, atque præclara, in ortu, & infantia Saluatoris, edita sint miracula: vt sunt, carmina Angelorum: Pastorum Euangelizatio: ortus stellæ, quæ Magos ductauit ab Oriente: clarissima testimonia, Christo reddita, à Zacharia, Elisabetha, Symeone, Anna: Denique à Ioanne, nondum in lucem edito: nō placuit diuino numini, vt hæc, & multa alia præclara, & illustria, mul-

tis: sed quā paucissimis nosceretur. Scriptum quippè erat. *Egredietur ut virgultum, coram eo: & sicut radix, de terra sitiente.* Hoc est: despiciatus, & spretus, & qui nihil magnum præferat. Et iterū. *Omnia violenta prædatio cum tumultu, & vestimētum mixtum sanguine &c.* Et sequitur. *Parvulus enim natus est nobis, filius datus est nobis: & factus est principatus super humerum eius.* Id est, non inferendo, sed patiēter ferendo illatas iniurias: sine strepitu, & tumultu militari: suo Marte, & suis sumptibus palmam feret, & triumphum aget, de truculentissimis generis humani hostibus, peccato, morte, & Satana.

43 *Antequam convenirent, inuenta est in utero habens, de Spiritu Sancto, &c.* Observandum est, (quod etiam Chrysostomus annotavit) hæc omnia contigisse post ortum beati Ioannis, & reditum sacratissimæ Virginis ab Elizabeth. Verbum verò (convenirent) coniunctionē naturalem significat. Græca enim habet *πρὶν συνελθαι.* id est, priusquam congrederentur, aut, congressi essent. Vocula porro illa, antequam, rem inexpectatam, & admiratione dignam, explicat. Minimè verò reddit suspectam

Almæ

Almæ Virginis pudicitiam & perpetuā virginitatem: quemadmodum impiissimus Heluidius, turpiter est arbitratus. Verum ea loquendi formula scriptum est, Antequam convenirent, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto: qua dici solet, Antequam Iudices causam cognovissent, sententiam tulerunt. Nā secundum consuetum, & debitum naturæ ordinem, ante viri congressum, mulier utrum gestare non potest. Explicat etiam hæc voces, ante, antequam, priusquam, & similes, nonnunquam, nō rei consequentiam: verum ea, quæ prius cogitabantur. Quemadmodum si quis dicat. Petrus, antequam pœniteret, obiit. Non est sensus, quod post mortem pœnituerit: sed quod priusquam præstaret pœnitentiam, quam meditabatur, & instituebat: morte fuerit interceptus. Porro, illud (de Spiritu sancto) non potest coniungi toti sententiæ præcedēti (*Antequam convenirent, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto.*) Nihil enim erat, quod hæsitaret Ioseph: si compertum habuisset, Virginem utrum gestare de Spiritu sancto. Sed est pulchra diuini Evangelistæ subiectio (qua tacitæ obiectioni

E 5

respondet) & anticipatio. Inuenta est (inquit) in utero habens. Verum, ne quis offendatur: intelligat, eam uterum gestasse à Spiritu sancto. Nam uterum habere, pro gestare: Græcismus est.

43 *Ioseph autem, cum esset iustus, & nollet eam traducere. &c.*) Iustorum est benignitas, atque clementia. Non enim mirantur, nec euulgant aliorum lapsus, nec sæuiunt in labētes: verum eis ex animo condolent. Sic Christus Redemptor noster, ad mulierem, adulterij ream. *Vbi sunt, qui te accusabant? Nemo te condemnauit? Nemo Domine. Nec ego te condemnabo. &c.* Nulla enim lex sacra (vt cenfer Augustin. Sermone. 16. de ver. Domini, & Epist. 54. ad Macedonium) cogeat virum, ad deferendam, & publicandam coniugis impudicitiam: vt constat Leui. 20. & Deuteron. 22: Nam quod in Deuteron. scriptum est: Si dormierit vir cum vxore alterius, vterque morietur (id est, adulter, & adultera) & auferes malum de Israël: potius videtur ad Iudices pertinere, quàm ad cōiuges. Scio, dissentire Hieronymum, & Theophilactum: Hieronymum que vti testimonio. c. quinti Leuitici, *Si quis audierit*
vocem

vocem iurantis. &c. Verum locus ille ex professo agit de eo, à quo legitimus Iudex (vt à conscio causæ, quæ in iudicio versatur) exigit iuramentum: cui fas nō est, tacere veritatem. Quapropter, certior videtur sententia Augustini. *Et nollet eam traducere.*) Græca habent. *παπαδρυματισσων.* Quam vocem quidam vertunt, infamare: alij, propalare: alij, palam facere, ac punire. Alij (qui propius ad Græcæ vocis significationem accedunt) vertunt, exemplum facere: quod, traducendi verbo, latinissimè ab Interprete explicatum est. Sensus est. Cum esset iustus, & nollet rem prodere, ne publicè in Virginem, tanquam in adulteram, animaduertetur: voluit eam occultè (nempe per libellum repudij: qui etiam priuatim dari poterat: aut paucissimis cōscis, & ea explicata causa, quam maritus maluisset) dimittere. Nam (vt in Prouerbiis scriptum est.) *Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum: qui autem tenet adulteram, stultissimus est.*

44 *Hæc autem eo cogitante &c.*) Verbum cogitandi, explicat insignem diui Iosephi prudentiam, & pietatem. Vir enim expertus (vt in Ecclesiis. scriptum est)

Prouer. 18.

Ecc. 34.

est

est) cogitabit multa. Non præcipitavit sententiam: nec rem tanti momenti, & quæ tantopere famam sacratissimæ puellæ lædere, & denigrare poterat, cum aliis contulit: sed gravissimas curas, alto pectore premens, consilium à Deo postulabat. Quem Deus, archanissimi sui cõsiliij, mox per Angelum certiore fecit. Nec verisimile est, sacratissimam Virginem sponsi sui fluctus, & hæsitacionem, minimè sensisse. Verùm divinæ literæ subindicant, quòd illi, in tanta dubitatione, sibi bene conscia, non satisfecerit: quòd res omnem humanam credulitatẽ superaret: & quòd pij plerumque soleant animo omninò resignato, curas, & negotia sua, in Deum reijcere: iuxta illud Psalmi, *Iacta super Dominum curam tuã &c.*

45 *Vocabis nomen eius Iesum. Ipse enim salvum faciet populum suum, à peccatis eorũ.* Ethimon est dulcissimi, & sacratissimi nominis Iesu (quicquid deblateret perfidus Osiander) quo ostendit, nasciturum infantem, verum esse Deum: cuius peculiare munus est, abolere peccata. Isai. 43. Iob. 14. Matth. 9. Marc. 2. Luc. 5, Ioan. 5. Hebraicè autem scribi potest. *ישו* Iesuah: & *יהושוא* Iehosuah: etũ primo modo

modo sine litera, cheth, in titulo Crucis Christi, quod est Romæ, in Æde Sanctæ Crucis in Hierusalẽ, scriptum sit. Quapropter Galatinus, & plerique alij contendunt, Iesum filium Num, & Iesum filium Iosedech, Sacerdotem magnum, & Iesum filium Sydrach, egregium Cõcionatorem, atque Theologum, à quo Ecclesiastici liber scriptus est: non vocatos *Iesuah*: sed cũ litera, cheth, *Iehosuah*. Ideoque, Christo convenire, quod ab Isaia scriptum est: *Et vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominavit. &c.* Quem locum inferiùs attingemus copiosius, Et rectè alij, non de Christo: sed de Ecclesia explicant, Cæterùm Galatinus censet, egregios illos viros, typos Christi fuisse. Prior siquidem subactis hostibus, Hæbræos, in terrã à Deo promissam, inuexit: referens Christum, qui excissis humani generis hostibus, peccato, morte, & Satana; eorumque eversa tyrannide: mortales, cœlos inuexit. Posterior, templi funditùs eversũ, atque destructi, ruinas reparavit, & erexit: adumbrans Ecclesiæ structuram sanctam, quam è Synagogæ ruinis Christus construxit. Postremus, egregiis senti-

tentiis

tentiis, atque doctrinis, legentium animos instruit, & ad meliorem viuēdi rationem instituit: explicans Christi Iesu Euangelium, Christianam Philosophiā, atque doctrinam, qua mirificè piorum animi excoluntur. Typi ergò, *Iehosuah*: idest, Dominus saluabit, appellati sunt: Veritas autem ipsa, ab eis obumbrata, & expressa, *Iesuah*, idest Saluator ipse, aut salus, appellata est. Et certè Orthographia illa Hebraïca Galatini, nisi in Esdra, in libris aliis veteris Instrumenti vera reperitur. Apud Esdram tamen, Iesu filij Iosedech nomen, sine cheth, scriptum est. Reuclinus de verbo mirifico, & alij, censent, scribi debere cum litera Cheth, quòd à nomine tetragrammato *Iehoua*, (à quo Iouis nomen, Æthnicos etiā traxisse, multi contendunt) dulcissimum nomen Iesus, hoc est, *Iehosuah*, ductum sit. Quod probant ex modo Compendiario, quo sic. I H S. apud omnes, tam Græcos, quàm Latinos, scriptum est. Nec illos mouet Orthographia, quæ hodie in Crucis titulo Romæ cernitur: propter imperitiam illorum, qui eas literas in ligno expresserūt. Dicūt ergò, nomini ineffabili addi tantum

tum literam, Sim, quam vocant, literam clementiæ, quòd formam habeat lampadis oleariæ: hanc scilicet *v* Ea enim sola litera, nomini (*Iehouah*) interiecta: efficies nomen (*Iehosuah*): vt nomine ineffabili, diuinitas: litera autem illa, Sim, humanitas declaretur. Huc referunt locum illū Exodi. 6. Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob, in Deo omnipotente: & nomen meum, Adonai, non indicauī eis. Quem nos Commētariis nostris in Exodum, fusiùs sumus interpretati. In eo quippe tria, ex potissimis Dei nominibus, collocantur. El, Saddai, & ineffabile, *Iehouah*, El, fortitudinem. Saddai, omnium bonorum copiam significat, & animum propensissimum ad comunicandas suas illas opes inexhaustas, mortalibus. *Iehouah*, verò (quod, nomen est ineffabile) quidam censent, nihil significare: sed radicem tantum esse nominum Diuinorum. Alij, ab essendo, id nomen ducunt: & interpretantur, qui essentiat (si sic latinè dici potest.) Alij, vnus omnia. Alij, omnia vniter. Verum Hebræorum doctissimi affirmant, nomine hoc sacrosancto, quod à radice, *haia*, ductum est: significari eum, qui cum sit, facit

facit esse, scilicet, sua promissa: vt *Iehouah* significet eum, qui stat promissis: & re, ac opere præstat, & exhibet, quæ pollicetur. Apparuerat igitur Dominus Patribus, in Deo omnipotente (*El Saddai*) hoc est, indicauerat illis effecta potētia, & opum, ac diuitiarum suarum: præstiterat, & exhibuerat se illis fortem, diuitem, ac opulentum. Fortem quidem: clarissimas illis victorias, exigua manu, aduersus hostes præstando: qualis illa Abrahami, aduersus quatuor Reges, qui Pentapolitanos euerterant (quorum, Amraphaëlem, quidam Ninum: alij, Nimbrotum fuisse, ferunt. Opulentum verò: eos, inter exteros, multis diuitiis locupletando. Cæterum nomen suum Adonai, (nam nomen, Adonai, Hebræi ob reuerentiam, ineffabili substituunt) nomen suum, *Iehouah*, non indicauit eis. Id est: cum illis multa esset pollicitus, de posteritate scilicet numerosa: & de possessione terræ Chanaanitidis: de regno æterno &c. nihil fermè præstiterat. Hæc autem omnia, & quicquid generi humano præstari poterat: exhibuit, præstando filium: qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de cælis,

cælis, & homo factus est. Vocatus autem (vt hi auctores censent) ab hoc nomine ineffabili, Iesus, aut (*Iehosuah*) eò quòd homo factus fidem Dei liberauerit, reque ostenderit diuinarum pollicitationum veritatem, firmitatem, atque constantiam. In hanc sententiam (cum esset pia) multa ex Sybillinis Oraculis, & ex variis Autoribus, congestimus in Catechismo nostro Hispanico, Discursu. 8. Veruntamen, tum ex Orthographia Hebræica nominis, *Iesuah*, tum ex ethimo Angeli: videtur, nomen, Iesu, duci à verbo, *Iasah*, quod est saluare: nam literam (haim) quam nomen, *Iesuah*, habet, nomen ineffabile non recipit. Diuus Basilus in exercitamentis linguæ Græcancæ, dulcissimum nomē Iesu formari putat à futuro *ιασο*. & verso in, *η*, à verbo *ιασο* quod est, mederi. Ipse est enim Deus sanator, aut medicus noster. Exod. 17. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus nostris, & sanat infirmitates nostras. Quapropter, non abs re miratur diuinus Vates, homines: peccatorum morbo laborantes: cum tanta resinæ copia, & talis medicus sit in Galaad. Mirum quippè est, quòd Deum ipsum, Seruatorem, &

medicum fortiti: tam miserè, & turpiter pereamus.

46 *Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur, quod dictum est à Domino. &c.* Hoc loco, & similibus, particula illa, ut, non dicit causam: sed rerum consequentiam. Non enim factum est, quia prædictum erat. Sed contrà vaticinatum, atque prædictum, quia futurum. Sic Gen. 40. Cùm somni à Ioseph interpretati euentus explicaretur: scriptum est. Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum: alterum suspendit in paribulo, ut coniectoris veritas probaretur. Non enim id accidit, ut coniectoris veritas probaretur: sed contrà, ex harum rerum euentu, probata, & periclitata est fides coniectoris. Hinc discas, quàm verè à Paulo dictum sit: *Finis legis, Christus.* Et à Luca: *Huic omnis lex, & Propheta, testimoniū perhibent.* Et à Ioanne: *Si crederetis Moysi, crederetis vrique & mihi: nam de me ille scripsit.*

47 *Ecce virgo concipiet. &c.* Apertissimum testimonium, de perpetua virginitate sacratissimæ Mariæ. Nam cùm virginis partus, in signum mirabile, à Deo ipso propositum sit: quòd longè superet, ea quæ in cælo sursum, siue in terra deorsum

sum poterant, aut accidere, aut ab hominibus postulari: apertissimè probatur, sermonem esse de partu Virginis incorruptæ, manente integritate. Hoc probat efficaciter vocula Hebræa, *Alma*, quam Septuaginta *ααρπειδος* verterunt, cum articulo præpositiuo, *ha halma*, Qui præfatus est Articulus (quemadmodum Epiphanius, Hieronymo, Cyrillo, & Augustino, placet) nunquàm præponi solet, nisi ad declarandam notæ rei dignitatem, & excellentiam, atque præstantiam. Quapropter, Articulum. *Cheth*, quem Hebræi, voci, *Almæ*, præponunt: vocant, *Cheth haie-dia*, id est, *cheth* notitiæ, quòd nō nisi rebus insignibus, & illustribus, quarū magna, & præstans notitia habeatur, præponi solet. Quamobrem, cùm sæpe ea dictio, diuinis in literis collocata sit: tribus tantum locis Articulum habet præpositiuū, Gen. 24. cùm de Rebecca esset sermo. *Puella decora nimis, virgoque, Ha halma, pulcherrima.* Et ut omnem tolleret ambiguitatem: per insinuationem explicat, quid nomine *halmæ*, id est Virginis, sit intelligendum: addens, *Et incognita viro.* Et Exod. 2. cùm sermo esset de Maria, sore Mosis: quæ illum, aquis expositum,

Epipha.
in heresi.
Samari.
Hieron.
Marth. 21.
Cyril. li. I.
in Ioan.
c. 4. Aug.
q. 115. &
q. 116. in
Gene.

obseruabat: cùm esset ipsa decennis (iuxta eorum calculationem, qui ei plures annos tribuunt) & clara vaticinio, vt Philoni placet, scriptum est. *Et perrexit puella, vt vocaret matrem.* Quò loci, pro puella, *Halma* positum est. Et. 7. hoc capite *Isaiæ*, cum dicitur. *Ecce Virgo concipiet, &c.* Quapropter exploratum est hoc loco nomen *halma*, non solùm Virginem absconditam, quod, nomen ipsum præfert, à radice, *halam*, id est, abscondere, occultare &c. & intactam significare: verùm etiam Virginem, claram sanctitate, & illustrem, cuius nomen, celebre, & memorabile sit. Verùm hæc alibi copiosius.

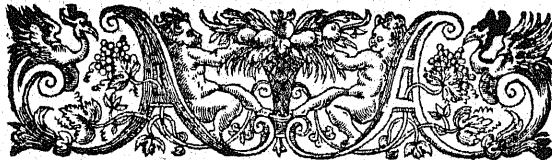
48 *Et nõ cognoscebat eã, &c.* Epiphanius lib. 3. Hæresi. 78. & alij, verbum cognoscendi, referunt ad perfectam, & exactam cognitionem excellentiæ, & dignitatis beatissimæ Mariæ: vt sensus sit. Et non cognoscebat exactè Ioseph, quanta esset Sponsæ suæ dignitas, atque præstantia: donec peperit filium suum Primogenitum. Tunc enim canentibus è cælo Angelis, cõgratulantibus opilionibus, adorantibus Magis, Christi Iesu diuinitatem confitentibus Anna, & Symeone: perfectè,

etè, & ad vnguem intellexit, diuam Virginem Mariam, veri Messix, id est, Dei & hominis, esse matrem. Si verò more Hebraïco, cognoscendi verbo, vxorium congressum intelligamus (vt planè videtur intelligendum: particula illa, donec, tēpus significat infinitum, & indeterminatum Gen. 8. *Qui egrediebatur, & nõ reuertebatur, donec siccaretur aqua:* id est, nunquam Psal. 109. *Donec ponam inimicos tuos.* Et. 1. Cori. 15. *Oportet illum regnare, donec ponat inimicos suos.* &c. id est, perpetuò. Matt. 28. *Et ego vobiscū sum, vsque ad consummationē seculi.* id est perpetuò 2. Re. 6. Michol nõ est natus filius, vsque in diem mortis suæ. id est, nunquam. Vtitur autē lingua sancta suo more, verbo cognoscendi: vt res turpes, honestè pronuntiet: quapropter, sancta dicta est. Habet autem rationem Phisicam, ea loquitio: quòd virile semē, à cerebro, vbi locus cognitionis est, decessum, per venulas, quas sese per dorsum ramificant, descendat. Porro Primogenitum vocant diuinę literæ eū, qui primò natus est: quem oportebat redimere, quòd Deo esset consecratus: siue alij deinceps nascerentur filij, siue non. Cõsolatur verò nos id nomen, vehementer.

Donec, inquit, peperit filium suum Primogenitū. Ostendit quippe, Christum esse Primogenitum in multis fratribus: nōsque per adoptionem Spiritus sancti, per fidem, & charitatem, & sacramenta: ad eum, tanquā fratres, & Regni cohæredes, pertinere. Annotauit etiā Ephiphānius loco paulò superiùs citato, nomen illud, Primogenitum, habere Articulum præpositiuum. Peperit filium suum, illū Primogenitum: vt per excellentiam, Christus Dominus, Primogenitus nuncupetur: vt verè est primogenitus omnis creaturæ, & Princeps Regum terræ. Dictus est etiam Primogenitus, more Hebræico: id est, vnigenitus: Quemadmodū superiùs annotauimus n. 30.

48 Ex sacra hac Christi genealogia, apertè refellitur libellus ille, de legali Christi Sacerdotio: quem Suidas (clarus alioqui Auctor) suis lucubrationibus inferuit: à Iudæis Tibarenis, confictus: aduersus quem scripsit eleganter, Ioannes Hentenius: & cui à Patribus, in Indice librorum prohibitorum, iure est interdictum. Negat enim genus Regium Christi, ex progenie Dauid: dum illi importunè asserit, & astruit Sacerdotium. Non enim

enim illud administrabant, nisi qui per lineam masculeam, genus ducebant ab Aarone: quod conuincit exemplum Ozizæ Regis. 2. Paral. 26. & legis præceptum Num. 17. Christus autem Redēptor noster, etū cognationē habuerit cum Stirpe Sacerdotali (quod apertè ostendit Luc. c. 1. docens, Elizabeth, de Aaronis posteritate, cognatā esse beatissimæ Virginis) nihil seciùs tamen, legale Sacerdotium, ad eū minimè pertinebat: quòd beatus Ioachim, Deiparæ Virginis pater, recta, & virili serie, & linea, genus duxerit ex stirpe, & tribu Iuda, ac familia Dauidis Regia: non ex tribu Leui, nec ex familia Aaron. Fuit verò libellus ille olim plausibilis: tūm, quòd (vt auctor est idem Suidas, in dictione, Iesus,) in Archiuis vrbs Tiberiadis, tēpestate Iustiniani Imperatoris, à Theodosio, Iudæorum Principe, & Tiberiadis comite (qui à Iudaismo postea, ad Christū conuersus est) & à Philippo, Argentatio, Christiano, repertus sit. Tūm maximè, quòd Iudæorum impostura, confestim deprehensa non fuerit.

DE ADVENTV MAGORVM.

LIBER SECVNDVS.

Cap. 1.

QUAM ERGO NATUS ESSET IESVS, IN BETHLEHEM IUDÆ, IN DIEBUS HERODIS REGIS. &c. Locum, & tempus ortus Iesu, explicat Matthæus: vt Hebræi, vtrumq; cum diuinis Vaticinationibus conferentes, viderent, quàm hæc, cum sacrorum Prophetarum Oraculis, consentirent. Locus namque à Michea: tempus verò, à Daniele, & Iacob, explicatū est. Porro, Bethlehem Iudæ, dixit: quòd esset alia Bethlehem Galileæ, in forte Zabulon, Iosue. 19. Corruptè verò legūt Græca exēplaria, Iudææ, pro, Iudæ, quod etiam Hieronymus annotauit: & si parum referat, vtro modo legas. Herodem prætereà, Regem nominat: quòd nihil ad eum (vtpotè alienigenam, & exterum,

rum, Iudaicæ gentis Regnum pertineret: instantemque Christi aduentum, huius Regno, & Iacob vaticinio, declararet. *Non deficiet sceptrum de Iuda, nec Dux de fermore eius: donec veniat, qui mittendus est, &c.* In diebus inquit, Herodis Regis: id est, ea tempestate, qua Regnum Iudæorum administrabat Herodes: is planè, quem, Magnum plerique vocant: Antipatri filius, Herodis Ascalonæi nepos. Quem Herodem Ascalonitam, Aphricanus apud Nicephorum, refert, seruum fuisse Sacerdotis cuiusdam, ex eorum numero, qui Apollinis templo apud Ascalonenses præerant. Eusebius verò in præpar. Euāg. Autor est: Herodem ipsum Ascalonitam, Apollinei tēpli Ædituum fuisse: ex eorum classe, qui serui vocarētur. Huius filium Antipatrum, ab Idumæis captum, apud eos educatū: Aphricanus affirmat: quòd pecuniæ inopia, à patre Herode redimi minimè potuerit. Apud quos multa, atque præclata, bellicæ virtutis ostentās facinora: clarissimus euasit: ab eisque, Idumæi cognomentum retulit. In Hircani deinde, summi Iudæorum Pontificis, amicitiam insinuatus: quòd bellum aduersus fratrem suum

Nicepho.
lib. 1. c. 9.

Euseb. lib.
8. præpar.
Euāg. c. 1.

germanum, Aristobolum, gereret: breui, Hyrcani Regno in libertatem asserto, sic enituit: vt egregiæ indolis, & singularis prudentiæ, atque fortitudinis famam, apud vniuersos Palestinos retulerit. Aristobolo autem è medio sublato, & Iudæa in prouinciæ formam, à Pompeiò redacta: Antipater, Palestinæ Procurator creatus est. Quo, Malichi fraude interfecto: Herodes eius filius, quem è Cyprî nobili Arabe sustulerat (qui Ascalonita, ab auo: & ab amplitudine fortunæ, Magnus appellatus est) & opibus, & virtute: sed potissimum Romanorum amicitia fretus: non paternam modò administrationem, verùm Regnum etiã, adeptus est. Cùm enim priùs Antonio, intima familiaritate esset coniunctus: inuidente ei nõ nihil Cleopatra, quæ Iudæorum Regno inhiabat (vt Plutarchus in Antonio, Auctor est) cum qua, eam ob causam priuatas simultates gerebat: ausus Antonium, in Actiacum bellũ contendente, nõ solùm auxiliaribus copiis, & omni commeatus genere: verùm consilio quoque saluberrimo iuuare: affirmans, omnia prosperè cessura, si Cleopatram in Ægyptum remitteret: superato

to Antonio, cuius manifestissimum exitium, iam olim præuiderat, etsi sciret Cæsarem Augustum, ob Antonij amicitiam, sibi esse infestissimum: ausus est tamen tentare fortunam: eique, in Ægyptum properanti, abundantissimo commeatu, & ingentibus diuitiis instructus, occurrit. Paucaque præfatus, cùm (Antonij familiaritatem, atque amicitiam ingenuè confessus) culpam esset deprecatus: Augustus, animi magnitudinem viri, demiratus, quem compertum habebat, discessionem à Cleopatra, perpetuò Antonio consuluisse, amantissimè eum, in suam gratiam recepit: belloque confecto: opibus, & Prouinciis auctum, in Regnum extulit. In quo, quantum rebus gestis, & magnificentissimo animo enituit, templo Salomonico (vt Iosephus tradit) ab ipsis propè fundamentis constructo: quod priori esset mole, & opulentiã par: tantum sæuitia, & crudelitate, vniuersos penè mortales superauit. Interfecit siquidem, & vxorem, & liberos: aliãque innumera, nephariæ crudelitatis exempla edidit; quæ paulò post sunt à nobis copiosius persequenda. Sunt autem Herodes tres, qui in nouo Testamē-

*Ioseph lib.
15. antiqui
c. 11. & lib.
1. de bello
Iuda. c. 27.*

to memorantur. Hic ipse, de quo sermo-
nem instituimus: sub quo Christus, Ser-
uator noster, natus est. Qui etiam Beth-
lehemiticus Infans, crudelissimè tru-
cidauit. Qui anno sexto à natiuitate
Christi, morbo intercutis, vt ait Euse-
bius, & pediculari, miserè consumptus
est. Secundus: huius filius, Galileæ Te-
trarcha: qui Ioānē Baptistā, gladio sustu-
lit, & spretū Christū, ad Pilatū remisit. Is
cū annis quatuor & viginti Galilæam
rexisset: in exilio periit. Tertius: Herodes
Agrippa, à Claudio Caligula in Regnum
euectus: qui, Iacobum cū iugulasset,
optans placere Iudæis: Petrum, in vincu-
la coniecit. Qui Cæsareæ, diuinas accla-
mationes sibi à populo oblatas, libenti,
atque arroganti animo suscipiens: ab
Angelo percussus, vermibus scatens, oc-
cubuit.

2 *Ecce Magi ab Oriente venerunt, &c.*
Magorum nomen, vulgi potius vsurpa-
tione, & errore, quàm aut significatione
vocabuli, aut eorum, quibus principio
inditum est, merito: infame est. Persarum
quippe Sapientes, à quibus Diogenes
Laërtius, in Prohemio libri, quē de Phi-
losophorum vitis, successionē, placitis, &
rebus

rebus gestis conscripsit: Philosophiæ fe-
mina iacta, & propagata fuisse, tradit)
clarissimos Auctores citans, Hermip-
pum, Hermodorum Platonicum, Xan-
thum Lydium, Sotionem, Aristotelem,
Dionem Historicum, Eudoxū, Theo-
pompum, Eudemum Rhodium, Heca-
theum, Clearcum Solensem, atque Cli-
tarchum: Magi, idest, silentes, vt inter-
pretatur Basilius, in Oratione de Christi
ortu, dicti sunt: siue quòd silentium, &
quietem agerent, vt commodius philo-
sopharentur (Anima enim, vt Aristoteli
quoque visum est: sedendo, & quiescen-
do sit sapiens) siue quòd quinquennij si-
lentium, discipulis indicent: quod à
Pythagora deinde Samio (qui inter illos
addiscendæ Philosophiæ gratia, est pere-
grinatus) apud Græcos vsurpatum est.
Apuleius autem, in prima Apologia pro
Magia, vsus Platonis testimonio: Persa-
rum Sapientes, Magos, idest, Sacerdotes,
appellari affirmat. Et Cælius lib. 3. lect.
antiq. cap. 42. Magorum nomine, nihil
aliud Persis, quàm Deorum Interpretes,
atque cultores, significari putat. Clitar-
chus in 12. apud Laërtium, Auctor est:
Magos, Deorum vacare cultui: & illis
preces

preces, vota, ac sacrificia offerre: de Deorum substantia differere: signa, statuasque reprehendere. &c. Sorion verò, apud eundem Laërtium, his, vestem quidem candidam: lectum, humum: escam, olera, caseum, ac panem cibarium: fuisse, refert. Quibus consentit Hieronymus. 1. lib. Commenra. in Danie. cap. 2. Aristoteles etiam (apud eundem Diogenem) in Magico: & Dinon. 1. Historiarum lib. & Hermodorus Platonius, affirmant, Magicę illos diuinationis, penitus ignaros, & expertes fuisse. Cùm verò tales principio fuissent: paulatim ad superstitiones, & vanitates deflexisse: atque eam ob causam, nomen inuisum, & infame redditum, probabile est: Quod Augustinus. Chiamensis Episcopus, censet, lib. de perenni Philosophia. Duplicem verò Magiam, antiqui celebrant. Alteram, tam diuinis, quàm humanis legibus damnatam: quæ per ista cum Dæmonibus fœdera, & impias nephandorum spirituum euocationes, multa verè: sed plura apparenter solum, delusis, intuërium oculis, operatur: quam Græci, peculiari vocabulo, *Gœtiam*, nuncupant. Huius Professores fuerunt, Zoreaster, Oftanes, Apuscorus, Zaratus,

ratus, Marmacidius, Hippocus, Zarmocedines, Iannes, & Mambres, qui restiterunt Mosi in Ægypto: Balaam Arameus, Simon, & Elimas, Magi: quorum nomina execranda. 2. ad Timotheum. 3. Num. 22. Acto. 8. & 13. referuntur. Hæc etiã Magiam, plerique tradunt, Pythagoram, Democritumque sequutos: & Apollonium Tiansum: cuius res gestas, Philostratus edidit: quas miseri Gentiles, rebus à Christo gestis, opponere sunt ausi.

Quibus Iustinus Martyr, egregiè respondit: Apollonium, scilicet, nihil unquam, nisi adhibita materia operatum: Christum verò (vt par erat nature Autorem, & Principem) solo imperio, solo nutu, multa, atque præclara opera edidisse.

Naturalem alteram, ab omni superstitione puram: non sanguine, non victimis, non euocationibus vtentem: sed quæ nutua tantum virtutum, ac facultatum naturalium; aut consensione, aut disfidio: multa profectò admiranda, & vtilia operetur. Hęc magnetem, ad vsus nauticos, incredibili generis humani beneficio, transtulit: & Medicinæ procreatrix fuit. Cuius Cælius lib. 3. lect. antiqua. cap. 42. & Picus Mirandu. in Apologia, & Reue

Horu nomina anno tauit Augusti, Nobiensis Episcopus. in Scholijs. Psal. 131.

Li. quæst. à genti. propositi. q. 24. & 26. Euse. Cæs. li. aduersus Hieroclem.

& Reul inus Forcensis: & antiqui Patres, Iustinus martyr in lib. quæst. à Gentibus propositarú. q. 24. & 26. & Hiero. in Daniele. ca. 2. & Origenes Tractatu. 5. in Matth. patrociniū susceperunt. Fuerūt autem in tanta veneratione, & pretio, apud Persas Magi. vt Cicero lib. 1. de diuinatione, & Plinius lib. 2. Historiæ naturalis, affirmant, Magiam, Regum Regibus in Oriēte imperitasse. nec potuisse quemquam Persarum, Regno præfici, qui non antè, Magorum disciplinam, scientiāque, percepisset. Cambyse igitur, Cyri filio, vita functo (gladio enim quem baltheo gestabat, sua sponte euaginato, in femore grauius vulneratus, occubuit) & Mergide, eius fratre, fraude Comaris Magi, è medio sublato (vt Iustinus refert) suffecto in Regnum Oropaste, Comaris germano: qui Mergidem ore, & corporis lineamentis, mirificè referebat: duo hi Magi, Persarum Monarchiam inuasere: tenueruntque annis septem, donec Orthanis, viri nobilis, sagacissima coniectura, illorum præstigię deprehensæ: & per coniuratos septem, Regno deturbati, atque deiecti, vita quoque priuati sunt. His successit Darius,

Hista

Histaspis filius: Cyro, & sanguine, & cognatione iunctus. Fluxerunt proculdubio Magi à Chaldeis, & Assyriis: qui eis, & sapientia, & Regno, multò superiores, & antiquiores fuere: à quibus, Hebræorū quoque Patres propagati sunt: quod & Achiur Iudith. 5. testatur. Assyrij enim, & Babilonij, suos Sapiētes, Chaldæos: Persæ, Magos: Indi, Bramanos: Æthiopes, Gymnosophistas: Celtæ Diuidas, & Sēnotheos: Ægyptij, Prophetas: Græci, Philosophos vocant. A Chaldæis ergò, generis humani propagatoribus, post diluuium: liberales etiam Artes, & ingenuæ Disciplinæ propagatæ sunt: etsi Clearchus Solensis, in lib. de disciplina apud Laërtium, à Magis Gymnosophistas, & Iudæos, originem duxisse tradat. Certū est tamen, Assyriorum Regno à Persis subactō, nomina fuisse confusa: & pro Chaldæis Magos, & contrà, pro Magis, Chaldæorum nomen vsurpatum. Quod Augustinus Chiamensis obseruauit: & testimonio Chalcedij Platonici probari potest. Qui cū Platonis Thimæū commentaretur, & in Euangelicam hanc Magorum historiam, ea, qua paulò post subiiciemus, occasione, incidisset: quos

G

Matthæus Magos, ipse Chalæorum Sapientes, appellauit. Hæc idè accuratiùs & fusiùs à nobis sunt propofita: quòd his præludiis, atque prolegomenis, ea omnia quæ ad exegæfim huius loci pertinent, magna ex parte explicata videantur. Si enim quæras, quales hi Magi fuerint: qui primi ex Gentibus, tanto studio, & accurate. Christum quærun? Respondemus. Viri proculdubiò, sapiètia, id est, humanarum, ac diuinarum rerum scientia, præcellentes, & insignes. Si quæras deinde: Reges ne? Respondemus, planè eos, Reges fuisse: sed exiguos: Regulos scilicèt, & Tepharchas: quales habuit plurimos Oriens, sub primariis Imperiis comprehensos, & Monarchis obtemperantes. Plutarchus enim in Lucullò, Tygranis Armenij factum, atque superbiam describens: qui nò ita multis annis, ante Christi ortum, in Asia floruit: ita inquit. Ministrabant ei multi Reges: quorum alij, veluti pedisequi, aut satellites, astabant. Hi, equitanti pedestres, interiores tunicas induti, occurrebant &c. De eiusdem etiam copiis, & apparatu, paulò pòst differens, ita inquit. Neque infana prorsus, omnèmq; præter rationem, videbatur

batur viritemeritas: cui tot populi, tot Reges, tot peditum legiones, & equitum millia, animos attollebant &c. Docet maximum hunc Regulorum numerum, ipse quoque titulus, quo Monarchæ potentissimi, & qui magna Imperia sibi, aut iure hæreditario, aut bello, in Asia comparauerant, Reges Regum appellabatur. Hanc sententiam confirmant, tum antiqua, & in primis vulgaris Christianorum opinio, iam olim in Ecclesia recepta: tum pictura, tum multorum Patrum testimonia: Athanasij, de variis quæst. q. 2. Teruliani, lib. aduersus Iudæos, & lib. 3. contra Martionem. Cypriani, in sermone de Baptismo Domini, & manifesta. Trinitat. Hiero. in Psal. 71. Augustin. Sermo. 43. ad Heræ. & lib. 3. mirabi. sacræ Scripturæ. Chrysoft. hom. 6. in Matth. Isido. in Præfatione Missæ Mozarabicæ. Christiani Duntmari, Matt. 2. Thomæ. Matt. 2. & Iohan. 11. Nam. 3. p. q. 36. ar. 3. non solum fuisse Sapientes: sed etiam Potentes, affirmauit: suppresso Regiæ dignitatis titulo. Probat id etiam, Magorum potentia: & ius Regni, non nisi his, qui eorum disciplinis imbuerentur, in Oriente concessum: quod Cicero. ac Plinij testi-

monio probauimus. Probant id etiam, eximia, & singulari sua eruditione: tam beatus Iob, quam tres amici eius. Nam Perfidis, Arabiæ, Æthiopiæ, Ægyptique Sapientes, Plinius lib. 25, cap. 2, communi appellatione, Magos vocat. Reges autem, eos fuisse: Thobie. 2. cap. ostenditur, Sic etiam Ambrosius eos vocat lib. 1. offic. c. 12. Erat igitur amici Iob, tum Magi, tum Reges: id est, Reguli, & aliquarum ditionum, aut urbium, aut locorum Domini, & Principes: quales in Europa Duces, Marchiones, Comites & Reguli: & quales in Hispania, sub Mahumetanorum Tyrannide, euerfa Miramamolitorum Monarchia, Reges fuere. Tot enim Reges memoratur, quot vrbes. De Toledo, de Seuilla, de Cordoua, de Iacn, de Granada, de Carauaca, de Murcia, de Valencia, de Caragoça, de Huelca, &c. Tales etiam fuisse gentium Reges, sub ingressum filiorum Israël in terram Chanaan: ingens illorum numerus ostendit Iosue. 12. Quod loci, angustissimæ illius Regionis, quam ultra Iordanem filij Israël occuparunt: vnus & triginta Reges numerantur. Et illud Iudi. 1. *Septuaginta Reges præcisissimam manuum, ac pedum summitatibus:*

come

comedebant sub mensa mea ciborum reliquias: Plinius etiam lib. 5. c. 23. in sola Cælesyria memorat. 17. Tetrarchias. Et ca. 18. in Regione Decapolitana, quæ satis est exigua: constituit sex Tetrarchias: quas ibidem affirmat, Regnorum instar fuisse. Tales ergo Magos fuisse, qui Christum quæsierunt: nempe, Toparchas, sapientia, & religione insignes: proculdubio putamus. Quod autem omni sapientia imbuerentur, qui inter Orientales Principatui destinabantur: docet Mosis exemplum, Ægyptiorum Regno destinati: qui in omni Ægyptiorum sapientia; à diuo Stephano Acto. 7. eruditus, traditur. Nec eius socer Iethro, Madianitarum Princeps, Magiæ, & Philosophiæ, expertus fuit. Eum enim, Mercurium esse Trismegistum (quem tantoperè celebrauit antiquitas) Doctorum plerique, non leuibus, nec futilibus coniecturis, contendunt. Si quæras. 3. Biennione post Christi ortum, an diebus tredecim, Bethlemiticam ciuitatem adierint? Respondemus, die eos decimo tertio aduentasse. Chaldæi quippe erant Magi, & ex posteritate forsitan (quod Chrysofomo, Hieronymo, & Ambrosio, visum est) aut

G 3

certè ex disciplina , & secta Balaami Chaldæi. Sic enim se vocat ipse, Nu. 23. inquit. *De Aram adduxit me Balac , Rex Moabitaram. de montibus Orientis.* Et Deuter. 23. scriptum est, quòd Moabitæ adduxerunt Balaam de Mesopotamia Syriæ, ad maledicendum populo Israël. Licèt sint, qui Balaam , Huzeum putent: quemadmodum Nume. 23. à nobis explicatum est. Chaldæa autem Regio, est Iudeæ propinqua: illique Orientalis, inter Babylonem & Arabiam , Tygrim & Eufraten. Quam describunt Plinius lib. 6. c. 28. Strabo lib. 16. Volaterra. lib. 11. Geographiæ. Huius partem, Mesopotamiam quandoque, diuinis in literis vocari: docet Stephanus Acto. 7. Et Plinius eam Prouinciam, Chaldaicæ Regionis partem, vocat, ex qua oriundus fuit Balaam (erat enim Aramæus, vt paulò superiùs ostendimus.) De Aram, inquit, vocauit me, Rex Balac. Nam Haraín Naharaim, Hebræi Mesopotamiam vocant: id est, Haram duorum fluuiorum. Vox enim, Naharaim, dualis est numeri: sic dicta, quòd inter Tigrim, & Eufraten, media sita sit. Quò alludit nomen Græcum, Mesopotamæ, à mesos, quod est, medius: & potamos

tamos, quod est, fluuius. Alij putant, sic eam vocatam, à primo eius cultore: cui, Aram nomen fuerit. Eúmque nominis sui urbem, in ea Regione cõdidisse: eiusque filium, nomine Hus, in cãpo Damasceno, urbem nomine Aram, in memoriã patris cõdidisse: cum campus suo nomine, terra Hus, dictus sit. Balaamque Huzæum, & Madianitam fuisse: nam Iudæi, & Madianite, Orientis populi appellantur. Affirmatque, Madianitas, populos fuisse Syros, Damascenos, & Cælesyros, Huzeos: & nomina nonnunquam cõfundi. Est ergò diuinis in literis Harã, Prouinciæ Mesopotamiæ (quæ pars est Chaldææ) & urbis quòdam in ea celebris, nomen: quæ Charam etiam, per n Cheth. dicta est, à Chara fluuio: non procul à Nisibi, siue Antiochia (olim vrbe clarissima) sita. Quò loci Thare, pater Abrahami, obiit mortè: atque eo vita functo, Nachor, frater Abrahami, moratus est: Hanc Prouinciam, Babiloniæ Sapientes habitasse (quos & Chaldeos, & Magos, vocatos, diximus) Strabo, clarissimus Author, lib. 11. & 17. & Ammianus lib. 23. apertissimè affirmant: et tñ non me fugiat, Herodotum, Historiæ patrem, lib. 1.

c.ii.cùm Mædiam in 6. Prouincias diuiffet: vltimam, Magis tribuiffet: & Plin. lib. 6. c. 27. Paſagardâ Caſtellû, & Echbatanam urbem, illis aſſignaffe. A prouincia tamen Aram, ſe vocatum refert Balaam, de montibus Orientis: quòd diuinis in literis, terræ quæ ſunt Iudææ Oriëntales, Oriës appellentur: quo ſenſu Gen. 13. ſcriptum eſt. *Elegit ſibi Loth Regionem circa Iordanem: & receſſit ab Oriente.* Cæterùm, quòd inter Aquilonem, & Oriëntem, Chaldæa ſita ſit, reſpectu Hieroſolymæ (vñ cęſent Hieronymus Hiere. 25. & Zacha. 2) nunc Orientalis, nũc Aquilonaris appellatur. Diſtat verò vrbs Arâ, à Hieruſalem, centum ſeptuaginta duabus Hiſpanicis, & Perficis paraſangis. Vr verò Chaldæorum, (quam vrchoam, Ptolomeus vocat) ducentis duodecim: vt Canus Author eſt lib. de locis Theologicis. ii. c. 5. vbi ſuo more elegantiffimè, & eruditiffimè hunc locum verſat. Potuerunt igitur commodè paucis diebus adire Magi Hieroſolymâ: præfertim. cùm Dromedariis vrerētur: quos Philoſtratus, in Apollonij Tianæi vita, & hiſtoria, mille ſtadium ſpatiũ, vnus diei itinere, conficere aſſumat. Cui accedit

teſti-

teſtimonium Ariſtorelis lib. 9. de animal. hiſtoria c. vlt. qui tradit, celeriùs eos multò quàm Niſæos equos, currere. Probat hoc etiam expedite, hiſtoria Iacob. Cùm enim eum Laban fugientem, ex Meſopotamia, Iudæam verſus perſequeretur: ſeptimo die cõſequutus eſt eum, ad montem Galaad: qui eſt principium Libani. Et agebat quidem ſecum Iacob greges, vxores, ac paruulos. Laban autem, non ante diem tertium, fugam generi deprehenderat. Non ergò oportet, varias itineris rationes excogitare. Remigius ſiquidem, tam breui, tantum Magos iter, miraculoſè confeciſſe arbitratur. Auguſtinus, & Chryſoſtomus, ante natum Chriſtum, ſtellâ ab eis viſam, exiſtimât. Epiphanius, Heres. 51. & Zacharias Chriſtopolitanus, bienniò poſt natum Chriſtum, Hieroſolymam Magos attingiſſe, putant. Quibus manifeſtè hiſtoria hæc Euangelica repugnat. Primũ, quòd Matthæus hoc loco, aduerbio excitandi vſus ſit: inquit, Ecce, Magi ab Oriente venerunt: indicans ſane rerum conſequentiam, & propinquitatem. *Cum natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis Regis: Ecce, inquit, Magi &c.* Non enim de

G 5

retam fera, sed de subitaria, improuisa, & proxima, series historiarum, ea verba pronuntiarum permittit, quale est illud Gen. 24. *Necdum intra se verba compleuerat: & ecce, Rebecca egrediebatur &c.* Et illud Poeticum.

Audiat hac aliquis, vel qui venit: Ecce Palamon.

Deinde, quod Magi, diuinum puellum Christum, in Bethlehemica vrbe inuenerunt: in qua beatissima Virgo cum diuina prole, & sacro coniuge Ioseph, diebus. 40. (nempe vsque ad Præsentationem) mansit. Post purificationem verò (teste Luca) in ciuitatem Nazareth regressi: paulò post, Angelo monente, in Ægyptum concessere. Nec fuit vlla ratio illis, redeundi in Bethlehem, post biennium: in qua vrbe tamen, narrante Mattheo, Magi Christum inuenerunt. His accedit communis Ecclesiarum vsus, sententia, atque traditio: quæ die decimo tertio post Christi ortum, Epiphaniarum sacras ferias celebrat: censetque, diebus tredecim, Magos, iter suum confecisse. Cuius quidem authoritas, si Osiandro vilis est: nihil mirum, cum impudentissimus Hæreticus, ab eius Castris transfugerit. Nobis tamen veneranda, diuina, & sacrosancta esse

esse debet. Nec obstat, quod ille obijcit: Virginem scilicet Deiparam. non Agnù, sed par turturum, aut duos pullos columbarum, in Purificationis oblationem obtulisse: cum Lex Leui 12. id permiserit, his qui pretium agni non possent inuenire: nempe, pauperibus. Igitur, nondum aurum, atque Thesauros, Magi obtulerant. Sunt enim qui putent, eam auri copiam, sacratissimam Virginem, aut in diuinos, aut in pauperum vsus, statim contulisse. (Sciebat enim, paupertatem, & inopiã, placere filio.) Quamobrem, parceret, & vix, eam viaticum ad fugam, & necessaria ad peregrinationem, ex Magorum muneribus seruasse. Sunt qui eam, maioribus hostiis, modestæ gratia abstulisse, arbitrentur. Non enim decebat, pudicam Virginem notæ paupertatis, in templo educatam: subito diuitis oblationem inferre. Nec illud alterum: Herodem scilicet, re prius cum Magis: accuratissimè communicata: occidisse pueros Bethlehemiticos, à bimatu, & infra: secundum tempus, quod exquisierat à Magis. Nam (vt suo loco posterius dicemus) verba illa, secundum tempus, (vt Euthimius obseruauit) non sunt referenda

*Ioseph. lib.
16. antiq.
6. 7.*

da ad totam orationem, & pericopem præcedentem: sed tantum ad particulam infra. Nec potuit Herodes, Romam euocatus (vt Iosephus est Auctor) sequendi in pueros libidini, qua ardebat, satisfacere: præsertim, cum satisfactorius filiorum accusacioni, euocaretur: cum quibus par est, multos Regni Principes, aduersus eum coniurasse. Si quæras, tres ne Magi fuerint? an pauciores? an plures? Respondemus: numerum quidem pluralem, à Mattheo constituit dicente, Ecce Magi ab Oriente venerunt: Certum tamen, non explicari. Probabilius proinde esse, Ecclesiæ consuetudinem, & traditionem amplecti: quæ & pictura, & communi, ac publico omnium fere consensu, tres Reges Magos fuisse, putat.

8 *Vidimus enim stellam eius &c.* Ex Plinio lib. 2. Clirarcho. li. 12. Cælio Rodigino lib. 3. c. 42. Augustino Chiamensi lib. 1. de perenni Philosophia, ex nomine insuper ipso Zoroastri, Magorum Principis, & ex clarissimis quibusque Auctoribus, satis constat: Chaldaeos, siue Magos, Astronomicis rationibus summo studio, & maxima animorum contentione, incubuisse. Probant hoc aperte diuinæ li-

*Zoroaster.
i. astrorum
obscura or
& cultor.*

teræ

teræ 2. Paralip. 32. Quò loci, cum præmississent Ezechia morbum, illiusque dolorem, & luctum, quòd absque liberis raperetur, cum ex sua posteritate, & sobole, Christum oriturum: spem prius animo concepisset, orationemque eius, & lachrymas, à Deo esse susceptas: optionemque illi datam, vt vtrum vellet, à Deo signum postularet: retrocessurum quippe decem lineis esse Solem, aut totidem lineis progressurum: illeque nihil moratus, Solis retrogradationem postulasset: quæ omnia 4. Reg. 20. & Isai. 39. fusiùs explicantur. Quæ non nihil etiam, ad diuini Verbi Incarnationem, pertinere videntur: quòd transgressis nouem Angelorum lineis, & choris, ad decimam vsque, idest, ad humanam naturam descendit: & caro factum est. Non enim Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ: visus quodammodò Deus, à maiestatis, & magnitudinis suæ arce, retrocedere. Exinaniuit quippe semetipsum, formam serui accipiens &c. Cum igitur signum hoc mirabile præcessisset: in Paralipomenis scriptum est. At tamen in legatione Principum Babylonis, qui missi fuerant ad eum, vt quærerent de portento, quòd accide-

rat

rat super terram &c. Quibus verbis satis indicatur, quàm fuerint Magi, atque Chaldæi, rerum cœlestium studiosi: cum publica legatione missa, Merodach Baladam, filius Baladam, Rex Babylonis, quæsierit de retrogradatione Solis. Id enim est portentum, atque miraculum, quod tunc acciderat super terram: die, horis decem prorogata. Nō dubium est, cœlesti numinis afflatu, orto, & fulgente nouo sydere: Magos intellexisse, eximiū illum, & diuinum Regem Iudæorum, natum: quem tantoperè sacrorum, ac prophanorum Varum Oracula, prædicabant. Deum, pariter & hominem, futurum: pro mortaliumque asserenda libertate, & salute, mortem, atque Crucē esse subiturum. Cuius deinde Religioni, & cultui, abdicatis, & reiectis Idolis: vniuersum genus humanum, erat operam daturum. Sacrorum quidem Vaticiniorum copiam habuerunt, ex consortio Iudæorum: qui annis. 70. inter Babylonicos sunt peregrinati. E quorum numero, quàm plurimi, Cyri beneficio uti noluerunt: qui eis reditum, longo illo postliminio, in patriam concedebat. Verum inter Chalæos manentes, magnam illis, rerum

rerum sacrarum cognitionem contulerunt. His accessit, Vaticinium illud celebratissimum, de Christo: quod cecinit Balaam: (cuius aut posterī, vt Chrysostomus, Hieronymus, & Ambrosius, sentiunt: aut certè consecratores, ac Discipuli, Magi fuere) quod Numer. 24. sacris literis insertum, ac omnium seculorum memoriæ, consecratum est. *Videbo eum, sed non modò: contuebor illum, sed non propè. Orietur Stella ex Iacob, & consurget virga de Israël: & percuiet Duces Moab, vastabitque omnes filios Seth.* Et post pauca. *De Iacob erit, qui dominetur. &c.* Christus enim Paganismum, & falsam multorum Deorum Religionem, Evangelica prædicatione euertit: & Idola omnium gētiū, & omnium mortalium, manibus excussit. Duces enim Moab: Idololatriæ Principes, & falsæ Religionis Antesignanos, vocat. Filios autem Seth, vniuersum genus humanum, quòd pereunte Adami sobole, communi orbis inundatione, solus relictus fuerit superstes Noë, ex posteritate Seth. Quapropter Chaldæus Paraphrastes, simplicissimè Vaticinationem hanc, de Christo interpretatur: quem violētissimè Iudæi, ad

ad Dauidem rapiunt. Nam etſi Dauid Moabitarum Regnum exciderit, & funiculo menſus fuerit Moabitas 2. Reg. 8. non tamen dominatus eſt omnium filiorum hominum. Sic enim vertit Chaldæus, Pericopē illam. Et vaſtabit omnes filios Seth. Balaam verò, prædicat euentus nouiſſimorum temporum. Sic enim Chriſti tempora: nouiſſima hora, & nouiſſimi dies, ſacris in literis appellantur. Fluxerunt autem, inter Balaam, & Chriſtum, anni. 1500. Prædixit etiam, Virgineum partum, & Chriſti natiuitatem: nouiſſideris ortum, indicaturum. Accedebant his Oraculis, Sybillarum prædictiones: quæ ad eò circa hæc tempora in omnium ore verfabantur: vt Vergilius, Auguſti tempeſtate, cecinerit.

Vltima Cumæi, veitn iam carminis ætas:

Iam redit, & Virgo: redeunt Saturnia Regna.

Iam noua progenies, cælo demittitur alto, &c.

Et Cicero 2. de diuinatione prodiderit, Oſtendiſſe quosdã Senatui, carmina Sybillina: quibus prædicebat, ea tēpeſtate, Regē eſſe oriturū: quē, ſi Romani, ſalui, & incolumes eſſe vellēt: abiurato veterū Regum odio, placidē eſſent ſuſcepturi. Et Suetonius in Veſpaſiano, & in Tito, retulerit:

retulerit: circa ea tempora, vulgatiffimū fuiſſe, inter vniuerſas Orientis gentes: antiquum Oraculum, fata, mūdi, & omnium mortalium Imperium, Regi, apud Hebræos orituro, portendere. Mitto innumera alia Sybillarum, & aliorum Vatum, quos habuit Gentilitas (quales Balaam Aramæus, Mercurius Triſnegiſtus, Abaris Hyperboreus, Zamolxis Geta, Orphaus Græcus, Zoroaſter Perſa) de Chriſto Oracula, & Vaticinia. Nam hi forſitan, Deo impellente, & afflante, vt genus humanum hac ratione, Euangelicæ prædicationi pararetur: multa ſacramenta de Chriſti ortu, de captiuitate, & Redemptione generis humani, de iudicio finali, de ſempiternis denique ſuppliciis, quæ manent impios: prædixerūt: vt Euſebius lib. 11. præparat. euang. c. 10. & lib. 4. vitæ Conſtantini, & Nicephorus lib. 8. c. 29. ſentire videntur. Quibus, verba illa Pauli egregiè fauent, Roma. 1. quia quod norum eſt Dei, aut, vt alij vertunt, quod de Deo cognoſci poteſt: manifeſtum eſt in illis. Deus enim illis manifeſtauit, non ſolū rerum effectarum mole, pulchritudine, & varietate (quem manifeſtandi modum, ſequentia

indicant: inuisibilia enim Dei, à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta &c.) verum etiam traditione, & peculiaribus affatibus: quos Deus vltro, Gentilium Vatribus potuit aspirare, & immittere. (Vaticinium enim, Dei donum est: quod peccatoribus quoque immerentibus, & impiis, merè gratis donari potest.) Nec vatestantum: verum Demones etiã ipsos, variis in locis fundentes Oracula, coëgit testimonium ferre veritati. Cæterum, quoniam & Sybillarum, & aliorum Varum, & dæmonum ipsorum Responfa, & Vaticinationes, copiosè à Cice, lib. 2. de diuinat. Deo. & ab August. lib. 8. de ciui. cap. 22. & à Lactantio lib. 4. de diuin. inst. cap. 18. ab Eusebio, Iustino, Clemente Alexandrino: & copiosissimè, & accuratissimè, ab Augustino Chiamensi Episcopo, in elegantissimis suis lib. de perenni Philosophia, sunt propositæ: vnum tantum exemplum, ex Suida proponam: quod ille Auctor clarissimus narrat, in dictione, Augustus. Affirmat enim, Augustum, bellis ciuilibus cõfectis: orbiq; singulari sua virtute, pacè reddita: solenne centum bouum sacrificium, Apollini, in Delpho obtulisse. Cumque de succes-

fore

fore Imperij: Apollinem consulisset: nullo ei reddito Responso, instaurasse sacrificium: petiissèque ab Apolline, cur ei minimè respondisset. Cui hæc interroganti: huiusmodi Responsum datum est.

Me puer Hebræus, Deus, Diuos ipse gubernas:

Cedere sede iubet, tristèmq; redire sub orcu.

Aris ergo hinc, tacitus abscedito nostris.

Quo habito Responso: Augustum, Romam se contulisse: & in ipsa Capitolij area, templū, hoc titulo exedificasse. **ARA PRIMOGENITI DEI.** Cognouerunt præterea, receptione, de Deo, multa mortales: quòd rerum diuinarum, ac futurarum notitiam, quam quondam habuerat Adam: eius posteris, per manus, successoribus tradiderint. Itaque cum Magi, antiqua suorū, siue Prognitorum, siue Præceptorum traditione, & Theologia, compertum habuissent, Regem ex Iudæorum gente, olim nasciturum: cui omnium mortalium, ac totius mundi Regnum deberetur: eumq; verum Deum, hominemque futurum: eiusque natiuitatem, ortu noui syderis, indicandam: summo studio (iam inclinantibus annis: & fama, de propinquo

H 2

eius ortu, orbem peruagante) obseruabant, num Stella illa, tandiu desiderata, appareret. Hanc cum iam mortam, & mundo fulgentem, essent contemplati: per Angelum (vt Auctor Commentariorum imperfectorum, qui, Chrysofomi titulo circúferuntur: contendit) aut certè per somnum, aut aliàs à Deo moniti, confidenter adeundam esse Hierosolymorum urbem, Iudaici Regni principem, atque Metropolim: requirendumque puerum iam ortum, ac generis humani salutis destinatum: intrepidè, Magi, diuinis Oraculis confirmati, viam ingressi sunt. Hinc est, quòd cum Cometæ, & noua sydera, nihil faustum, aut propitium, rebus humanis inuehere vulgò existimentur. (nunquam enim spectati sunt impunè Cometæ: nunquam futilibus, incanduit ignibus æther.) Magi tamen, Astri illius ortum, mortalibus salutarem, esse, intellexerunt. Quod quidem Chalcidius Platonius, cum Platonis Timeû suis Commentariis illustrasset: sapientissimè obseruauit. Docens enim, non semper bella, & morbos, Regumq; ac Principum interitus, Cometarum, ac nouorum Syderum ortus, portendere: his ver-

bis

bis vsus est: vt sunt apud Clementem Alexandrinum, in Stromatibus. Est quoque alia sanctior, & venerabilior Historia: quæ perhibet, ortu Stellæ cuiusdam, non morbos, mortèsque denuntiatas: sed descensum venerabilis Dei, ad humanæ conseruationis, rerumque mortalium gratiã. Quam Stellam, cù nocturno itinere suspexissent: Chaldæorum profectò Sapientes, viri, consideratione rerum cœlestium satis exercitati: quæsiuissent dicuntur, recentem Dei ortum: repertaque illa Maiestate puerili, venerati esse: ac vota. Deo tanto cõuenientia, nuncupasse. Hactenùs Chalcidius. Non fauet huius stelle ortus, vanissimis Genethliacorum prædictionibus: quorum terculamenta firmissimis suis Oraculis, è mortalium pectoribus Spiritus sanctus expunxit. Nam Hiere. 10. scriptum est.

A signis cœli, nolite metuere, quæ gentes timent. Et Isaï. 47. Sta cum incantationibus tuis, & cù multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua: si fortè quid prosint tibi, aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Sta, & saluent te Augures cœli, qui contemplantur sydera, & suspiciant menses, vt ex eis annuntiant ventura tibi. Quo

H 3

loci, pro Auguribus cœli: Septuaginta, Astrologos vertunt.

4 *Vbi est, qui natus est &c.* Vfus Articuli præpositiui, hoc loco constituti (cuius vim, c. præcedenti annotauimus, in illa verba, *Ecce virgo concipiet &c.*) expedite docet, sermonem esse de Rege illo Messia, insignissimo, & famatissimo: quem sacra Prophetarum Oracula, tãto perẽ celebrant. Græca enim habent *ὁ rex δαίς*. id est, vbi est ille natus Rex Iudeorum?

5 *Sic enim scriptum est per Prophetam. Et tu Bethlehem, terra Iuda: nequaquam minima es in Principibus Iuda. Ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israel.* Testimoniũ hoc, productũ est ex c. 5. Michææ: Sed aliquãtò diuersius. Sic enim habet Micheas. *Et tu Bethleem Ephrata: paruulus es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel: & egressus eius ab initio, à diebus æternitatis.* Hæc loca, vt inter se pugnantia: & quæ difficile in concordiam reduci possint, multi produciunt: quòd Bethlehẽ, terram Iuda, Matthæus vocauerit, & nequaquam minimam: quam urbẽ, Michæas Ephratam, & exiguam, aut paruulam, appellarit. Matthæus, in Principibus: Michæas verò, in millibus Iuda. Quapropter, quidam

dam ad tropos cõfugientes: dicunt, Ironiam esse in Michæa, in illis verbis. Paruulus es in millibus Iuda. Vt sensus sit: Et tu Bethlehem, Ephrata, exigua scilicet, & paruula es, in millibus Iuda: ex te tamen egressus est Dauid, & egredietur multò Dauide præstantior, Messias. Sic enim interpretatur Chaldæus Paraphrastes verba illa: *Ex te egredietur mihi, qui sit dominator in Israel.* Perinde ac diceret. Exigua quidem, & negligenda, scilicet, est Hispali, inter Hispanicas vrbes: quæ tamen per se est opulentissima, & feracissimos campos habet: & Traianũ, & Theodosiũ, viròsquẽ alios multos primarios, & Principes proutit. Nam Italica, à qua hi oriundi erant: haud procul ab Hispali, sita est. Aut si dixeris, Exiguam oppidulũ est, Vallis oletum: nec nomine adhuc vrbes, inter tot Hispanorum ciuitates, insignitum: & tamen Regiam Curiã, & amplissimum Senatũ alit: Reges etiã (inter quos, Philippum, Regem maximum) in lucem edidit. Erasmus suspicatur Hyperbolem esse, in illis verbis Matthæi, *Nequaquam minima &c.* pro eo quod est. Adeò quidem humilis es: vt ne minima quidem vocari possis, inter Principes

Iuda. Alij putant, verba illa Michæ, paruulus es, in neutro genere esse verrenda: sic. Parū est, vt sis in millibus, aut in Principibus Iuda: hoc est, vna ex nobilissimis, & insignissimis vrbibus Iuda. Futura enim es omnibus insignior, ortu Messie qui in te est nasciturus. Dicunt enim, Hebræos, neutro genere carere: eiusque loco substitui masculinū, aut foeminā. Alij putant Matthæum, bona fide retulisse Sacerdotum, Scribarūque verba. (Nam qui Euangelistarum errorem allegant: qui non consultis autographis, veteris Testamēti testimonia produxerint, sed vt memoriæ occurrebant: blasphemant planissimè: nec digni sunt, quorū blasphemix, in hac serie recitentur.) Alij sentiunt, testimonium hoc Michææ, recitari iuxta fidem versionis Syriacæ: quæ ea tempestate, in omnium manibus versabatur. Sunt quibus verba Michææ, per interrogationem legenda videantur. Et tu Bethlehem Ephrata, paruulus es in millibus Iuda? vt negatio sit subintelligēda: nequaquam: quia ex te mihi egredietur Messias. &c. Mihi verò, planissimus adeò videtur Remigij Commentarius (à quo, non omninò alienus est Hieronymus

ronymus) vt semper miratus sim, quòd tantum negocium facefferit hic locus, viris eruditis. Nam & Matthæus, & diuinarum literarum Interpretes (qui non à scribendo, sed ab Scriptura sacra, quam diu noctūque versabant, Hebraice, Sophrim, idest, Scribæ sunt appellati) hoc Michææ Vaticinium, non ad verbum: sed Paraphrasticè, vt cōmodiùs, & apertius ab Herode, & Magis intelligeretur: recitarunt. Itaque, seruata sententia: à verbis paululū declinatum est. Et tu Bethlehem Ephrata (inquit Michæas) vt eam distingueret, ab alia Bethlehem Galilææ, in sorte Zabulō. Ios. 19. A qua oriūduus fuit Abesam, Iudi. 12. Hoc idem fecit Matthæus, dicens. Et tu Bethlehē, terra Iuda. Michæas addit, paruulus es. Si mēnia scilicet, & vrbis frequentiam spectes: exiguus es vicus. Si tamen, oriuri in te Ducis, ac Regis Messie dignitatem, & præstantiam consideres: nobilissima, & insignissima es omnium vrbium: etiam, Principū Iudæ. Priori sensu, dictū est à Michæa, paruulus es: posteriori, à Matthæo, nequaquam minima es. Porro quod Matthæus dixit, in Principibus: Michæas, in millibus: in causa est, ambi-

guitas vocis Hebraicæ *מלך* aleph : quæ & millia, & principes, significat. Habet autē Epithasim, illud mihi, Michææ, *Ex te mihi egredietur, qui sit dominator &c.* id est, in gloriam Dei, & vtilitatem totius populi : Est autem apertissimum testimonium de Christi diuinitate, quod sequitur. Et egressus, aut egressiones eius (nomen enim illud, pluralis est numeri) ab initio, à diebus eternitatis. Vtitur autem plurali: quia filius semper, iugi emanatione procedit à Patre: Iesus Christus, heri, & hodiè: ipse, in secula. Id est, Christus erit verus homo, & verus Deus: Patri coæternus. Dubium est, an mala fide, vltimam hanc Vaticinij Pericopem, Sacerdotes, & Scribæ, subduxerint: ne Messia diuinitatem, Herodes agnosceret. vt Chrysostomus arbitratur. Mihi persuasum est, patricissimos ex Iudæorum gente, Regnum spirituale Messia, eiusque diuinitatem intellexisse. Quod hoc loco satis ostendunt Rabinorum Commentaria: quæ hanc Michææ Prophetiam, ad decretum æternæ prædestinationis detorquent. Et emanationes, inquit, eius (plurale pro singulari,

lati, more Hebraico) Emanatio, aut egressio, aut ortus eius: scilicet, Messie: decretus est ab æterno. Quanquam sint nonnulli, qui hunc locum, violenter, & coactè, & omninò repugnantem, ad Zorobabilem Traducant: cum ille, ortus Babylone fuerit.

6 *Et ecce Stella, quam viderant in Oriente, &c.* Hic locus explicare videtur, nō habuisse, scilicet Magos, Ducis comitem, stellam. Quapropter, ea fulgente, & se itineris ducem præbete: gauisi sunt gaudio magno valde. Non enim potuit maiori verborum pondere, Matthæus, gaudij magnitudinem: quam iterum viso sydere, & de spe sua cœlitus confirmati, sacri hi Philosophi, & Reges, animo conceperant: explicare. Mirum autem videtur vehementer, si cœleste hoc astrum, post exitum, & profectioem Magorum ab Hierosolymis, publicè ab omnibus est conspectum: quod natum Regem, soli ipsi requisierint. Verum forsitan, non omnibus datum est, splendidissimum illud iubar conspicerè: aut Cometes, eorum instar fuit: quos Astronomi ferunt, adeò & figura, & situ, & luce, fixis syderibus esse similes: vt vix à peritissimis
Astro

Astrologis fecernantur. Ego verò existimo, Reges, clam vocatos ab Herode, post prandium (nam fortè eos hospitio susceperat: (fuit enim Herodes magnificentissimus: vt Iosephus affirmat) & sub Vesperum, in vrbem Bethlehemiticam profectos: quæ Hierosolymorum ciuitati, propinquissima est, (nisi enim nos, aut scala miliarium, aut locorum situs, in carta quam habemus Geographica, fallant: vix distat Bethlehem ab Hierosolimis, octo passuum millibus) sub noctem, Stellam antecedentem vidisse (quam viderant in Oriente) vsque dum veniens, staret suprà, vbi erat puer.

7 *Et intrantes domum &c.*) Theophilatus obseruauit, Magos, Dominum Iesum, non in antro illo, in quo natus est, inuenisse: quò se contulerant beatissimi Coniuges, Maria, & Ioseph, quòd non fuisset illis hospitij copia, præ turba, & eorum multitudine, qui Bethlehem cõfluxerant, nomina daturi. Quapropter, oportuit eos, in suburbanum agrum diuertere, vrbi propinquum: qui erat (quæ admodum diuus Iustinus Martyr & Philosophus, & Nicephorus lib. i. cap. 12. & Marianus Reatinus Episcopus, in scholiis

liis in epistolam Hieronymi. 48. & omnes Syri affirmant.) Mariæ Salomæ: vbi compertum habebant spelûcam esse exiguam: eoque fugiendi strepitus atque tumultus gratia, & hospitij (vt prædiximus) inopia, se receperunt: ibique sacratissima Virgo, in loco vsque adè angusto, atque neglecto, peperit filium suum Primogenitum. Verùm aliorum deinde discessu, habuere domunculæ alicuius copiam: in eaque scelicissimi hi Reges, atque Philosophi, inuentum diuinum Infantem, cum Maria matre eius (nam fortè tunc Ioseph aberat.) procidentes adorauerunt, & mysticis muneribus venerati sunt.

8 *Et responso accepto in somnis &c.* Confirmat hic locus, quòd nos paulò superius diximus: Magos scilicèt, non solum ortu Stellæ: verum diuina quoque reuelatione admonitos, profectiorem, & iter in Hierosolymorum vrbem, quæsituri Regem illum natum, qui Deus, & homo erat: adornasse, & instruxisse. Hic enim, de reditu in patriam, & de negligendo Herode, diuino Oraculo admonentur.

S V P E-

SUPERIORIS
 Evangelici fragmenti, mo-
 ralis expositio.

9 VOD Christus Redemptor noster, sub Herode nascitur: satis indicat, rebus conclamatis, & perditis, Deū opem ferre: nepe, in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis. Sic sub Ioram 4. Reg. 7. obfesse Samariæ, & fame ingenti, ac omnium rerum penuria laboranti: & Hierusalem sub Ezechia, cum iam omnia humana præfidia essent deplorata: celsitū succurrit. Nec mirandū, quod Herodes regnet, Christusque Rex Regum, in splendo ortus, paulo post Herodem fugiens, Ægyptum adeat: nam Rerum publicarum id peccatis exigentibus, incomprehensibili Dei consilio fit sæpe, vt Regna obtineant Hypocritæ: & mali bonis, & stulti Sapientibus imperent. Quapropter, elegant

ganter Ecclesiast. 26. versu 25. scriptum est. *In duobus contristatum est cor meum: & in tertio, iracundia mihi aduenit. Vir bellator, deficiens per inopiam: & vir sensatus, contemptus: & qui transgreditur de iustitia, ad peccatum, Deus parauit illum, ad Rompream.* Vulgòque ita cōparatum est: vt viri virtute, pietate, literis, & eruditione præstantes, graue imperitorum, & ambitiosorum hominū iugum, patiantur: quod egregia indoles, & virtus, non honori illis, sed inuidiæ fit. Vidi (inquit, Salomon Ecclef. 10.) malum sub Sole. Positum stultum, in dignitate sublimi: & diuites, sedere deorsum. Vidi seruos, in equis: & principes, ambulantes super terram, quasi, seruos. Nabucodonosor apud Danie. 4. c. vidit arborem excelsam, atque frondosam: cuius ramos, atque cacumina, obtinebant aues: subtus verò eius vmbra protectæ feræ bestiæ, & cætera animalia, habitabant. Hæcerat Reipub. & Monarchiæ facies, quā, ex bono & æquo, æqui Principes administrabāt: ius suū vnicuique tribuentes. Verū hac nostra tēpestare, proh dolor, videas Herodē Regno præfici, fugiētē Iesum: super exaltatos, & eleuatos impios, bestias, imperitos, & ignaros Reip. culmi-

culmina obtinentes: aues verò, hoc est, viros insigni virtute, eruditione, & rerù agendarum scientia, præditos, federe deorsum.

10 Quòd verò Magi ex gentibus, Stella fulgente, ad Christum vocantur: Sacramentum illud ingens est, vocationis Gentium: quod c. superiori indicamus. Gentes scilicet, esse coheredes, & cõcorporales, & comparticipes promissionum eius in Christo Iesu, per Euangelium. Quod profectò sacramentum, aded est archanum: siue Gentes, siue singulos mortales spectes: vt oporteat, proclamare cum Paulo. O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei. Quàm incomprehensibiliã sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Quem locum, ornatissimè tractauit Paulus Roma. 9. Diuinis autem Vaticiniis fuerat olim prædictum: non solùm Iudæos, verùm Gentium quoque omnium populos, participes futuros beneficiorum Christi. Hoc tamen interest: quòd Iudæis Christus, à Deo Patre missus est, ex iustitia (eis enim fidem suam obligarat) Gentibus verò, ex misericordia. Quod Paulus Roma. 15. expressit, inquiens. *Dico enim, Christum Ie-*
sum

sum, ministrum fuisse Circumcisionis, propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones Patrum: Gentes autem, super misericordia honorare Deum. Deinde producit multa diuinarum literarum testimonia, quibus vocationem Gentium confirmet: quæ simul explicat, diuinum hoc vocationis munus, & Gentibus, & Iudæis, ex misericordia contigisse. Iudæis quidem: quòd gratis, & clementer, & ex misericordia, filium voluerit polliceri. quem, facta deinde promissione, vt suis promissis staret, ex iustitia præstitit. Gentibus autem: quòd cum nihil eis fuisset pollicitus; noluerit tamen eas, suorum beneficiorum esse expertes.

11 Ostendit prætereà, peculiaris hæc Magorum vocatio, diuinam vocationem, esse liberam: quæ tamen, & firmum fundamentum habeat, diuinam scilicet prædestinationem, & voluntatem: cuius dari non potest causa, præter diuinam *εὐδοκίαν*. Ita Pater: quoniam sic fuit placitum ante te. Voluntas tamen diuina, non potest, non esse æquissima: atque eam ob causam, vocatur *εὐδοκία* siue beneplacitum: quòd nihil illi, nisi iure, & meritò, & benè, placeat. Vocat enim ab Oriente auem, & de terra longinqua virum: sed

non quemcunque : sed voluntatis suæ. Quod quidem, etsi de Cyro Isaias protulerit : de priuata vniuscuiusque vocatione, interpretari potest. Et quamquam (vt Augustinus inquit) infiniti propè sint, vacationum modi: dum alios beneficiis: alios terroribus, atque flagellis, alios verbi sui efficientia mirabili, alios intrariis impulsione, & instinctibus: alios pia sacrorum, ac piorum librorum lectione: alios, Sacramentorum vi: alios, ipsa suorum facinorum turpitudine, & atrocitate: alios denique, violenter, & quodammodò repugnantes, & longè diuersa meditantés, ad se (vt magnes ferum) Deus rapit, & trahit: vt Paulū. Admirandum profectò tamen, & stupendum vocationis genus, hoc est: quo Magos, ad se vocat. Per eadem namque studia, quibus homines sunt dediti, & additi: ac eisdem mediis, quibus plerumque ipsi Deum inuenire desiderāt: benignè, atque clementer, sese illis offert. Magos, Astrorum contemplationi deditos per Astra vocat. Piscatorem Petrum, ingenti piscium captura: quam cum ille præter consuetudinem, & naturæ ordinem, esse cerneret: ait. Exi à me Domine: quoniam homo

homo peccator ego sum, &c. Thomam, Dicentem: Nisi misero digitum meum, in loca clauorum: & misero manū meā, in latus eius: non credam: Quam misericorditer, quam dulciter, quam amanter, incredulum adhuc, & cespitantem: eisdē ipsis, quæ ille proposuerat, mediis, vocat? inquit. Infer digitum tuum, in loca clauorum: & mitte manum tuam, in latus meum: & noli esse incredulus: sed fidelis. Proculdubiò, hoc est, quod per Oseā olim prænuntiatum fuerat. In funiculis Adam, traham eos: in vinculis Charitatis. Hoc est: dulciter, amanter, benignè clemēter, misericorditer. Nam cum homines ritu ferarum animantiū, rationis expertium, viuentes, sustibus essent adigendi ad diuinæ legis obseruantiam: vt solent cogi iumenta refractaria, & recalcitrantes equi: Ego tamen, in funiculis Adam traham eos (Deus inquit) id est, more hominum, ratione præditorum. Cum eis agam: trahens, & vocans eos amantissimè, & eos mihi deuinciens, artificissimis charitatis vinculis, & amplexibus. Sequar eorū studia: & non aliter ac Aucupes, & venatores, his rebus, quibus ipsi delectantur, eos capiam.

12 Obseruandum verò maximè in hac Historia, Christum Iesum, Seruato-rem nostrum, nihil moratum, aut æterni Patris obedientiam, aut officium suū. Feruet enim eximia charitate sacrum illius pectus: & vix in lucem editus, Pastores per Angelos, & Reges per sydera, ad se vocat. Iure ergò diuinis Isaiæ vaticiniis, olim fuerat prædictum, Voca nomē eius, Accelera, Spolia detrahere: festina prædari. Qui diuini Vatis locus, ad eò est fœcundus, opulentus, diuinis que sacramentis refertus: vt nō abs re, priusquàm hæc illi verba paucissima, à Deo essent proposita: audierit. Sume tibi librū grandem, & scribe in eo, stilo hominis. Velociter spolia detrahe &c. Cùm enim tota huius vaticinationis scriptura, voculis tantùm quatuor constet (ex quibus, duæ sint monosyllabæ) syllabis prætereà septem, & literis vndecim (sic enim habent Hebraïca למחר שלח חס) id est: *lemaher salal. chas Bbaç*) quorsum opus erat libro grandi, ni paucissimis illis verbis, grãdia quoque rerum archana clauderentur: & quæ Deus, omnibus nota esse, vellet? Quò pertinent illa verba. Et scribe in eo, stilo hominis: id est, literis no-

tis,

tis, atque vulgaribus, & quibus assueuerunt homines. Quo etiam sensu, Habacuc. 2. scriptum est. Scribe visum: & explana eum super tabulas: vt percurrat, qui legerit eum. Vt Prophetiæ ipsius maiestate, & insolito, ac nouo loquendi genere: vulgus etiam excitaretur ad intelligenda mysteria, quæ paucissimis illis literis consignabantur: Sunt qui putent, Prophetiam hanc, continere Epistolam, quam Deus Règi Assyriorum (vt Christi typo) mittat: cuius Epigraphæ sint, priora illa duo verba: Velociter spolia detrahe. Vertit enim velociter spoliati, aut spolia diripiēti: *lemaher, salal*. Et sequatur Epistola ipsa, duabus aliis dictionibus monosyllabis cōprehēsa: *Chas, Bbaç*: id est, citò prædare. Atq; hi quidē, literā, lamed, pro datiui Articulo, sumpsisse videntur. Ceterū eū litera illa, Gerūdīo, aut Infinitiuo iūgitur: vsurpatur pro, ad. Quapropter, elegantissimè Pagninus vertit: ad festinandū spoliū, accelerauit prædam: Vt verba hæc, in mirabilem illam Christi prope- rantiam, festinantiam, & celeritatem, referantur: qua vix dum natus, alligauit fortem: & vasa, ac spolia eius diripuit. Confestim quippè, veluti celebratis pu-

I 3

blicis, atque communibus generis humani comitiis: iudæorumq; Pastoribus ac Gentium Magis totius orbis legatione functis. vtrūque populum, fidē sibi, & amore deuinxit. Et die octauo, effuso sanguine: sempiterno Patri, generis humani pretium spopōdit, atque repræsentauit. Exiguū illum ac infantilem sanguinem; veluti tessaram, & signum, Patri præbens, ingentis & immensi illius pretij, quod pro afferendā mundi vita, ad Crucis mensam, diris & incomprehensibilibus pœnis, atque cruciatibus, sponte aditis: erat redditurus. Vt hi facere solent, qui de pretio rerum ingentium, inter se conuenientes: accepto in signum, aut in tessaram pacti initi, anulo, aut exigua parte pretij: cetera, ad mensam numerāda, designato tempore, remittunt. Atque adeo festinauit Christus, prædam à faucibus Diaboli eripere, funditus euerfa illius tyrannide, & stirpitus euulso, & excisso illius imperio: vt in vitæ flore, id est, anno çtatis suę trigesimo tertio, & paucarum horarum spatio, rapi voluerit: vt iure ab eodem Isaia, dictum sit sanè. De Angustia, & de iudicio, sublatus est: id est, celerrimè. Tanto porrò impetu, in
mortali

mortalium hostes, dæmones, velocissimus, & insignis prædator: hic noster, grafsatus est: vt ab eodem Vate Euangelico, scriptum sit. Omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mixtum sanguine, erit in combustionem, & cibus ignis. Quem locum, sic dilucidius reddiderūt Sepruaginta. Quia omnem stolam congregatam dolo, & vestimentum commutationis restituent: & cupient, igne esse combusti. Sermo est de Christo, qui foras eiecit huius mundi Principem: & prædam, quam ille dolo, & malis artibus diripuerat, eius manibus extorsit: vt sensus sit. Reddet proculdubio. Sathanas, reddent & eius ministri, ac satellites. Dæmones, animas: quas, per peccatum, diuinis ornamentis, id est, gratia, donis, atque virtutibus nudauerant. Quibus, si optio daretur: mallēt, perire flammis: quàm prædam amittere, & animas, dolo raptas, restituere. Hanc Christi festinantiam, explicant crebrò diuinæ literæ. Nam Sponsa illum describit, salientem in mōtib, & colles transilientem. Et Psal. 19. de eo scriptum est. *Exultauit vt Gigas, ad currendam viam, &c.* Quibus igitur verbis, qua orationis copia, &

eloquentia, aut qua dicendi facultate, explicari potest: quanta nos socordia, & negligentia, huic, Christi Iesu Redemptoris nostri, festinationi occurramus? Quam simus, ad illius vocationem furdi, & negligentes? Oremus ergo illum instanter, & assidue, vt lethalem hanc lethargum, & pestiferum veternum, animis nostris excutiat, atq; depellat. Oremus inquam, cum Spōsa: Trahe me post te: curremus.

13 Quòd verò Reges, sapientia insignes, Christum requirunt: ostendit plane, fœlices futuras Respublicas (vt dixit Plato) si aut Reges philosophentur: aut Philosophi, Regnis præficiantur. Regiùmque esse, diuinis parere legibus: & ea, quæ illi placita sunt, semper meditari. Dedit quippè Regibus Deus, possessiones Gentium: & labores populorum comedunt: vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant. Vide quàm prosperè cesserit Dauidi, Iosaphat, Iosifæ, & Ezechia, Regibus: quòd quæsierint Deum, in corde perfecto: idest, syncerè, candidè, & ex animo. Memento Domine (inquit Ezechias, iam iam moriturus) quomodò seruiet tibi, in corde perfecto.

cto. Atque his paucis verbis: & vitam, & prolem, & aduersus hostes triumphum, atque victoriam, impetrauit. Quærendus igitur Christus: qui, vt inquit Paulus, est vita nostra, in quo viuimus, mouemur, & sumus: sicut Deut. 30. scriptum est. Adhæreas Domino Deo tuo: ipse enim est vita tua. Quia ecce, qui elongat se à te: peribunt &c. Quærun autem Magi Christum, Hierosolymis: quòd Hierusalem, typum Ecclesiæ gesserit: in qua, veritas earum rerum, quæ ad fidem spectant, requirenda est: & extra quam, non est Christus. Viuit Dominus: cuius ignis, est in Sion: & caminus, in Hierusalem. Benedicat tibi Dominus, ex Sion: qui habitat in Hierusalem. Idest: qui est ciuis Hierosolymitanus. Hispanicè. *Quætiene su Casa y hogar, en Hierusalem.* Habet enim Templum, & Altare, & Propitiatorium: vnde fundit Oracula. Ne ergo expectes diuinæ voluntatis Oraculum, extra Ecclesiam: de qua scriptum est. Et vocaberis voluntas mea, in ea: & terra tua inhabitabitur: quia complacuit Domino in te &c. Quamobrem, rediuius Iesus, conuescens, præcepit Apostolis, & his, qui Christianæ pietati nomen dederant:

ab Hierosolymis ne discederent: id est, ab Ecclesia. Sed expectarent promissionem Patris, quam audistis, inquit, per os meum: quia Ioannes quidem, baptizauit aqua: vos autem, baptizabimini Spiritu sancto. Nō enim datur Spiritus sanctus, extra Ecclesiam.

14 Quod turbetur Herodes, qui per tyrannidem, Iudæorum Regnum inuaserat, ad nuntium Regis nati: nihil mirū. Non enim est genus hominum, adeo suspicax, adeo meticulosum: ut Tyranni, & hi, qui mentis sibi malæ consciæ, stimulis aguntur. Quod verò cum Rege, populus turbetur: familiare populi, & vulgi vitium, explicatur: nempe, adulatio. Ut enim umbra, vniuersos sui corporis motus imitatur: sic vulgus, Regum affectus. Ut non aliter, ac imbricamentorum ventispicia, aut pelagi fluctus; versus eam partem, qua ventus ingruerit, agitatur: vulgi animus, ad eas mentis affectiones inclinet, in quas viderit, suos Principes inclinare. Vide, quàm facile Emor, Sichimitanis circuncisionem: & Hieroboam, Hebræis Idololatriam, persuaferint. Iure ergo, scriptum est. Qualis Rector ciuitatis: tales, & habitatores
in

in ea. Et iterum. Qualis Princeps populi: tales, & ministri eius.

15 Quod verò Herodes, consultis Iudaicæ gentis Sapientibus, & Sacerdotum Principibus, Magos, tanquàm exploratores, in Bethlehem mittit, Christū quæsituros: ut & ipse veniens, adoret: aperte indicat, multos esse, qui res per se præclaras, & excellentes, à viris, disciplinis, & literarum cognitione præstantibus, velint discere: non ut boni fiant, aut rebus cognitis benè vtantur: sed contra aut ut ea ratione, cōmodiùs suis cupiditatibus obsequantur, & habeantur in pretio: aut ut ditescant, & mundi fauorem, gloriam, & pompam aucupentur. Hos vocant diuinæ literæ vbique, mundi Sapientes: qui sua scientia, minimè perficiuntur, sed inflantur: quorum sapientia, quia carnis est, Deo aduersatur. Tales videas describi sæpe in Euangelio, Scribas, & Phariseos. Habet autem hodie mundus quamplurimos, Herodi simillimos: hoc est, Hypocritas, & qui pietatem eximiam præferat: ut eius extraria specie, & pulchritudine, simplicibus fucum faciant, & imponant, & præstigentur: cum non sint solliciti de Christo, ut eum
ado

adorent: sed vt illum interimant, veramque Religionem, & pietatem, funditus eueriant. Vt & ego, inquit, veniens, adorem eum. Non dubium est, Magos, nati Regis diuinitatem, Herodi proposuisse: alioqui vanus videri poterat illorum labor, qui adoraturi Regem, aliis Regibus similem, tot labores subierint, & tantum itineris exantlauerint. Quò fit, vt adorare (quod verbum late patet diuinis in literis) hoc loco propriè, pro eo cultu, & veneratione, quæ Deo impenditur, & significantissimè Græci, latrariam vocant, vsurpetur. Hunc etiam cultum, proficitur Herodes, se exhibiturum nato puero: sed dolosè, & fraudulenter. Nunc verò subiit animum meum admiratio: & quotienscumque mecum reputo, quàm transuersos nos agat, nostri ipsorum cõceptus amor. Nunc enim efficit, vt quæ per se sunt clara: dẽfissimis, & plus quàm cymeriis tenebris, obducantur. Nunc, vt vera, & diuinis Oraculis prænuntiata: pro dubiis, & incertis reputemus. Nunc, vt non dubitemus, diuina consilia eludi, & destinatos à Deo euentus, humana posse ratione frustrari: cum scriptum sit: Non est sapientia, nõ est prudentia, non est

est consilium, contra Dominũ, &c. Christus Redemptor noster Luc. 28. acerbissimæ mortis suæ historiam, ita apertè, atque perspicuè ob oculos proposuit Discipulorum suorum: vt nullus superesset locus dubitandi. Ecce ascendimus (inquit) Hierosolymam: & consumabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas, de filio hominis. Tradetur enim Gentibus: & flagellabitur, & conspuetur; & postquam flagellauerint eum, occident eum. &c. Quid obsecro, proponi potuit, dilucidius? Verum, vt videas quàm difficile intelligamus, id quod nostris, aut votis, aut cupiditatibus, aduersatur, sequitur. Et ipsi nihil horum intellexerunt: & erat verbum absconditum ab eis, & non intelligebant, quæ dicebantur. Hoc insigni Pleonasmò, rem esse prorsus stupendam, atque mirabilem, Lucas explicauit. Saul proculdubiò compertum habebat, Dauidem Regnum in futurum. Scio (inquit. 1. Reg. 24.) quòd certissimè regnaturus sis, & habiturus in manu tua Regnum. Idem fatetur de patre suo, Ionathas. 1. Reg. 20. At cum fidem, & constantiam verbi Dei, non ignoraret Saul: ad eò cœcutiebat sui amore, & regnandi cupiditate

cupiditate captus, & longius à recto abductus: vt nihil non moliretur, Dauidem è medio sublaturus. Vix enim credimus, vnquam euentura: quæ contraria sunt nostris cupiditatibus. Heu, quotusquisque credit, se mortalem, mortem, & iudicium strictissimum, subiturum? Quotidie corrumpimur, quotidie commutatur, inquit Hieronymus, & immortales nos esse, credimus. Achab, nõ credit Micæ, 3. Reg. 24. Iudæi, non credunt cæconato. Iohan. 9. Herodes, suis dolis, diuina consilia putat, posse labefactari: cùm scriptum sit. Consilium meum stabit, & voluntas mea fiet. Et iterum. Congregamini gentes, & vincimini: inite consilium, & dissipabitur: quia nobiscù Deus. Quorsum ergò spectabat falsa illa religio: vt & ego veniens, adorem eum? Quorsum ille furor: videns Herodes, quòd illusus esset à Magis, iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu, & infra, secundum tempus quod exquisierat à Magis?

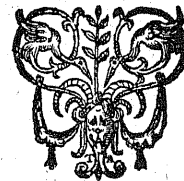
16 Inuentum igitur puerum Magi venerabundi, procumbentes, adorant: & à pertis Thesauris suis, offerunt ei Aurum,

rum, Thus, & Mirram. Primùm omniùm, vt doceant, quæ pietate, animi deiectione, veneratione, & cultu, Deus colendus sit. Quid facturus es vermibus, vulgi fex, & peccatorum sentina: si Reges procumbunt? Deinde, vt doceant, Christum non esse quærendum, vt temporariis, & mundi opibus locupletemur: eorum instar, de quibus scribit Paulus: Existimantes, quæstum esse pietatem. Et turbæ: quæ panum, ac piscium conuiuio, excepta à Christo, in deserto: nitebarur, eum, Regem deligere. De quibus Ioan. 6. scriptum est. Amen, amen dico vobis: quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducaistis ex panibus, & saturati estis, &c. Hanc etiam ob causam, abegit illum, qui tam prompto animo, in eius sese contubernium, & disciplinam dabat: inquiens. Magister, sequar te, quocunque ieris, &c. Certè vix sunt hodie, qui adeò aperte diuitiis inhiēt, ac nos, qui religione, & Ecclesiastica militia sumus insigniti: & qui mundo renuntiasse, ac rebus caducis, & interituris, laqueum mandasse videmur. Quapropter, formidandum est vehementer, ne nos, qui in tot opibus acquirendis speciem pietatis præferimus: similes his
simus

simus, de quibus scriptum est. Munus quodcunque est ex me, tibi proderit. &c. Præsertim cum tantum à Conditoribus, & Progenitoribus nostris, degeneremus: qui in summa paupertate, vitam: non in delitiis, & rerum omnium abundantia, transegerunt. Habentes (inquit Paulus) victum, & quibus regamur: his contenti sumus. Et iterum. In fame, & siti, in frigore, & nuditate, &c. Regium ergo est, Christum quærere, & insigni sanctimonia, & pietate esse præditos: non ut ditemur, Episcopatusque, ac pingues alias, & opulentas Ecclesiæ dignitates, consequamur: sed potius, ut nos, nostraque omnia, libenti, & alacri animo, ei offeramus: nempe facultates, si quas habemus. Nam qui eas, pauperibus erogat: aurum Christo offert. Et beneficentiæ (inquit Paulus) nolite obliuisci: talibus enim hostiis promeretur Deus. Animam præterea puritate nitentem, & crebris orationibus, & affectibus in Deum, conrendentem. Qui enim animum, virtutibus excultum, & ornatum: & orationis assidue contentione, & studio, cælos penetrantem, Deo offerunt: thus offerunt, omni Arabico thure, & eo quod fert Sabæorum

bæorum Regio pretiosius: de quo, scriptum est. Dirigatur Domine oratio mea, sicut incensum, in conspectu tuo. Qui verò carnem domant, & variis afflictionibus, & pœnis, de ea supplicium sumunt: coguntque renitentem, & recalcitrantem, obedire rationi, ac Spiritui: hi profectò, probatissimam mirram veræ mortificationis, Deo offerunt: de qua, scriptum est, Digiti mei, pleni mirra probatissima. Cant.
 5. Et iterum. Cor contritum, & humiliatum, Deus non despicias.

K

SEQUENTIS

Evangelici contextus,

Exegasis.

VT adimpleretur, quod dictum est à Domino per Prophetam: dicentem. *Ex Aegypto vocavi filium meum &c.* Testimonium hoc, sumptum est ex c. II. Osee. *Sicut mane transit: pertransiit Rex Israel.* Licet Hebraïca Biblia, quibus nunc utimur: hanc pericopem iungant ultimo versui capitis decimi: ut principium vndecimi, sint verba hæc. *Quia puer Israel, & dilexi eum: & ex Aegypto vocavi filium meum.* Non dubium est, vaticinationem hanc, ad literam intelligendam esse, de exitu populi Israëlitiçi ex Aegypto: quem Deus Exod. 4. filium suum primogenitum, vocat: & voce amantissima, eum frequenter appellare solet, cegula: id est, peculium: (ut omittam interim septuaginta illa nomina, amoris plena: quibus Hebræi dicunt, se à Deo, diuinis

*Cabala
numerant
70. no-
mina syna-
goge am-
issima, ab
Augustino
Nebis ex
plicata in
Esa. 118.*

diuinis in literis appellatos.) Hunc sensum inducit, ipse sacrorum verborum contextus: omnium sacrorum Interpretum, tam Græcorum, quàm Latinorum, commentariis confirmatus. Nec ambigendum est tamen: ad literam, etiam de Christo, diuinam hanc Osee Propheetiam, esse intelligendam. Hic enim, vnus est, ex insignibus locis sacrarum literarum, qui habent plures sensus literales. Qualis ille Paralip. 22. *Ego ero illi, in patrem.* Quem Paulus Hebræ. 1. de Christo interpretatur. Et illud Exod. 12. *Os non comminuetis ex eo.* Quod Ioan. c. 19. in Christum retulit. Et illud Psal. 8. *Ex ore infantium, & lactentium, &c.* Quem locum Christus ipse, in rem suam accommodauit, Matth. 21. Cùm enim duplex sit, sacrorum Oraculorum sensus literalis, siue historicus: quem scilicet Spiritus sanctus, Scripturæ diuinæ Author, per voces significari voluit: siue propriè accipiantur (quemadmodum Deuteronomij 24. quò loci lex repudij, his verbis præscribitur. *Si acceperit homo uxorem, & habuerit eam: & non inuenerit gratiam in oculis eius, propter aliquam fœditatem. scribet libellum repudij, & dabit in manu eius: & dimittet eam de*

domo sua) siue improprie, & metaphoricè (quemadmodum *Isaïæ 11. Habitat lupus cum agno: & pardus, cum hædo accubabit. Vitulus & leo, & ovis, simul morabuntur, &c.* Quæ sequuntur. Quæ ad literam, de Regno Christi sunt intelligenda: & de efferis, & barbaris nationibus, & gentibus: quæ iam per Euangelij prædicationem, cures effectæ: cum miti, & humili populo Christiano, in eandem fidem, & in eadem studia pietatis conspirabunt. Et puer paruulus, id est, doctor quispiam humilis, & secundum seculum ignobilis: putà Petrus piscator, & Matthæus Thelonearius: minabit eos.) Alter sensus est mysticus: qui si per literalem, & historicum adumbretur, & asseratur à Spiritu sancto: proculdubio, & ipse literalis est. Sunt enim sensus illi duo subordinati, vt vnus per alterum significetur. Quæ assertionem, atque doctrinam, esse indubitam: docent innumera diuinarum literarum testimonia. Quale est illud de Serpente æneo. Ioan. 3. de Iona. Matr. 12. de duobus montibus, & duobus Abrahamæ filiis. Galat. 4. de arca Noe 1. Petri 3. Vt omittam omnem fermè Hebræorum historiam, quam explicat Paulus

lus 1. Cor. 10. Quò loci apertissimè affirmat, finem legis fuisse Christum, ad salutem omni credenti. Quapropter Spiritus sanctus, quo dictante, diuinæ literæ sunt editæ: Sap. 7. vocatur vnicus, & multiplex. Sub vnus quippè literæ cortice, atque putamine multiplicem sensum, & incredibilem diuitiarum suarum copiã claudit, atque reponit. Non est igitur absurdum iudicandum, si sacri Auctores, plerumque in caput referant, quod de membris etiam est interpretandum: aut generalem Scripturæ sacræ sententiam, speciatim interpretentur: vt Vatablus, elegantissimus Auctor, annotauit, versans locum illum Psal. 8. *Ex ore infantium, & lactentium, &c.* Verùm hæc, alij alibi copiosius, & exactius: præsertim vir profectò pius, & eruditus Ioãnes Driedo lib. 2. de Ecclesiasticis scripturis, & Dogmatibus c. 2. Vocatio ergò populi Israëliti: ex Ægypto, adumbravit vocationem Iesu Christi ex eadem Prouincia. Conatus est tamen Oslander, caput illud vndecimum Osee, ad literam de Christo interpretari: sed superbè nimis iactans, se solum, locum illum intellexisse: Hereticorum more, vniuersos antiquos, pari-

ter & recentiores sacrarum literarum Tractatores, pro nihilo ducens. Cuius sententiam, & commentarium, sequutus est Isidorus, Episcopus Fulginas, in scholiis huius loci. Habet autem in hunc modum. Cum prius per Prophetam, Deus hortatus esset Hebræos, ut pararent se venturo Christo, vitæ candore, & nouitate: euulsis Idololatriæ, & cæterorum flagitiorum, quibus populus ille abundabat, spinis, atque radicibus: inquit: *Novate vobis nouale &c.* (ut agro cordis expurgato, & exculto, cum fructu, venturi, & docturi Christi, diuinam sementem exciperent:) transit in principio cap. 11. ad ipsum Christum, dicens. Sicut mane transit, transit Rex Israël. Aut (ut alij vertunt) sicut mane, pereundo perit: aut extirpando, extirpatus est Rex Israël. Non enim est sermo de Ela, Rege Israëlitico: sed de Christo: ut sensus sit. Cum venerit Doctor iustitiæ, Christus: oportebit, temporis articulum obseruare, & presentis eius opportunitate uti. Versabitur enim breuissimo temporis spatio inter mortales: & non aliter ac aurora, quæ statim elabirur, præcedit diem: presentia eius corporalis, præcedet Evangelicæ

gelicæ promulgationis gloriam. Quæ perinde ac splendidissimus, & fulgentissimus dies, Christo è medio sublato, & cælos inuecto: missoque Spiritu sancto: longè, latèque illustrabit vniuersum terrarum orbem. Christus enim, Redemptor noster, anno 33. exacto vitæ suæ innocentissimæ: Crucem adiit: & tribus annis & dimidio, docuit. *Hæc autem* (inquit diuinus Vates *admoneo: quia puer Israël est &c.* Hoc est: quia populus Israëliticus, rudis, et puerilis est: aliorumque sententias & opiniones sequitur: à quibus non nunquam abductus, seducitur. Quò fit, ut cum Herode turbetur: & à Pontificibus persuasus, petat Christum crucifigi. Verùm cum hæc ex ignorantia peccauerit: non possum non cum diligere propter futuram pœnitentiam, & antiquam Patrum, ac Maiorum suorum pietatem. Atque eam ob causam, ex Ægypto vocavi filium meum. Id est, cum ad asserendam eorum libertatem, misissem filium meum Iesum: ne eius mortem, cum Herode fauientes, maturarent ante tempus à me præfinitum ab æterno: nisi quidem primum infantem, & puellum Iesum,

peregrinaturum in Ægyptum, vt furenti Tyranno subtraheretur: ac deinde extrinſto Tyranno, Ex Ægypto vocauit filium meum. Hæc illi.

18 Verùm vt hunc locum, & multos ei in diuinis literis parallelos, & ſimiles, pariter interpretemur: conſentaneum eſt, vt ſemel ad vnguem explicemus, quo pacto ſacrarum literarum Vaticinia, dicantur, re exhibita, atque completa. Sic enim, diuini Euangelicæ hiftoriæ Scriptores, loquuntur: *Vt adimpleretur quod dictum eſt per Prophetam, aut Prophetas: ſiue vt Scriptura impleveretur, dicens, &c.* Accidit porrò id dupliciter. Primum, cum ea, quæ archanis in literis prædicantur, iuxta intentionem Spiritus ſancti, à quo potiffimum ſunt editæ, re exhibentur, atque præſtantur: ſiue id Spiritus ſanctus intenderit, ac designauerit, per hiftoricum, & literalẽ ſenſum: ſiue per myſticum, in literali reconditũ, atque latentem, ſed multò magis ab ipſo Almo Spiritu aſſertum, intentum, ac designatum. Sunt enim multa nuda Vaticinia, quæ præter nudam hiftoriam, nihil contineant abſtruſum, & archanum: quale illud Micheæ, quod paulò ſuperius

rius elucidauimus. *Et tu Bethlechem, terra Iuda &c.* Quibus verbis tantum prædicat diuinus Vates, naſciturum eſſe Chriſtum, in Bethlehẽ. Et illud alterum. *Iſa. 7. Ecce Virgo concipiet, &c.* Tantummodò enim vaticinatur Iſaias his verbis, atque ſignificat, Chriſtum, oriturũ eſſe ex virgine. Sunt tamen vaticinationes alię, quę præter literalem ſenſum, & hiftoricum, aliũ habeant abditum & latentem: nõ aliter ac nucleum, literę putamine comprehẽſum. Quale eſt ſacrum illud de Salomone, & de Chriſto (cuius typum gerebat Salomon) vaticinium 2. Reg. 7. *Ego ero illi in patrem, & ipſe erit mihi in filium,* Et illud alterum *Exod. 12. Os non comminuetis ex eo.* Quod profectò quotannis à Iudæis, in Paſchali ſolemnitate obſeruatum: in Chriſto (cuius agnus ille imaginem adũbrauit & præſetulit) impletum eſt. Sic etiam Prophetia hæc Oſeę accipiẽda eſt. Nam ad literam loquitur de populo Iſraëlitico, quẽ Deus optimus, maximus, ab Ægypto reuocauit. Myſticè verò, de Chriſto filio Dei legitimo, & naturali: quem filius ille adoptiuus, ab Ægypto reuocatus, præſignabat. Quòd ſi literalis Scripturæ ſacræ ſenſus iſt eſt, qui aſſeritur

tur, & intenditur ab eius potissimo Authore, nempe, ab Spiritu sancto: profectò mysticus sensus, historicò, & literali significatus, & ab Almo Spiritu potissimè intentus, assertus, & designatus, literalis etiam dicendus est. Intererit verò sic inter purum literalem, siue historicum, & literalem mysticū: quòd ille per verba, hic autem per res ipsas, à Spiritu sancto significatur. Dicuntur præterea Scripturæ, re exhibitæ, atque completæ: quando ea fiunt, quæ in ipsis quidem Scripturis sacris prædicuntur: verum non his applicantur, quibus primariè, & propriè, iuxta Almi Spiritus intentionem, & mentem, conueniunt. Tribuuntur tamen aut rebus, aut personis similibus: quibus non minùs quadrare videtur, quàm his, quos primò, & principaliter, suæ orationis serie, & stilo, cõprehendit Spiritus sanctus. Quale est illud Matth. 17. *Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Isaias, dicens. Populus hic, labijs me honorat, cor autem eorum, longè est à me. Et Matth. 13. vt adimpleretur in eis Prophetia Isaiæ, dicentis: Auditus audietis, & non intelligetis, &c.* Hæc enim, & similia, etsi in vniuersum, & in genere his conueniant, qui similes, & pares sunt moribus, his,

his, ad quos orationem habebat Isaias: primò tamen, principaliter, & propriè, eos vult Spiritus sanctus perstringere, & notare, quos diuinus Vates alloquitur, sui temporis Iudæos. Vulgò autem recepta, & vsitata est hæc loquendi formula: vt cum ea, quæ dicuntur, aut fiunt, rebus pridem dictis, aut factis sunt similia: hæc, illa esse ad literam (*Hispanicè, al pie de la letra*) dicere, quæ olim dicta, aut facta esse, memorantur. Pollicetur quispiam, in diuinarum rerum tractatione, res ingentes: habetur de illius commentationibus, magna expectatio: at his in lucem productis, nihil affert, quod non sit tenuè, exile, & multum infra omnium expectationem, & spem. Videtur, in hoc Auctore completum, illud prophani Vatis.

Parturient montes: nascetur ridiculus mus.

Quod quidem Horatius, de peculiari quodam Poëta, qui bellum Troianum canere instituebat, dixit. Per accommodationem verò, personis, & rebus similibus, eleganter aptatur. Implorauit quispiam in conflictu literario, alicuius Doctoris patrocinium: cuius ope existimabat, facile se aduersus

Ante

Antagonistas staturum : quem tamen cernit , ad primum statim congressum , succumbentem , & consilij inopem : aptè dicit. Videtur , in Patrono hoc nostro cõplerum , illud Comici.

Huic opus est Patrono , quem ego defensorè paro.

Agit quispiam de patre , miro amoris ardore erga filium affecto , quem vnice amat. dicitque. Videres hominem , omnia negligentem , nihil curantè , vni huic rei mirificè intentum , vt præsentì filio delectetur , cumque apud se habeat , & videat : vsque adeò , vt in illo rectè completum dicas , illud Maronis.

Omnis in Aschanio , chari stat cura parentis.

Sunt qui hoc secundo modo , hunc locum Osæ , Christo conuenire existiment : nempe , per accommodationem. Cæterùm superior Commentarius videtur exactior : quem sequutus est Hieronymus. Sunt etiam qui hac loquendi formula , hoc est , per accommodationem , dicat , ad Christum pertinere illud Psal.

77. *Aperiam in parabolis os meum , &c.* & Apostolis illud Psal. 19. *In omnem terram exiuit sonus eorum , &c.* Et Infantium cædi , quam Herodes in Bethlehem , & in omnibus finibus eius exercuit : illud Hiere. 31. *Vox*

in

in Rama audita est , &c. Qui profectò interpretandi modus , facilis , & expeditus est : modò ne per accommodationem dicta intelligamus , quæ ex professo ab Almo Spiritu , de Christo , tanquam de Ecclesiæ capite , & scopo legis , sunt asserta. Quæ in re , maximo delectu , atque iudicio , est opus. Nec est existimadum , Ægyptios , apud quos hodie etiam celebris est locus , & maxima veneratione cultus cui , *Matavea* , nomen est : in quo puellus Iesus , cum dulcissima matre , & sacratissimo patre , & nutritio Ioseph , exul , & profugus habitauit : non procul à Cairo vrbe , eius nunc Regni Principe , experites penitus , & ignaros diuinæ Incarnationis fuisse. Diuus quippè Dorotheus Martyr , & Tyriorum Episcopus , in Synopsi affirmat , Hieremiam , diuinū Vatem , summa ab eis Religione cultum : eiusque Reliquias , Magnum Alexandrum , condita in Ægypto nominis sui vrbe , ex Tanni , celebri Ægyptiorum ciuitate , in eam , Religionis , ac patrociniij causa , intulisse. Locum verò , ab Alexandrinis Tetraphylum , appellari : prodit Sophronius Patriarcha cap. 77. Prati spiritualis. Ab eoque Vate instructos Ægyptios

*Concordat
Epiphanius
in vita
Hieremia*

*Anisium
vrbis Gal
lea, vulgo
El Puy.*

ptios, inquit Dorotheus, Deum ex Virgine oriturum, didicisse: eamque, ex legitimum Infantem, hospitij inopia, in praesepio reclinaturam. Quamobrem Aegyptij etiam Diui Dorothei tempestate, Virginem in lecto, & Infantem in praesepio, adorabant. Quod sit, vt recepta Anisij opinio, de Imagine illa sacra diuæ Virginis Mariæ, quæ summa veneratione culta, in Ecclesia Principe seruetur: manu sacri huius vatis, Hieremæ, confecta: quæ puellum Iesum, sine gestat: vera esse possit, cum ab Aegypti Soldano, Principi de Pollinac, dono data feratur: & locum illum sibi sacrum, & effigiem, maximis, & frequentibus miraculis, Virgo beatissima illustret. Admonuimus nos testimonij huius diui Dorothei (quod maximè sacrae illius statuae venerationi fauet) illustrem, & piensimum, Ecclesiae summæ Thesaurarium (vt vocant) siue Sacristam: cum diuinam illam Effigiem beatæ Mariæ, celebrato etiam Sacro, effemus venerati hoc anno 1580. cuius potissimum ope, ex apertissimis periculis, & Hereticorum inuasionibus frequentibus, sumus erepti, & liberati: ductu obseruandissimi, & religiosissimi patris,

tris, Domini Petri de Monte, meritissimi Prioris Cartusiae de Castris: viri optimi, eruditi & praestantes.

19 *Tunc Herodes, videns, quod illusus esset à Magis &c.*) Ex vi, & significatione aduerbij huius, tunc, videtur, Euangelicæ orationis series, & continens, ac perpetuus ductus, postulare, statim post Praesentationem Domini in templo, hoc est, post quadragesimum diem ab eius ortu: Herodem intellexisse, Magos, quos ille forsitan illusos arbitrabatur, nec pro pudore ausos Hierosolimam reuerti: inuenisse quidem sacrum Infantem: intellectis tamen suis insidiis, nihil ei renunciaffe. Nam cum multi rumores de natiuitate Christi iactarentur, quos partim Pastores, partim Magi in vulgus ediderant: illo potissimum Purificationis die, praedicantibus eius magnitudinem, ac diuinitatem, Anna, & Symeone, his qui expectabant redemptionem Israël: fama de eius ortu, vulgata, & confirmata est: quæ non potuit non Herodis Regiâ, & Tyranni patentissimas, ad hos potissimum rumores, aures, penetrare, & attingere: praesertim cum hæc Hierosolymis accidissent. Quo effectum est, vt furore,

& cęstro pereitus: missis satellitibus, Bethlehemiticos Infantes occiderit. Æthiopes verò (quos Abyssinos vocamus) puellorum sacrorum numerũ, quatuordecim millium fuisse, affirmant in Canone Missę, quam more, & ritu suo celebrant. Potest tamen aduerbium tunc, commodè ad id tempus referri, quo superatis apud Augustum filijs, Roma Hierosolymã reuersus est: propter vřitatas, & crebras, diuinarum literarum anticipationes, & recapitulationes. Nam etsi nulla historia prodiderit, Romam hoc tempore, ab Augusto Herodem reuocatum: narrat tamen Iosephus, circa hæc tempora, accusantibus filiis, compulsus esse, causam Romę apud Augustum dicere: eoque esse profectum. Cũ verò rediisset victor: re forsitan, cum Augusto communicata: bienniò post Magorum aduentum, aut circiter, infandum hoc, & immane facinus, ausum. Quòd si statim post quadragesimum ab ortu Christi diem, & fugam eius in Ægyptum, Infantes sustulit: verba illa (*mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu, & infra: secundum tempus, quod exquisierat à Magis*) sic sunt intelligenda,

da quemadmodum superiùs subindicauimus: & volunt Euthymius Zigabonus, & Canus Episcopus Canariensis. Nempe, vt illa Pericopes (*secundum tempus, quod exquisierat à Magis*) nō referatur in omnia verba præcedentiã: sed tantũ in particulam illam (*& infra.*) Legendum enim est in hunc modum. *Mittens, occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu.* Et facta hoc loco, hypodiastole: inferenda sunt verba sequentia (*& infra, secundum tempus, quod exquisierat à Magis.*) Si verò quęras, quorsum bimulos occiderit: cũ cõpertum haberet, paucis antè diebus, visam à Magis stellam? Respõdeo. Forsitan eorum verbis fidem non habuit: cũ apertè ab eis esset delusus. Aut forsitan, ea sæuitie & immanitate, qua iussit occidi pueros: non solũ in Bethlehem, verũ in locis quoque collimitaneis, atque finitimis, locum extendens: extendit etiam, & prorogauit tempus, vt in biennes quoque, & innoxios Infantes, parricidiũ exerceret: hoc ita Deo permittente, vt plures in suam gloriã, & puelli Iesu, eximiis laureis decorandi: tanquam Euangelij, & Martyrum primitiæ, gloriõse occumberent.

De quibus, elegantissimus Poëta Prudentius, dulcissimè cecinit.

Saluete flores Martyrum:

*Quos lucis ipso in limine,
Christi Insecutor sustulit,
Ceu turbo, nascentes rosas.*

Vos prima Christi victima,

*Grex immolatorum tener:
Aram ante ipsam simplices,
Palma, & coronis luditis.*

20 Quòd verò impij, & non minus quàm ipse Herodes, sæui, impuri, & immanes Anabaptistæ, Historiam hanc Magorum, expungendam esse affirmant ab Euâgelio Matthæi: quòd nec de Magorum aduentu, nec de Infantium interitu, Iosephus, aut alius quispiã prophanus Auctor meminerit: Respõdemus primum omnium, sacrarum literarum fidẽ, à Spiritu sancto, illarum Authore: non ab Æthnicis, & prophanis Scriptoribus, esse petendam. Deinde Egesipum, vetustissimũ historicum, affirmare: Iosephum, multa, & præclara facinora, insignesque sui temporis euentus, partim obliuione, & incuria: partim data opera, scientem,

ac vo-

ac volentem, præteruisse. Tacuit enim Christi resurrectionem: descensum Spiritus sancti, in Apostolos: ac multa alia. Tertio, Chalcidium Platicum, (cuius testimonio superiùs vsi sumus) Magorum aduentus, adorationis, & munerum, & ortus syderis meminisse: Macrobius prætereà, ac Dionem Cassium Nicænu, biennes ab Herode Infantes, occisos, commemorasse: Hic quidem in vita Augusti: ille verò, libro Saturnalium. 2. c. 4. Cùm enim facetias, & apophtegmata Augusti referret: incidit in historiam bimulorum Infantium, quos Herodes in Syria (cuius pars est Iudæa) occiderat: inter quos, proprium quoque filium sustulit. Quod cùm audisset Augustus: Macrobius, eum dixisse, tradit. Præstat Herodis esse porcum: quàm filiũ. Nam cùm esset profelytus: Iudæorum ritu, à porcinis, abstinebat. Hæc eadem refert Philo Annianus. Tanta verò sæuitia, & crudelitate, Herodes, nõ solùm in Iudæos: sed in suos quoque, grassatus est: vt vxorem propriam, Marianem nomine, nobilitate, & pulchritudine insignem: & duos, quos ex ea filios susceperat, Alexádrum, ac Aristobolum: & quinto ante mortem

L 2

suam die, tertium quoque filium Antipatrum, interemit: quē, habebat in vinculis. Excogitavit prætereà, facinus inauditum. Captos enim totius Regni viros nobilissimos, & in vincula cōiectos: præcepit foreri Salome, eiusque marito Alexe, vt simul ac infœlicem animam efflasset, interficeret; vt vel inuiti, Iudei, eius funus lachrymis prosequerentur. Iugulauit etiã affinem suum Iosippum, virum innocentissimū. Ob quas crudelitates (quas Iosephus lib. 17. antiq. c. 10. & lib. 18. c. 11. & de bello Iudaico lib. 2. c. 21. prosequutus est) sed potissimum ob necem Innocentium) vt Eusebius censet lib. 1. Historiæ Eccles. c. 8.) vermibus scærens, disenteria, podagra, & incredibili dolorū vi obrutus, miserè extinctus est. Philo author est, ab eodē sublatum esse Senatum illum supremum Iudæorum: quem ipsi, *Sanhedrim*, vocant: quod etiã sub antiquis Regibus olim, & mox sub Ducibus, & pontificibus, viguerat: occisosque Senatores illos illustres, ac præclaros: & eorum loco, profelytos quosdã, subrogatos: quorum Princeps fuit Amaleus, quidam profelytus: propter eximiã sacrarum literarum cognitionem, ei mū-

neri

neri præfectus. Quàm verò infirmum sit, hoc Parabaptistarum argumentū: quàm porro futile, & indoctum: probant multa alia, quæ Christo nato acciderunt insignia, atque præclara, & memoratu digna, quæ à prophanis Auctoribus, obliterata, & posterorum memoriæ subtracta sunt. Imò verò si quis prophanas Historias, & Æthnicos Auctores consideret: videbit, communi quadam Gentilium Auctorum conspiratione, & consensu, res à Christianis gestas, præteriri. Quòd si quis forsitan, aliqua ineuitabili ratione rerum nostrarum meminit: trãscursim, properanter, & parcè nimis eas attingi. Diuinus siquidem Epiphanius, in Zacharia Author est (quem sequutus est Nicephorus lib. 1. c. 14.) circa hæc tempora. Herodem, maxima cōtentione, & studio, Ioannem Baptistam extinguere voluisse: cum ortus eius miracula, in dies fama increbrescente, vulgarentur: Atque eam ob causam diuam Elisabeth, cum sacra prole (quæ annum tantum & dimidium ea tēpestare agebat) profugã, in antro & spelæo quodam, cum filio latitasse: quam cum Zacharias coniux, nolisset prodere: ab atrocissimo Tyranno Herode,

L 3

inter tēplum & altare , ea propter occi-
sus est. Quid commemorem virginem,
puellum sacris papillis admotum , vlnis
gestantē, Augusto. à Sybilla in Sole ostē-
sum, iussūque adorare Infantem, Deū?
Cuius Historiæ tamē, Eutropius, & Oro-
sius li. 6. c. 16. & Innocētius Papa Serm.
3. in feriis diei natalitij Christi Domini,
& Seruatoris nostri, meminerūt? Quid
quod circa hæc tempora Oracula defe-
cisse, Plutarchus libello de defectu Ora-
culorum, ingenuè profitetur? Narrat e-
nim inter alia, Epitherse, Emiliani Rhe-
toris patre, in Italiam contendente : cir-
ca Echinidas Insulas, vento quiescente,
& naue fluitante , ad Paxas deuenisse:
vnde auditam esse vocem, Thamum, in
clamantis. Erat autem is, Aegyptius, na-
uigij gubernator: cuius nomen, pauci ex
vectoribus nouerāt. Cūque tertio vox
illa, Thamum in clamasset : respondisse
tandem Aegyptium, & quid vellet, per-
contatum: audisse. Cū ad Palodes per-
ueneris. Pana magnum, mortuum esse,
nuntiabis. Cū igitur eò peruentū esset,
ventūque quieuisset: Thamum ex pup-
pi, in terram exclamasse, vt audierat: Pa-
na magnum, mortuū esse: sequutūque
esse,

esse, non vnus, sed multorum gemitum,
admiratione mixtum. Addam verò Plu-
tarchi verba. Et quod multi (inquit) ad-
fuisent, famam celeriter Romam diffi-
patam esse: Thamūque à Tiberio Cæ-
sare accersitum. Tiberium verò, vsque
adedò huic rei fidem adhibuisse : vt quis
ille Pan esset, interrogaret, & quæreret
&c. Igitur indocti Parabaptistæ, frustra
nobis & indoctè obiiciunt, Iosephi, &
prophanorum Scriptorum silentium de
nostris rebus: Nam quod addunt, non
esse verisimile, tam præclaram, & illustrē
Historiam, tres alios Euangelistas, omif-
suros : æquè est indoctum, & impudens
argumentum. Nam eodem pacto proba-
ri potest, Christum, minimè Lazarum
quatruduò post mortem, vitæ restituis-
se: quam tamen Historiam, ipsi recipiūt.
Nam tantum Ioannes eius meminit. Ve-
rùm hæc alibi fusiùs.

PL *Vox in Rama audita est: ploratus, &
vllulatus multus. Rachel plorans, &c.* Sunt qui
putent, hunc locum, per accommoda-
tionem, à beato Matthæo citari : eo pa-
cto, quo superiùs. n. 18. Scripturas, per ac-
commodationem impleri diximus. Pu-
tant enim, sermonem esse de populo Is-

raëlitico, in captiuitatem abducto. Nam Rachel, mater fuit Benjamin: cuius tribus censebatur, cū tribu Iuda: cuius partes, sequuta est in diuisione, & schismate Regni, sub Roboam: & auia Ephraim, quo nomine diuinæ literæ, decem alias tribus intelligunt. Sed non dubium est, ca. illo. 21. Hieremiæ, vnde testimonium hoc sumptum est: agi de aduentu, & ortu Saluatoris, & de vocatione Gentium, & de libertate generis humani. Hæc verò tanta sacramenta sub typo populi Israëlitici, in captiuitatem abducti, proponuntur. Cū enim prædixisset lætitiā, & incunditatem, longo postliminio in patriam redeuntium, ex captiuitate Babylonica: inquit, *Tunc lætabitur virgo in choro: inuenes, & senes, simul: conuertam luctum eorum, in gaudium, &c.* inquit, tempore veræ libertatis, assertæ per Christum (cuius typus fuit liberatio à seruitute, & captiuitate Babylonica) futuram Bethlehemiticorum Infantium cædē: audiendamque esse vocem matronarum lugētium, ob extinctos puellos, ei similem, quam edebant, cum sui filij, captiui Babylonem abducerentur. Itaque commodè prophetia hæc, de duplici matronarum

narum luctu, intelligi potest: sicut illa, Ex Aegypto vocaui filium meum: de vocatione populi Israëlitici ex Aegypto, & de reuocatione Christi. Vox, inquit, in Rama. Interpres Matthæi reliquit vocem ipsam Hebraicam, quæ propria vrbis Rama, Sortis Benjamin, propè Gaba, esse potest: (vt constat Iosue. 18. & Iudic. 19.) quam rexdificauit Baasa, Rex Israël: & appellatiua, à radice *רומ*: idest, exaltare, &c. inde Rama, idest, excelsa. Vnde, sensus est. Vox longè, lateq; edita, in excelsa audita est. Ploratus, & ululatus multus. Hebraïca habent. *Planctus, & fletus amaritudinum: idest, amarissimus*: quod eleganter per vocem illam, multus, explicatum est. Rachel, plorans filios suos. Vsurpatur verò hoc loco Rachel, Methonimicos: pro agro Bethlehemitico. Ponitur enim contentum pro continente. Nam Gen. 35. in agro illo sepulta traditur: eum edito filio suo Benoni, naturæ concessisset. *Et noluit consolari, quia non sunt.* Hebraïca habent: quia nō est: scilicet, nec vnus quidem superstes.

22 *Defuncto Herode, ecce, Angelus Domini apparuit in somnis, &c.* Iosephus lib. 17. antiquit. cap. 10. auctor est, Herodem re-

gnasse annis septē & triginta : cuius Regni anno. 32. natus est Christus. Cumq; paucis post ortum suum sacratissimum, aut diebus, aut mensibus, in Aegyptum concesserit: par est, quinquennem, eum Iudæam reuertisse. *Audiens, quod Arche, laus regnasset, &c.* Archelai meminimus supra. num. i.

23 *Vt adimpleretur, quod dictum est per Prophetas: quoniam Nazareus vocabitur.* Cōstanter legunt vniuersi, Græci, ac Latini codices, per Prophetas: plurali numero. Nec putandum est, Prophetas aliquos obsoletos citare Matthæum hoc loco: quorum libri, aut temporum, aut bellorum iniuria interciderint: vti censet Chrysoftomus. Nec rursus Prophetarū nomine, intellexisse Matthæum, tertiæ classis Prophetas: vt vult Osiander: cui antiquum est, sua somnia, atque figmenta, pro diuinis fermè Oraculis; simplicibus obtrudere: idque quàm arroganter? Triplex namque ferunt esse in diuinis literis, Prophetarum genus: Eorum primum, qui, cum res postulabat, Deum consulebant: illosque sacratissimum nomen, Suis Oraculis, & Responsis, dignabatur. Hos Hebræi, priores Prophe-

tas

tas appellant: in quorum numerum reponunt Mosem, Samuëlem, atque alios, quos prisca ætas, Videntes nuncupauit. Secundum, eorum, qui quamuis nō haberent tam familiaria diuina Oracula, vt illius Responsis vterentur, cum vellet: per eos tamen, quando erat opus, Deus suum populum admonebat. Hos vocant Hebræi, posteriores Prophetas: Eliseum, Isaïam, & cæteros. Tertium, illorum, qui etsi ipsi non essent clari vaticinio; sacrorum tamē Vatum prædictiones, & Vaticinia, peculiari Dei spiritu interpretabatur. Hos Paulus ad Cor. vocat Prophetas Hebræi verò, Prophetarum filios, eosdem appellant. Hos vult Osiander, Prophetarum nomine, hoc loco Matthæum intellexisse: sed falsò. Nam si hi (ex loco illo Isaï. ii. *Et flos de radice eius ascendet*) intellexerunt, Messiam, Nazareum vocandum: profectò nunquam Hebræorum Senatus, tam confidenter Nicodemum, Christo fauentem, repulisset: inquires. Scrutare Scripturas: & vide, quoniam à Galilæa, Propheta non surrexit. Nec Nathanaël Ioan. i. mirabundus, dixisset. A Nazareth, potest aliquid boni esse: Non enim rationi est cōsenta

senta

sentaneum: Hebræorum doctissimos, has sacrorum Interpretum expositiones, & sententias, ignorasse. Quapropter, in primis, obseruandum est: particulam illam, vt. (quemadmodum superius cap. 1. obseruauimus nu. 46.) hoc loco, non dicere causam finalem, sed rerum consequentiam: & quòd aptè, Nazarei nomē, iuxta Scripturas, Christo conueniat, & quadret. Nec aspernandum esse, nomen Nazareni: etsi ludæi imperiti, & diuinarum Vaticinationum ignari, illud ludibriò habeant. Deinde, quòd nomen vrbis Nazareth, sacris in literis veteris testamenti, non inuenitur: siue ob loci obscuritatem: siue quòd labente ætate, nomen mutauerit. Vnde non satis constat, quibus literis, Hebraicè scribatur. Quòd si per literā Zaim, scribèdum sit: tūc, נזירי *Nozir*, nomen, hoc est Nazarei, siue Nazareni, idem erit quod sanctus, aut separatus, & consecratus Domino, aut coronatus. Sanctum verò futurum, Messiam: vniuersæ diuinæ literæ testantur: præsertim, Danie. 9. Qui verò hanc Orthographiam sequuntur, putant, Euangelistam alluisse ad verba Angeli: qui de Samfone sermonem instituens Iudic. 13. ita inquit. Quia Nazareus (Hebraicè

נזיר *Nexir*,) Dei puer erit iste. Id enim de Samfone dici ad literam: mysticè verò, de Christo, qui verus est Samson. Atque eam ob causam (dicunt) Matthæum dixisse, per Prophetas: quòd liber Iudicum, opus sit Prophetarum, sibi inuicem succedentium. Quòd si his obiicias titulum Crucis Christi, quod extat hodie Romæ, in Æde Diuæ Crucis in Hierusalem: vbi nomen Nozri, non per Zaim, sed per Zadic, scriptum est, Respondent, non esse sumendum argumentum ex Orthographia, quam faber quispiam lignarius, rusticus, & ineruditus, rudibus & impolitis literis, titulo Crucis inscripsit (vt solent hodie tituli scribi, qui eorum tergo affiguntur, qui Romæ publicè vapulant: grandibus quidem, sed deformibus, ac impolitis literis.) Cæterum (vt ingenuè fatear) ingeniosa hæc videtur, & pia: & prætereà, probabilia. Verùm ego pro comperto habeo, rectam Orthographiam esse illam, quā modò conseruat titulus Crucis: licet rudibus, & impolitis literis, ligno incisus: quem nos Romæ, nō videre cominūs, sed eminūs adorare meruimus. Habet autem in hūc modū. יהושע הנצרי מלך היהודים *Iehosuah hanozri melech*

melech ha Iehudim. Id est: Iesus Nazarenus, Rex Iudæorum. Vbi vox, Nozri, per litteram Sadic, siue Zadic (quam alij proferunt) (צ) descripta est. Quod fit, ut viri docti suspicentur, urbem Nazareth, in lib. Iosue, vocari Hasor, vel Henasor: aliquot postea literis, aut subtractis, aut mutatis. Nam urbs hæc, in tribu Neptalim, sita est: & habet illius nomen, in medio dictionis, litteram, Sadic, per quam, Christi cognomen, non solum in Crucis titulo: verum in priscorum quoque Rabinorum Commentariis, scribitur. Iuxta quam Orthographiam, apertissimè Nazarei nomen tribuitur Christo Isai. II. quo loci nos legimus, *Et flos de radice eius ascendet*. Nam pro flore, Hebraïca habent vocem נֶסֶר Nesper: quæ significat florem: vel potius (ut Symmachus, & Theodotion, & Aquila, vertunt: teste Hieronymo) germen. Quo etiam pacto, eandem vocem vertit ipse Hieronymus, Isai. 6. *Germen plantationis meæ: opus manus meæ, &c.* Et Danie. II. *Et stabit de germine radicū eius, plantatio, &c.* Est enim Nesper (ut vult Rabbi David Kimhi) planta nouella, & tenera. Quod verò locus ille Isai. II. loquatur de Christo: satis ostendit

ostendit Chaldaicus Paraphrastes: qui eūdem, ita reddidit. Et egredietur Rex, de filiis Isai. & Christus, de filiis filiorum eius crescet. Et rectè quidem, vocatus est Christus, planta tenera: crescens in dies flos, aut germen: quod absque vlla corruptione, ex Virgine intacta ortus fuerit, ut planta è terra: quodque nullam habens peccati vetustatem, germinis, aut floris in morem floruerit, atque viuerit: odoris suauissimi fragrantiam, longè, lateque spargens. Quapropter, sicut teste hoc Vaticinio insinuaturn est, Christum in Bethlehem nasciturum: cum dicitur. *Egredietur virga de radice Iesse*. Ita etiam insinuaturn est, eum, in urbe Nazareth, educandum: cum dicitur. Et Nesper, id est flos, de radice eius ascendet. Diuus autem Hieronymus, hūc eūdem locum Isaiæ versans in suis Commentariis: ingenuè fatetur, Hebræorum doctissimos arbitrari, ex hoc loco sumptum esse, quod in Euangelio Matthæi omnes quæerunt Ecclesiastici nec inueniunt, vbi scriptum fit: *Quoniam Nazareus vocabitur* (etsi eorum sententiam, ipse magis probet: qui Nazarei nomen, per, Zain, describendum, censent. Cæterum

Cæterum, quamquam hoc tantum Isaïæ loco, Christus vocatus sit *Neser*: Evangelista tamen citavit Prophetas, quod alij Prophetæ, nomine idem significante, Christum appellauerint: nempe *nez Semah*: quam vocem, germen interpretatus est Hieronymus, Hierem. 13. & 33. & Isaï. 4. Loquuntur autem his in locis Hieremias, & Isaïas, de Christo: quæ vocant, germen. Et Zachariæ. 3. quod loci nos legimus: Ecce, ego adducam seruum meum Orientem: Et c. 6. Ecce vir Oriens, nomen eius (quibus in locis, cunctis consentientibus, de Christo fermo est) pro nomine, Orientis, vox (*Semach*) collocata est: quæ magis significat germen. Potest etiam verti *neser*, à radice *nez* custos: quemadmodum vertit eam, Interpretes Iob. *Quid faciam tibi, o custos hominum?* Potest etiam verti destructor, aut deuastator: nam, *Nasar*, & seruare, & vastare, significat. Vtrumque autem mirificè conuenit Christo, & deuastare, & destruere peccatum (sicut Isaï. 8. scriptum est. *Voca nomen eius, spolia detrahere & c.*) & homines custodire, atque seruare: vnde & Iesu, siue Saluatoris nomen, illi inditum est.

*Laus & imperium Christo in æternum
& vltra, Amen.*

LOCI DIVINARVM literarum libello hoc o- biter explicati.

- Qui egrediebatur & non reuertebatur donec sic- Gene.
caretur aqua. c. 8. pagina. 85. virgoque pal-
cherrima. c. 9. p. 83. vt coniectoris veritas pro-
baretur. c. 40. p. 82.*
- Et perrexit puella vt vocaret matrem. Exod. 2. Exod.
p. 85. Ego Dominus qui apparui Abraham &
Isaach & Iacob in Deo omnipotente & c. c.
6. p. 79. os non comminuetis ex eo. c. 12. p.*
- Orietur stella ex Iacob & c. numer. 24. p. 111. Num.
Hæ sunt generationes Phares. Ruth. 4. p. 39. Ruth.
Vsq̄ue in diem mortis suæ. 2. Reg. 6. p. 85. Reg.
De Phadaia nati sunt Zorobabel & Semei. 1. Pa Para.
ra. 3. p. 33. & 34. & 35.*
- Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substan- Pfsal.
tia mea tãquã nihilũ ante. Pfsal. 38. p. 60. vni
filij hominũ mendaces filij hominum in stateris,
& c. pfsal. 61. p. 63. Donec ponã inimicos tuos.
Pfsal. 109. p. 85.*
- Ecce virgo concipiet. Isaï. 7. p. 83. Sume tibi li-
bram grandem & c. Isaï. 8. p. 132. & 133. Cu-
ius imperiũ super humerũ ei⁹. Isaï. 9. p. 72. habi-
tabit lupus cũ agno & pardus cũ hædo accu-
M*

- babit. Isai. 11. p. 148. vox dicentis clama, & dixi, quid clamabo? Omnis caro foenum &c. Isa. 40. p. 63. Egre dietur ut virgultum coram eo. Isa. 53. p. 72. Generationem eius quis enarrabit. Isai. 53. p. 15. vocabitur tibi nomen nouum. Isa. 62. p. 77.*
- Iere.** *Scribe virum istum sterilem &c. Ier. 22. p. 31. & 32.*
- Dani.** *Ecce quasi statua vna grandis &c. Dani. 2. p. 57. & 58. Videbam & ecce arbor in medio terra, &c. Dani. 4. p. 117.*
- Osec.** *Ex Egypto vocaui filium meum. Ose. II. p. 153. & 146.*
- Mich.** *Et tu Bethlehem Ephrata, &c. Mich. 5. p. 118.*
- Lucas.** *Qui fuit Heli. Luc. 3. p. 45.*
- Paul.** *Dico Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis &c. Rom. 15. p. 128. & 129.*

INDEX

INDEX RERVM ET SENTENTIARVM quæ hoc libello continentur.

A

- ARONIS filij, Moisi attributi.** pagina 36.
- Aditione, & subtractione, & mutatione literarum, multa archana diuine li-
ere indicant.* p. 14
- Adoptio Hebraeis etiam ante legem & alijs gentibus familiaris.* p. 39
- Adorare quid.* p. 140
- Ægyptij non fuerunt expertes diuina incarnationis.* p.
- Alma tribus tantum in locis articulum habet propositiuum.* p. 83
- Amoris proprij tenebra.* p. 140
- Am raphaël Rex Senaar, quis.* p. 80
- Anabaptistarum error.*
- Anna sacratissima monogamia.* p. 55
- Annius produxit in lucem libellos quosdam suppositios & pseudepigraphos.* p. 25. & 25
- Annotatores Complutenses.* p. 61.
- Aphricani sententia. p. 40. cur tantum probabilis & non certa.* p. 44
- Apollinis oraculum.* p. 114.
- Apollonius Tiansus Magus.* p. 95

INDEX.

*Ante: antequam priusquam, quomodo diuinis in literis
vsurpentur.* p.73
Antipophora. p.7. & 73.
Articuli propositiui vis & ratio. p.83
*eum habet vox Primogenitus Matth. 1. & vox na-
tus. Matth. 2.*
Aram à quo sic dicta. p.103
*Augustinus cenfer nulla diuina lege virum obligatum
fuisse ad prodendam vxoris impudicitiam.* p.74
Auctoris opinio media inter antiquos & recentiores
p.48

B

B *asilus magos, id est, silentes interpretatur.* p.93.
*nomen Iesu duci putat à verbo ^{יאסו} quod est me-
deri.* p.81
Beatitudinis & celestis Primogenitura tituli duo. p.10
Benedicti Aria Montani sententia. p.42
Binomij Iese. p.23. & Iechonias. p.31. & Abiud. p.36
Bonis virtus non honori sed inuidia est apud improbos.
p.127
Booz vnus non plures. p.21
Breue est quod finem habet. p.59
Brigitta testimonium. p.27

C

*Cani Episcopi Canariensis sententia. 27. eius rationes
& testimonia dissolui possunt.* p.28. cognoscendi
verbum quid importet. p.84
Chalcidij testimonium de Christo. p.97. & 117.
Chaldei astrorum obseruatores. p.108. Magorum &
Hebraeo

INDEX.

Hebraorum patres. p.97. vnde Christi orituri cog-
nitionem habere potuerint. p.110
Catholici Euangelij nomine quid intelligant. p.6
Christus vbi natus? & quo tempore? & sub quo Herode.
p.88. & 89. natus in spelunca vrbi propinqua, qua
erat in praediolo Mariae Salome. p.125. in qua non
est à Magis inuentus. p.124. cuius ortum diuino af-
flatu Magi cognouerunt. p.116. & p.110. quinquennis
Iudaë ex Aegypto reuertitur. p.170. datus Iudaïs
quidem ex iniustitia, gentibus vero, ex misericordia.
p.128. eius typus Dauid. p.18. & tres Iesus appellati.
p.78. in eius genealogia tres reges omisi. p.23.
Colosi natura. p.57
Concordatur locus de Zorobabele. p.34
Concordant Matth. & Lucas. à p.36. vsque ad. p.55
Constantia & fides verbi Dei. p.62
Cōsolatur nos nomen Primogeniti, Christo tributum.
p.86
Cur Deus Virginem desponsari noluerit. p.70
*Cur sacra ipsa virgo oblationem pauperū templo intu-
lerit.* p.107
Curas suas p̄ Deo permittunt. p.76

D

Dauid cur precedat Abraham. p.17. typus Christi. p.18.
*diuina reuelatione didicit Salomonis posteritatem
septima generatione desutaram.* p.24
Dauid & Goliath consanguinei. p.22
*Damones à cognoscenda diua Virginis perpetua virgi-
nitate arceri potuerunt.* p.70
*Deus liberaliter omnia largitus in proroganda vita
mea, parcus quodammodo.* p.60. Moabitis pepercit

INDEX.

- propter Ruth p. 22. eius nomen sacrosanctum, Iehouah. p. 79. cur diuam Virginem desponsari voluerit. p. 70
- Dei genitricis titulus omnes Maria laudes amplectitur. p. 67
- Diuina litera quos pauperes appellent. p. 6. quid intelligent nomine libri. p. 9. & generationis. p. 12. & senni. p. 65. & Primogeniti. p. 31. & 85. & Orientis. p. 104. & & patris: quod nomen latissimè in eis patet. p. 38. & 34. Vnum pro primo, p. 50. & vocari pro esse vsurpant. p. 69
- Discordia inter Matthaeum & Lucam tam ab antiquis quam à recèrioribus commode dissoluituram. p. 37. vsque ad. 55.
- Diuina sapientia Echonomia in priori Christi aduentu. p. 71
- Donec particula quid significet. p. 85
- Dor Hebraea vox. 1. generatio que pacto vsurpetur. p. 14

E

- Ecce, ostendit nonnunquam rerum consequentiam & propinquitatem. p. 115. & 116.
- Echonomia diuina sapientia in priori Christi aduentu. p. 71
- El, Heliachim & Ioachim nomina Synonima. p. 45
- Error aut temeritas Pagnini, viri alioqui p̄y & religiosi. p. 20
- Error & blasphemia Anabaptistarum.
- Error eorum qui censent Natham non esse filium Dauidis naturalem.
- Error in libris Eusebianis. 1. lib. historiae Ecclesiast. ca. 6. quem Nicolaus Zegerus obseruauit. p. 41
- Eliuabet cum puella Ioanne in antro latet. p.

Esdras

INDEX.

- Esdras solus non seruat Orthographiam Galatini in nomine Iosedech. p. 78
- Ethimon nominis dulcissimi Iesu. p. 76. & 81
- Euangelium quid significet. p. 1. Hebraicū. Bbasar explicat. p. 2. & allusionem habet ad Christi incarnationem p. 2. & 3. ei quadrant res Graeca voce significata. p. 3. illud primum omnium Christus pauperibus annuntiat. p. 5. quid eo nomine Catholici intelligant p. 6. Euangelij inuidiam, pulchra antipophora Paulus eleuat. p. 6. & 7. promulgatione noui promissione vetustissimum. p. 8. inquit vltima primis, & per methonimiam appellatur lex noua. ibidem.
- Extra Ecclesiam non est Christus. p. 137.

F

- Fæmineum, aut Masculæum genus Hebraei, neutro substituunt, quo illi carent. p. 120
- Filij Aaronis Mosi attributi. p. 36
- Filij Merob, Micholi attributi, ibidem.
- Filij appellantur nepotes, generi & posteri. p. 35. & 46.
- Filij Salomonis septima generatione euerfi & pœnitus excisi. p. 24. & 25. & 26. & 27.

G

- Genealogis Iesu Christi difficultates, toto lib. primo explicantur sed potissimum a. p. 17. vsque ad 55. dicitur autem eius genealogia ex gentibus, sed fidelibus p. 19. & 20. & 21.
- Genealogie interminata ad quos pertineat. p. 55. & 56.
- Generationis nomine quid Hebraei significant. p. 12. quæ

M 4

INDEX.

- ipsi vocibus Dor. & Tholiloth explicant, & quid vtrâque significet à. p. 12. vsque ad 17. Tholdoth. generationis nomen sex notulis scribitur Gen. 2. homine integro, sed eo lapsa amittit literam van. quæ illi non restituitur, nisi Ruth. 4. & quare. p. 13.
 Genetliacis non fauet noui syderis ortus. p. 117
 Goliath & David consanguinei. p. 22
 Grecismus in vrero habere. p. 74

H

- Hebraorum sententia de Iechonia. p. 32. quo pacto concordent cum Ageo Ezra & Naemia: locum. 1. par. 3. p. 34. quo pacto filios adoptare sint soliti. 39. qui mos nunc etiam inter eos seruetur quando nomina propria habent duas aut tres literas nominis ineffabilis. p. 45. vnum pro primo vsurpât & vnigenitû pro primogenito, & contra. p. 50. & 51
 Heli, Eliachim, & Ioachim nomina synonima. p. 45
 Herodes sub quo Christus natus est, qui fuerit. p. 89. quâdiu regnauerit. p. 70
 Herodes tres in nouo Testamento, & qui. p. 91. & 92
 Hieronymi & Theophilacti sententia quod teneretur vir coniugis impudicitiam proderet. 74. & 75
 Hispali laus. p. 119
 Hyperbole. p. 119
 Hypocrita multi hodie. p. 130

- Iacob pater Diui Ioseph, germanus frater Heli patris beate Maria. p. 49. & 50
 Iactantia nobilitatis vana. p. 61
 Iehouah

INDEX.

- Iehouah nomen ineffabile. p. 62. & 63. & 76. & 77. & 78. & 79.
 Ioachim, Eliachim & Heli nomina synonima. p. 45
 Iechonias binomius, genuit Salathielem. p. 32
 Iesse binomius. p. 23
 Iesu dulcissimi nominis Ethimè. p. 76. typi. 77. & 78. Orthographia huius nominis. ibidem. illi additur litera. sim. 1. clementia. ducitur à nomine Iehouah. vt quidam volunt. p. 79. & 80. sed nomen ineffabile non recipit literam haim, quam habet nomen Iesus. p. 81. vnde & apud Græcos, & apud Latinos cõpendiariè scribitur cum he. sic. I H S. p. 78. Basilius ducit hoc nomen a verbo iáoo quod est mederi. 81.
 Ioseph sacratissimi virginitas & ætas quando Almam virginè duxit. p. 55. eam duxit iure propinquitatis. p. 47. omnes homines suæ atatis virtute & sanctitate, superauit. p. 67. inter eum & virginem fuit verum matrimonium p. 69. eius insignis prudentia & clementia. p. 75
 Iostas genuit Ioachin. p. 30
 Iober eius amici reges exigui siue Thoparcha, quales habuit plurimos Oriens. p. 100. & 119
 Iudeis ex iustitia datus Christus. p. 128
 Iudæ incestû qui accusent ex patribus, & qui excusent. p. 19.
 Ironia. p. 119
 In præpositio pro ante. p. 50

L.

- Lamed literæ vsus. p. 132
 Libri nomine quid diuina litera significent. p. 9.

INDEX.

- Libellus de legali Christi sacerdotio fictitius & fabul
sus.* p.88
*Lectio illius loci, à bimatu & infra secundum tempus
quod exquiserat à Magis.* p.160.
*Locus & tempus natiuitatis Christi sacris vaticiniis cõ
forme.* p.88
*Locos diuinarum literarum obiter expositos, vide in
proprio indiculo.*

M

- Magorum nomen cur infame. p. 92. quid significet. 93.
eorum dogmata & viuendi ratio. 94. paulatim
ad malas artes deflexerunt. ibidem Magia duplex
naturalis & superstitiosa. p. 94. superstitiosa pro
fessores. p. 94. & 95. Pithagoras, Democritus, &
Apollonius Tianeus Magi superstitiosi. 95. Magiam
qui non didicisset non poterat regno Orientis pra
fici.* p.96
*Magi in magno honore habiti p.96. duo fratres Magi
Persia regnum inuadunt, & septenio occupat. p. 96.
Magorum & Chaldaeorum nomina confusa & quare.
p.97. qui Christum quaesierunt fuerunt sapientes &
reges exigui, quod probant multa sanctorum patrũ
testimonia. 98. & 99. die decimo tertio Bethlehem
appulerunt. 104. & 105. & 106. Christi ortum diuini
no afflatũ intellexerunt. p.110. non eum inuenerunt
in antro in quo fuerat natus. p.124
*Matharea locus prope Cairum, vbi Christus infans
exulauit.* p.157
*Maria diuo Ioseph nubid Lura propinquitatis. p. 47. in
ter quos fuit verum matrimonium. 69. cur fuerit
desponsata. 70. erat patruelus & cõsobrini. 49. vsque
ad p.**

INDEX.

- ad p.55. vouerant virginitatem. 69. Dei genitricis ti
tulus vniversas beata virginis laudes amplectitur.
67. eius priuilegia.* 68.
Nicholi filij sororis sua Merob attributi. p.36
Moabitibus cur Deus pepercit. p.22
Mortis multum, vita parum homini tributum. p.69
Mosi filij Aaronis attributi. p.36
*Mundi insignis vanitas, statua Nabuchodonosorica si
millima.* p.57
Mundus eisi per se esset aternus nobis est instantaneus. p.59
*Mutatione, subtractione, & additione literarum multa
sacramenta diuina litera indicant.* p.14
*Multi scire cupiunt non vt boni fiant, sed vt ditescant.
p.139.*

N

- Nabuchodonosoris statua mundo similis.* p.57
*Nathan, non adoptiuus sed naturalis & legitimus filius
Dauid. p.50. eius posterii extincta Salomonica poste
ritate, regno succedunt.* p.24
Nazarei nomen. p.
Neutro genere carent Hebraei. p.129
Nomen dulcissimum Iesu a. p.76. vsque ad p.81
Nomina diuina Iehouah, El, & Saddei. p.79.
Nomina sapientium gentium diuersarum. p.97
*Noui sideris ortus salutaris qui Genethiacis non fauet.
p.117.*
*Numerus sanctorum Innocentium quatuordecim mil
lia.* p.106
Numerus pluralis pro singulari. p.122
Osfian

O

- Osiandri argumenta futilia.* p. 43. *eius impudentia. si. arrogancia & imperitia.* 149.
Opinio antiquorum patrum concordantium Matthæum & Lucam. a. p. 37. vsque ad p. 44
Opinio recentiorum eadem de re. a. p. 44. vsque ad 48.
Opinio auctoris eadem de re. a. p. 48. vsque ad p. 55.
Oraculum Apollinis. p. 114
Oracula circa Christi ortum defecerant. p. 166
Oriens diuinus in literis quid. p. 104. & p. 176

P

- Pagnini error viri alioqui & p̄j & religiosi.* p. 20
Periphrasis Messia. p. 18
Philonis Aniani libri supposititij. p. 25. *multa continent falsa.* 28. *eius de Davidis posteritate sententia.* 24. & *de Iechonia.* 32.
Platonis sententia. p. 57
Pleonasmos. p. 141
Plurale pro singulari. p. 122
Primogenitus pro vnigenito & contra. p. 50. *quinam sint Primogeniti.* 85. *alij etate, alij dignitate.* 31
Prophani auctores cōsulto res à Christianis gestas præterire videntur.
Prophetia gratia gratis data. p. 114

Q

- Quinam ex patribus Iuda incestum accusent, & quinam excusent.* p. 19
 Q 20

Quo tempore Historia Ruth acciderit, ibidem.

R

- Reges tres in Christi genealogia præteriti.* p. 23
Regis ad exemplum rotus componitur orbis. p. 138
Regium est diuinus parere legibus. p. 136. & *Christum querere.* p. 144
Reipublica bene instituta facies. 127. *felix illa in qua regnant sapientes.* 136. *receptione multa mortales de Deo cognouerunt.* p. 115
Recentiorum de Christi genealogia sententia. p. 26
Resipiscens non vulgaris locus apud Christum. p. 61
Ruth historia qua etate accidit. p. 61

S

- Salmon peculiari Dei consilio vxorem duxit Rahab.* p. 21. *nec sunt multi Salmones inter Salmonem & Booz, aut contra.* 21. & 22
Sacramentum vocationis gentium incomprehensibile. p. 128
Scriptura sacra Vaticinia quo pacto dicantur completa. p. 152
Scribe non videntur mala fide tacuisse partem vaticini Michææ. p. 122
Sēsus literalis duplex. p. 147. *literalis & mysticus.* p. 148
Septuaginta Synagoge nomina. p.
Sim litera clementie. p. 79
Syderis noui ortus salutaris. p. 116. *eius meminit Chalcidius.* 117. *non fauet Genetliacis.* ibidem.
Solis retrocessio tempore Ezechie incarnationis typus. p. 109

INDEX.

Solui possunt rationes & autoritates Cani. p. 28. &
recentiorum. 29. *Stella non fuit semper in itinere*
Magorum comes, & cur illis tantū Bethlehem pro-
ficientibus cognita fuit. p. 123
Subtractione, mutatione & additione literarum, multa
nonnunquam sacramenta diuina litera significant.
 p. 14.

T

Tautologia vitata. p. 17
Thamar non sine fide Christi à se oriturus socero se mis-
cuit. p. 19
Titulus crucis. p. 173
Titulus Dei genitricis vniuersa Maria encomia com-
plectitur. p. 67
Tituli duo caelestis Primogenitura homini concessi. p. 11
Typi Christi. p. 78. & 18
Tyranni & male sibi conscij meticulosi. p. 138
Tres reges in Christi genealogia praeteriti. p. 23
Toleti vrbis regia Ethimon. p. 13
Tholdoth Hebraea vox quid significet. p. 15
Traducendi verbo quid Matheus significet. p. 75
Tunc aduerbii vis & significatio. p. 160. & 159
Turpe apud Iudaeos Originem ex gentibus ducere. p. 23

V

Verbi Dei fides atque constantia. p. 62
Verum matrimonium inter Diuam Virginem & Io-
sep̄h. p. 69
Vnus pro primo, & vnigenitus pro Primogenito & con-
tra. p. 50
Vocari

INDEX.

Vocari pro esse. p. 69.
Vocatio multiplex. p. 130
Vocatio diuina libera. p. 129
Vocatio tum gentium tum hominum priuata, sacra-
mentum habet incomprehensibile. p. 128. voces Dor,
 & Tholdoth. p. 15.
Vt, plerumque non dicit causam, sed rerum consequen-
tiam. p. 82
Vallisoleti laus. p. 119

Z

Zacharias Baptistae pater ab Herode occisus & quare.
 p. 165
Zoroaster, id est, astrorum obseruator, aut cultor. p. 108
Zorobabelis Ethimon. p. 33. an fuerit Salatielis filius à.
 p. 33. vsque ad. p. 36

L A V S D E O
 In æternum & vltra.
 Amen.

ERRATA

p. paginam. l. lineam designat.

p. 4. l. 12. actione. lege a ctionem p. 8. in margine. 2. Ioan. 2. lege. l.
 Ioan. 2. p. 10. l. 17. secundo. lege. secundæ. p. 12. l. 4. quales. lege qualis.
 p. 17. l. vlti. nos. lege mos. p. 21. l. 13. intermitit lege intermitti. & l.
 27. à Rahab lege. è Rahabab. p. 30. l. 6. Exo. 21. lege. 12. p. 37. l. vlti. se-
 quenti. lege secuti. p. 53. l. 16. altissima. lege arctissima. p. 64. l. 14. fe-
 stinam. lege festiuam p. 70. l. 21. effusas. lege offusas. p. 73. erratus est
 numerus nam pro 73. cit. 72. pag. 94. l. vltim. Zoroaster. lege Zo-
 roaster. p. 117. l. vlt. quem. lege quã p. 112. N. l. B. lege B. l. N. p. 132. erratus
 est numerus. pro. 132. est. 131. p. 141. l. 2. Luc. 28. lege. 18. p. 150. l. 3. præ-
 stantes. l. præstantis. p. 160. l. prima. astu. lege astro.

LUGDVNI,
EX TYPOGRAPHIA
THEOBALDI ANCELIN.
M. D. LXXXIIII.

CONCIO
HABITA AD CA-
PITVLVM GENERA-
LE SACRI ORDINIS
Cartusienfis, hoc
anno 1584.

*Per V. P. D. Stephanum de Salazar Priorem
Cartusiae defensionis beatae Mariae, prope
urbem inclitam Xerecium
S. Theol. D.*

Qua potissimum explicat inter omnia religionis vo-
ta, principè loci habere obedientiam: qua veluti genere,
caetera clauduntur. Stabilitatem praeterea etiam eorum
qui eam ad certum & designatum locum profitentur
Ordinis esse, non loci: quod intelligenda sit salua sem-
per obedientia. Vorum etià conuersionis morum, nihil
esse aliud, quàm regularem obseruantiam. Quo pariter
pacto per contemptum, & neglectum tendendi in per-
fectionem, regulares peccent mortaliter. Agit tandem
seriò, de reuocanda recta uoculandi & proferendi ra-
tione, in cantibus Ecclesiasticis & officio diuino.

LUGDVNI,
APVD THEOBALDV M ANCELIN.
M. D. LXXXIIII.
Cum Superiorum licentia.